МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
(УНУС)

Факультет менеджменту

Кафедра менеджменту

«Допущено до захисту»
«____» _____2024 р.

Завідувач кафедри, к.е.н., доцент
_____Наталія ВЕРНЮК

Кваліфікаційна (дипломна) робота магістра

«УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СП«ДУБІВСЬКЕ» БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Виконав: студент ІІ курсу, 21м-м групи спеціальності 073 «Менеджмент»(освітня програма «Менеджмент організацій і адміністрування»)

ЯКУБОВСЬКИЙ Станіслав Русланович

Керівник: д.е.н., професор Олександр ШКОЛЬНИЙ

Умань – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВ 6

1.1.Характеристиказмістууправлінняфінансамипідприємства 6

1.2.Місце та роль аналітичної складової у системіуправлінняфінансами 17

1.3.Призначенняформфінансовоїзвітностіваналізіфінансів суб'єктівпідприємництва 25

РОЗДІЛ2ОЦІНКАЕФЕКТИВНОСТІУПРАВЛІННЯФІНАНСАМИСП «ДУБІВСЬКЕ» БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ 38

2.1. Характеристика тенденцій змін основнихпоказниківфінансово-господарськоїдіяльностіпідприємства 38

2.2.Оцінкамайнапідприємстваджерел йогоформування 49

2.3Аналізфінансовихрезультатівдіяльності підприємства 59

РОЗДІЛ3ШЛЯХИВДОСКОНАЛЕННЯУПРАВЛІННЯФІНАНСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ 70

3.1. Напрями удосконалення аналітичної роботи в системіфінансовогоуправлінняпідприємством 70

3.2. Розробкапроектованихформфінансовоїзвітності та побудовапрогнозуфінансовогостанупідприємства 79

3.3. Удосконалення функціонування системи фінансового контролю напідприємстві 97

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ 106

СПИСОКВИКОРИСТАНИХДЖЕРЕЛ 109

ВСТУП

Достатність фінансових ресурсів для здійснення різного роду виробничих і невиробничих операцій та їх ефективне використання забезпечується в результаті ефективного управління фінансовою діяльністю, яка відповідає за формування власного та позикового капіталу підприємства. Забезпечення ефективного управління фінансовою діяльністю є досить вагомим завданням для підприємств, які займаються сільськогосподарською діяльністю, оскільки наявність високих ризиків у виробничій та збутовій діяльності супроводжують дефіцит фінансових ресурсів для виконання не лише довгострокових планів, а й поточних зобов'язань. Результати фінансової діяльності підприємств сільського господарства в Україні не можна вважати задовільними, зважаючи на сезонний характер їх роботи, особливі умови розвитку та недостатню фінансову підтримку з боку держави.

Наявність зовнішніх чинників погіршення діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні в сучасних умовах їх розвитку, які негативно відображаються на обсягах виробництва та реалізації продукції, підвищують увагу до проблем фінансового забезпечення, вирішення яких лежить в основі ефективного управління фінансовою діяльністю.

Фінансові аспекти розвитку сільськогосподарських підприємств були об'єктом досліджень багатьох науковців. Зокрема, цій проблематиці присвячені праці О. Гудзь, П. Стецюка [1], І. Мушеника, О. Бурлакова [2], О. Пристемського [3], Н. Прокопенко зі співавторами [4], О. Рубай [5], О. Тулай [6], О. Яцух [7]. Основна увага у працях науковців була зосереджена на фінансовому забезпеченні діяльності сільськогосподарських підприємств, визначенні методів фінансування та обґрунтування альтернативних напрямів формування фінансових ресурсів.

Незважаючинавеликукількістьінформації,досліджень,теорійвроботахвчених,насьогоднідедаліактуальнимизалишаютьсяпитання,пов'язанізрозробко

ю та реалізацією ефективної стратегії і тактики управління фінансовимиресурсамипідприємств,оскількивідсутністьцілісноїконцепціїроз криттякорисної інформації та її аналітичної інтерпретації, зорієнтованої на ефективнеінформаційнезабезпеченняучасниківекономічнихвідносин,суттєво сповільнює процес удосконалення обліково-аналітичних методик опрацюванняінформаціїіпропідприємство.

Метою дослідження є поглиблення теоретичних положень та розробкапрактичнихрекомендаційзудосконаленняуправліняфінансамипідп риємства.

Длядосягненняпоставленоїметивдипломнійроботімагістра визначенотакізавдання:

- надатихарактеристикузмістууправліняфінансамипідприємства;

- визначити місце та роль аналітичної складової у системі управліняфінансами;

- опрацюватипризначенняформфінансовоїзвітностіваналізіфінансівсуб'єктівпі дприємництва, їїрольусистеміуправліняпідприємством;

- надатихарактеристикутенденційзміносновнихпоказниківфінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства;

- оцінити динаміку майна досліджуваного підприємства;

- здійснити аналіз фінансових результатів діяльності досліджуваного підприємства;

- окреслитинапрямиудосконаленняаналітичноїроботивсистеміфінансовогоупр авліннядосліджуваним підприємством;

- побудуватипрогнозфінансовогостанудосліджуваного підприємства;

- запровадити та удосконалити роботу системи фінансового контролю на підприємстві.

Об'єктомдослідженняєпроцес формування системи управління фінансами СП«Дубівське» Білоцерківського району Київської області.

Предмет дослідження – теоретичні, організаційні, методичні та практичнізасадиуправлінняфінансовимиресурсамипідприємства.

Впроцесівиконанняквалiфікаційноїроботимагістра використанонизкузагальнонауковихтаспеціальнихметодівдослідження,взаємопов‘язанихтапослідовно застосованих у загальній логіці аналізу: проектування фінансовоїзвітності; математичний методпобудовиузагальнюючих показників-вимірників;абстрактно-логічний; описової статистики; графічного аналізу; статистично-економічний.

Теоретичною і методичною основою дослідження є праці вітчизняних тазарубіжних вчених, статистичні матеріали, фінансова звітність СП«Дубівське» Білоцерківського району Київської області.

РОЗДІЛ1
ТЕОРЕТИЧНІОСНОВИУПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИПІДПРИЄМСТВА

1.1. Характеристиказмістууправлінняфінансамипідприємства

Функціонуванняпідприємствтаїхпозиціїнаринкувизначаютьсяособливостямиїхвиробничо-господарськоїдіяльності,специфікоюорганізаційно-правовихформ,атакожіможливостямизабезпеченнятавикористанняконкурентнихпереваг.Завданнямирозробкитареалізаціїефективноїсистемиуправлінняфінансамипідприємстваєдосягненнястратегічнихтатактичнихцілеййогодіяльності наосновівикористанняринковихмеханізмівзалученняфінансовихресурсів,оптимізаціїструктурикапіталутазабезпеченняфінансовоїстійкості,максимізаціїприбуткутапідвищенняринковоївартостіпідприємства.

Теоретичнітапрактичніаспектипроблемиуправлінняфінансамипідприємствдосліджуютьсявпрацяхвітчизнянихізарубіжнихвченихтафахівців:БердарМ.М.,БланкІ.О.,БутинецьФ.Ф.,ГуляєваН.М.,ЗятковськийІ.В.,КоваленкоЛ.О.,ПоддєрьогінА.М.,БурякЛ.Д.,Калач Н.Ю.таінші.ВонистворилитеоретичнубазуфінансовогоменеджментувУкраїні,розробилипрактичнірекомендаціїщодонапрацюваннятавпровадженняпроцедурфінансовогоуправліннянарівніекономікиУкраїнийокремихвеликихпідприємств.

Теоретичнуосновустановленняйрозвиткувітчизняногофінансовогоменеджментуорганізаційстановлятьфундаментальніпраціїіноземнихавторів,в яких розкрито сутність основних процедур фінансового управління. Серед нихзаслуговують на увагу праці Ф. Модільяні, М. Міллера, А. Маршала, І.Фішера,А.Раппапорта,А.Дамодарана,Т.Коупленда,Дж.Муррина,Т.Коллера.

На думку І. О. Бланка фінансовий менеджмент – це система принципів таметодіврозробкиіреалізаціїуправлінськихрішень, пов'язанихізформуванням,розподілом та використанням фінансових ресурсів підприємства і організаціюоборотуйогогрошовихкоштів[80].

І.В.Зятковськийвважає,щофінансовийменеджмент– цепроцесуправлінняшляхомвикористанняспособіввпливуфінансово-кредитногомеханізмунафінансові ресурсизметою реалізації фінансовоїполітики[33,с.58-62].

Нанашудумкууправлінняфінансами– цекомплекснасукупністьприйомів,методівізасобів,щовикористовуютьсядляпідвищенняприбутковості підприємства і мінімізації ризику неплатоспроможності.

Такимчином,фінансовийменеджментрозглядаєтьсяякуправлінняфінансамипідприємства.

Основною метою управління фінансами або фінансового менеджменту єодержання максимальної вигоди від функціонування підприємства в інтересахйого власників.

Длядосягненняцієїметинеобхідновирішитинаступнізавдання:

- постійнопідтримуватипоточнуплатоспроможність(ліквідність)підприємства,тобтосвоєчасновиконуватипоточнізобов’язаннязарахунокоборотнихактивів;
- прагнутизростаннярентабельностівласногокапіталу,тобтозбільшуватиприбутокнакожну грошову одиницювкладених засновникамикоштів;
- підтримувати платоспроможність в довгостроковому періоді, тобтовиконуватизобов’язанняпередінвесторамитакредиторами,якімаютьдовгострокові вкладеннявпідприємства;
- забезпечуватифінансовимиресурсамипроцесирозширеноговідтворення[33,с.245-262].

Найважливішимзавданнямуправлінняфінансовимиресурсамиєвизначеннясобсягів,джерелтаформзалученняфінансовихресурсівдляздійсненнягосподарської діяльностіпідприємства.Їхформуванняздійснюється,зазвичай, за рахунок різних джерел: власного капіталу підприємства,

позиченихізалученихфінансовихресурсів.

Нанашудумку,вширокомурозумінніуправлінняфінансовимиресурсамим ожна визначити не лише як процеси розподілу і використання фінансовихресурсів,алеідіяльність,пов'язануізвпливомнаформуванняфінансов ихресурсів, управління грошовими потоками підприємства, взаємодії фінансовихвідносин і фондів грошових коштів з метою ефективного їх впливу на кінцевірезультати роботи.

Процесуправлінняфінансовимиресурсамиповиненздійснюватисяврамка хпевноїсистеми.Їїможнарозглядатияк:

- частину системиуправліннящідприємством,якаскладаєтьсяздвох підсистем: суб'єкта та об'єкта управління (системний підхід до управліннящфінансовими ресурсами)[22,с.189];

- сукупністьформ,методівтаприйомів,задопомогоюякихздійснюєтьсяуправлінн ягрошовимоборотомтафінансовимиресурсами(процеснийпідхіддо управліннящфінансовими ресурсами)[25,с.28].

При дослідженні системи управління переважно застосовують системнийпідхід. Рядом науковців [89] розроблено методи дослідження і конструюванняоб'єктів систем різних типів і класів. Тому системний підхід до управліннящфінансовими ресурсами передбачає з одного боку – розгляд і аналіз існуючогостану управління фінансовими ресурсами, а з іншого – формування ефективноїсистеми управління для досягнення поставленої мети діяльності підприємства.Крім цьогосистемнийпідхідповиненвраховуватиситуаційнускладову.

Системний підхід являє собою розвиток методів пізнання, дослідження,описуіпоясненнясутностіуправліннящфінансовимиресурсами.Йог овикористання у наукових дослідженнях є однією з характерних рис сучасноїекономічноїнауки,дозволяєрозглядатибудь-якийекономічнийоб'єктяксистему.Системніметодинауковихдослідженьдозво ляютьозброїтиуправлінців,якізаймаютьсявирішеннямпитаньуправліннящфінан

совими
ресурсами,необхіднимінструментаріємдляпобудовиефективноїсистеми,адекватноїсучасномурівнюфінансовоїбезпекигосподарюючихсуб’єктів[87].

Концепціясистемногопідходудоуправлінняфінансовимиресурсамипідпорядкованазагальнійметірозвиткупідприємства,якапередбачаєпроведеннязначногообсягуаналітичноїроботи,зарезультатамиякоїоцінюють:стан, склад, структуру і напрями використання фінансових ресурсів; потребу вресурсахіджерелахїхзалучення;фінансовийстанпідприємстватощо.Вирішення цих питань варто починати з оцінки фінансово-економічного станудіяльностіпідприємствазадопомогоювідповіднихпоказників.Наосновіотриманиханалітичнихвисновківрозробляютьсябагатоваріантніпрогнози(моделі)структуриуправлінняфінансовими ресурсами.

Вибір оптимального варіанту формування та використання фінансовихресурсів, враховуючи існуючі та потенційні фінансові можливості, передбачаєвикористаннясистемно-аналітичногопідходудоуправлінняфінансовимиресурсами.Данийпідхідбазуєтьсянатому,щодоцільністьуправлінськогорішеннявизначаєтьсяситуацією,якаствоюється під впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. Практичне вирішення проблеми являєсобоюперехідвіданалітичнихприйомівдопошукуоптимальноговаріантудійвобластістратегічного ітактичного планування.

Підхід до управління фінансовими ресурсами як до процесу характеризуєйогодинамічнийбік,якиймаєвиглядпослідовностіопорацій,зумовленихфункціямиуправління:аналіз,прогнозування,планування,контрольтощо. Заслуговує увагупроцесний підхід до трактування функцій управління,наведений Шереметом А. Д. На його думку функції управління включають:
збірінформаціїдляуправління,їїаналізіприйняттярішення.Усвоючергу,прийняттярішеннявключає:прогнозування(планування),регулювання(оперативне управління) і контроль (ревізія і аудит) [96, с. 36-39]. З огляду нарозглянутий

вище матеріал, доцільно сформулювати концепцію ефективногоуправлінняфінансовимиресурсами,якапередбачаєоптимальнепоєднанняфінансової, організаційної та керівної складової і являє собою системутеоретичнихіметодичнихпоглядівврозрізінаступнихелементів(табл.1.1).

Таблиця 1.1

Елементи концепції ефективного управління фінансовимиресурсамисільськогосподарськихпідприємств

Елементиконцепції	Характеристика
Поняття	Управліннясфінансовимиресурсами
Зміст	Процесцілеспрямованоговпливусуб'єктанаоб'єкт управління
Цілі	Стратегічні,оперативнітатактичні
Задачі	Забезпечення діяльності підприємства необхіднимобсягомфінансовихресурсів
Об'єкти	Фінансовіресурси,фінансовівідносини
Суб'єкти	Управлінські працівники за відповідною ієрархієюкерування
Формипрояву	Грошовіпотоки
Принципи	Конкретні,загальні
Функціїуправління	Організаційні,планування,мотивація,контроль
Етапи	Підготовка,прийняття,виконання,контроль
Механізм	Фінансовий
Умовифункціонування	Внутрішні,зовнішні

Джерело: побудовано автором

Зміст системи характеризується цілеспрямованим впливом управлінськихпрацівниківрізнихрівнівієрархіїінапроцесформування,розподілуівикористанняфінансових ресурсівзметоюдосягненняпоставленої метизанайменшихзатратіризику.Узагальному,системауправліннясфінансамипідприємства,повиннавідображатисучаснісподинауправліннякорпоративними фінансами, використовувати результати фінансової оцінки тавключатирозробкутареалізаціюстратегічнихтаопераційнихпланів,виступати основноюпередумовоюефективноїфінансово-господарськоїдіяльностійекономічного зростанняпідприємства.

Фінансоваоцінкаєнеобхідноюскладовоюфінансовогоуправління,оскільки фінансовірішенняпрозалученнячивикористаннякоштівприймаютьсялишенаосно

віповногоаналізупопередньоїдіяльностіпідприємства.Основноюметоюфінансовоїоцінки,якелементафінансовогоуправліннявиступаєоб’єктивнаоцінкафінансовогостану,фінансовихрезультатів,ефективностіфінансовоїдіяльностіпідприємствадлятого,щобприйнятиефективніуправлінськірішеннятаправильно,зурахуваннямусіхнайважливішихчинників,спланувативподальшуфінансово-господарськудіяльністьпідприємства.

Визначенняефективностіуправліннябазуєтьсянатакихпринципах(рис.1.1).

Рис. 1.1. Принципи визначення ефективності управління напідприємстві[64]

Узагальнійструктуріфункціонуваннясистемиуправлінняфінансамигоспо

дарюючихсуб’єктівфінансовіресурсиєоднимзскладовихелементівкерованоїси стеми,тобтооб’єктауправління,кудитакожвходятьджерелафінансовихресурсів тафінансовівідносини[17,с.389-401].Такимчином,об’єктомуправліннясукупністьфінансовихресурсів,щознах одятьсяурозпорядженні сільськогосподарського підприємства. До складових елементівоб’єктууправліннясліднестивнутрішні(власні)тазовнішні(позико ві,залучені)джереларесурсів.

Досуб’єктівуправліннясприйнятовідноситиперсоналфінансовихпідрозді лівпідприємства,якіздійснюютьвпливнаоб’єктуправління.Їхдіяльність включає збір, обробку, аналіз, систематизацію, передачу, зберіганняінформації,розробкуіприйняттяуправлінськихрішеньзадопомогоюп лануванняівключаєорганізацію,регулювання,координування,аналізіконтроль [42, с. 435-455]. Фахівці повинні мати не тільки високий професійнийрівень,алейвмітишвидкопристосовуватисядозмінумовнавколишн ьогосередовищафункціонування.

Управліннясфінансовимиресурсаминалежитьдоосновнихзавданьфінансо вого менеджера на будь-якому підприємстві, оскільки їх структура івартістьзначноюміроювпливаютьнаосновніпоказникифінансово-господарськоїдіяльностіпідприємстватанаефективністьдіяльностігосподарюю чого суб’єктав цілому.

Суб’єктсистемиуправліннязавждивідграєактивнурольвідноснооб’єкта. Задопомогоюпевнихфункційсуб’єктзмушуєпроцеси,щовідбуваються в середині об’єкта, розвиватися і функціонувати відповідно заданоїпрограми. Залежно від конкретних умов кожен з цих елементів системи можевиконувати функціюдіїтасприйняття.

Фінансовіресурсипроявляютьсявгрошовихпотокахпідприємства– сукупності здійснених у часі надходжень і виплат коштів, які генеруються впроцесігосподарськоїдіяльності.

НадумкуІ.О.Бланкагрошовийпотік– основнийпоказник,щохарактеризуєобсягформуваннявласнихфінансовихресур

сівзарахуноквнутрішніджерел(абоефектінвестиційувиглядігрошовихзасобів, щоповертаються інвестору) [14, с. 129]. На нашу думку, грошовий потік – це формарухукапіталу,оскількигрошієпочатковоюформоюбудь-якогокапіталуікінцевоюформоюрезультатівцьогорухуу вигляді прибутку.Тількичерезгрошову форму можна виразити результативність функціонування будь-якогокапіталу

Побудоваефективноїсистемиуправлінняфінансамипідприємствапередбачаєствореннявідповідноїфінансовоїслужбипідприємства.Враховуючиобсяги і складність завдань, що вирішуються на підприємстві, його фінансоваслужбаможебути представлена:

- фінансовимуправлінням –навеликихпідприємствах;
- фінансовимвідділом–насередніхпідприємствах;
- фінансовимдиректоромабоголовнимбухгалтером,якийзаймаєтьсянетількипитаннямибухгалтерськогообліку,айпитаннямифінансовоїстратегіїнамалихпідприємствах.

Значення управління фінансами підприємств полягає в такій організаціїроботи фінансових служб, яка дає змогу залучати додаткові фінансові ресурси нанайвигіднішихумовах,інвестуватиїхізнайбільшимефектом,проводитиприбутковіопераціїнафінансовомуринку.

Сутністьпоняттяфінансовогоуправліннямożнатрактуватиякінструментреалізації фінансів та фінансової політики, як сукупність методів впливу наорганізацію і використання фінансових відносин та фінансових ресурсів, яксукупністьуправлінськихструктуріфінансовогоапаратунавсіхрівняхуправлінняпідприємством[48,с.113].

Фінансове управління має свою систему функцій, які можна поділити надвігрупи(табл.1.2).

Таблиця1.2

Групифункційфінансовоїуправлінськоїдіяльностінапідприємстві

Перша група функцій фінансової управлінськоїдіяльності	Друга групафункційфінансовоїуправлінськоїдіяльності
1.Розробленняфінансовоїстратегіїдіяльності підприємства.	1. Управління активами (оборотними,необоротними)
2.Формуванняефективнихінформаційнихсистем,якізабезпечуютьчіткевідслідковуванняв нутрішньої і зовнішньої фінансовоїінформації та обґрунтуванняальтернативних варіантівуправлінськихрішень.	2.Управління капіталом (власнимкапіталом,залученимкапіталом,оптимізаціяструктурикапіталу).
3.Проведення комплексного аналізурізних аспектівфінансовоїдіяльностіпідприємства.	3. Управління інвестиціями (реальними тафінансовимиінвестиціями).
4.Здійсненняфінансовогоплануваннядіяльностіпідприємства за його основнимнапрямком.	4.Управління грошовими потоками(грошовіпотокивід операційної,фінансовоїтаінвестиційноїдіяльності).
5.Розроблення системистимулювання реалізаціїприйнятихуправлінськихрішень	5. Управління фінансовими ризиками (управліннясладомфінансовихризиків,управліннящрофілактикоюфінансовихризиків,управління страхуваннямфінансовихризиків).
6.Здійснення ефективногоконтролюза реалізацієюприйнятихуправлінськихрішень.	6.Антикризове фінансове управління(управліннявідновленнямфінансовоїстійкості,управліннязабезпеченнямфінансовоїрівноваги, управліннясанацієюпідприємства)

Джерело: побудовано автором

Для виконання своїх функцій щодо управління фінансовими ресурсами іконтролю за їх раціональним використанням фінансова служба підприємствавиконує необхідні розрахунки і на їх основі вносить обґрунтовані пропозиціїкерівництвупідприємствощодорозподілунаявнихфінансовихресурсівміж виробничимиструктурнимипідрозділами,функціональнимислужбами;розробляєпоточнііоперативніфінансовіпланитаіншіпланово-фінансовідокументи; вишукує резерви збільшення прибутку і надходження додатковихфінансових ресурсів з метою забезпечення потреб підприємства у коштах

нафінансуваннявиробництва,капітальнихвкладень,проведеннясоціально-культурних заходів; здійснює контроль за виконанням показників фінансовогопланупідрозділамиіпідприємствомвцілому,атакожзацільовимвикористанняфінансовихресурсів.

Крім того, фінансова служба, бере активну участь у заходах, спрямованихназапровадженнявнутрішньогокомерційногорозрахункунапідприємстві,вивчає стан фінансового ринку регіону і країни для планування та прийняттярішеньвінвестиційній сфері[43,с.56-57].

З метою управління фінансами підприємств застосовується фінансовиймеханізм.Системауправліннящфінансовимиресурсамипідприємства єскладовоюфінансовогомеханізмупідприємства.Якзазначає І.О.Бланк«механізмфінансовогоменеджментупредставляєсобоюсистемуосновнихелементів,регулюючихпроцесвиробкиі реалізаціїуправлінських рішеньвобластіфінансовоїдіяльностіпідприємства»[14,с.14].І.О.Бланкрозглядаєйогояк сукупність фінансового забезпечення, фінансового регулювання, управліннящфінансовимиресурсамитауправліннящфінансовимипотоками,системиконкретних методів та прийомів здійснення управління фінансовою діяльністюпідприємства[14,с.18].

Фінансовий механізм складається з п’яти взаємопов’язаних елементів:фінансовихметодів,фінансовихважелів,правового,нормативноготаінформаційногозабезпечення(табл.1.3).

Таблиця 1.3

Складові елементи фінансового механізму підприємства

Назваелементу	Складовіелемента
Фінансовіметоди	планування,прогнозування,інвестування,кредитування,самофінансування,оподаткування,системурозрахунків,матеріальнестимулювання,страхування,залоговіітрастовіоперації,оренду,лізингтафакторинг,фондоутворення,взаємовідносини з різними суб’єктами та засновниками [41, с.154-208]
Фінансовіважелі	прибуток,дохід,амортизаційнівідрахування,фінансовісанкції, ціну,видикредитів,валютнікурси,орендуплату,дивіденди,відсотковіставки,дисконт[60,с.334-359]

Правове забезпечення	керуєтьсязаконамитапостановамиВРУ,указамиПрезидента, постановамиуряду,наказамиі листамиміністерств,статутомюридичноїособи.
Нормативне забезпечення	ґрунтуєтьсянанормах,нормативах,інструкціях,методичних вказівкахтаіншійнормативнійдокументації
Інформаційне забезпечення	базуєтьсяназвітних данихпідприємств,данихстатистичних збірників тощо[42,с.435-455]

Джерело: побудовано автором

Фінансовийметодможнавизначитиякспосібвпливуфінансовихвідносинн агосподарюючийсуб'єкт,щодієвнапряміуправліннярухомфінансовихресурсів. Фінансовийважільявляєсобоюприйомдіїфінансовогометоду.Фінансовийважіл ьпроявляєтьсявтому,щонавітьприневеликихзмінахопераційногоприбуткувідб уваєтьсябільшістотне,непропорційнезниженняабозбільшеннячистого прибуткукомпанії[61,с.233-234].

Узв'язкузстрімкимзростаннямобсягівзовнішньоїівнутрішньоїінформації , скороченням строків її обробки і доступу інформаційне забезпеченнядоцільнобулоброзглядатизурахуваннямтехнічнихможливостейпі дприємстваітрактувати як«інформаційно-технічнезабезпечення».

Крім того, на нашу думку, до переліку елементів фінансового механізмудоцільновключитиорганізаційно-управлінськезабезпечення,якепередбачаєпобудовураціональноїфінансовоїстр уктуриуправлінняпідприємствомтаоптимальнийкерівнийсклад,якийвиконуєк ерівнідіївмежахвизначенихповноважень.

Отже, управління фінансами підприємств забезпечує його господарськудіяльністьфінансовимиресурсами,вирішуєіснуючіфінансовіпрот иріччяуфінансовихвідносинах,здійснюєконтрользадотриманнямфінансовоїди сципліни і націлений на подальший розвиток підприємства, досягнення йогостратегічнихцілей.Важливимелементомупроцесіуправліннясфінансамипід приємств є визначення такої потреби в оборотних коштах, яка забезпечувалабмінімальнонеобхіднірозміривиробничихзапасів,незавершеног овиробництва,залишківготовоїпродукціїдлявиконаннявиробничоїпрограми.

1.2. Місцетарольаналітичноїскладовоїусистеміуправлінняфінансами

Аналізвідіграєважливурольприоцінціефективностігосподарськоїдіяльн остіпідприємства.Будь-якапідприємницькадіяльністьпотребуєпостійного контролю та аналізу процесів, під дію яких потрапляє підприємствовсучаснихумовахгосподарювання.Це,передусім,пов'язаноіззміноюз овнішніх

умов, кон`юнктури ринку, податкового законодавства тощо. Сутність проблемиполягає в тому, що більшість підприємств, які зіткнулися з перешкодами, незадумуються про необхідність аналізу своєї діяльності, а тому взагалі його нездійснюють.

Аналіз необхідний на всіх етапах підприємницької діяльності: від задумівтаформуванняпідприємствадопоступовогопідвищенняефективності йогогосподарювання.Саменаосновірезультатіваналізурозробляютьсятаформу ються управлінські рішення, які в сучасних умовах жорсткої конкуренціїнеможутьприйматисьінтуїтивноабо приблизно.

Методологічніаспектипроведенняаналізуфінансовоїзвітностіпідприємс твдосліджуютьсяуроботахукраїнськихвченихБагроваВ.П.,Баканова М .І., Бойчик І. М., Бугая В. З., Бутинця Ф. Ф., Єлейка Я. І., ІвахненкоВ.М.,КандибкоО.М.,КоробоваМ.Я.,ЛапішкоМ. Л.,ЛахтіновоїЛ.А.,МнихЄ.В.,Негашева Е.В.,ПодольськоїВ.О.,Руденко Л. В.,Савицької Г.В.,Сайфуліна Р. С., Салиги С. Я., Смовженко Т. С., Селезньової С. Н. Чупіса А. В.,Шеремета АД.,ЯрішО.В.таіншихнауковців.Низкуважливихаспектівзазначеноїтематикир озкритоуроботахзарубіжнихвчених-економістів:Х.Андерсена,Р. Бола,Дж.Блейка,Я. Вільямса,Т.Варфілда,Д. Кіесо,Д.Колдуелла,Б.Нідлза,Д.Панкова,Я.Соколова.

Мних Є. В. визначає «економічний аналіз» як систему спеціальних знань,пов’язану з дослідженням економічних явищ та процесів,їх

взаємозв’язку тавзаємообумовленості, що складаються під впливом об’єктивних економічнихзаконів, з науковим обґрунтуванням державних планів, додаткових зобов’язаньта об’єктивною оцінкою їх виконання, з виявленням позитивних та негативнихфакторів та виміром їх дії, з розкриттям тенденцій господарського розвитку, звизначеннямневикористанихвнутрішньогосподарськихрезервів,зузагальненням передового досвіду, з прийняттям оптимальних управлінськихрішень [55,с. 153].

Я.І.Єлейковконтекстіуправлінняототожнюєекономічнийаналіззфункцією управління,яказабезпечуєнауковістьприйняттярішеньітіснопов’язаназконтролем[37,с.36-41].

На нашу думку економічний аналіз – це вид управлінської діяльності,всезагальна функція управління, що передує прийняттю управлінських рішень ізводитьсядо їхобґрунтуваннянаосновінаявної інформації.

Економічнийаналізгосподарської(підприємницької)діяльностіздійснюється за даними обліку, звітності та іншої економічної інформації і даємożливість оцінити: майновий стан підприємства; ступінь підприємницькогоризику, наприклад, можливість погашення зобов'язань перед третіми особами;достатністькапіталудляпоточноїдіяльностітадовгостроковихінвестицій;потребувдодатковихджерелахфінансування;здатністьдонарощуваннякапіталу; раціональність залучення займаних коштів; обґрунтованість політикирозподілу і використання прибутку; обґрунтованість вибору інвестицій тощо [71,с.154-170]

Длятого,щобефективнопроводитианалізфінансовоїзвітностінапідприємствіповиненбутивідповіднийбазис:інформаційнасистема,щонаправлена на отримання, обробку та передачу інформації; фінансова система,що забезпечить фінансування процедур аналізу фінансової звітності у повномуобсязі і у визначені строки; трудові ресурси, що дозволять

використовуватиперсоналпідприємствадляпроведеннявисокоякісногоаналізу фінансовоїзвітності;інфраструктура,щозабезпечитьвідповіднийрівеньпроведенняаналізу фінансової звітності; техніко – технологічна система, що забезпечитьпроведеннявисокоякісногоаналізуфінансовоїзвітності;організаційнаструктура,якадозволитьчіткорегламентуватипроцесаналізуфінансовоїзвітності.

Аналізфінансовоїзвітностібудеефективнимтількипринаявностітаповномурозкриттівсіхбазовихйогоелементів.Затакихумов,метааналізуфінансовоїзвітності–підвищенняефективностіуправліннясфінансово–господарськоюдіяльністютаоптимізаціяпроцесутакоїдіяльностінапідприємстві[88,с.356].

Щоб сформувати обґрунтовані управлінські рішення, розроблені на базіаналізуфінансовоїзвітностітазабезпечитиефективнупідприємницькудіяльністьпідприємствоповинновиконуватипевнізавданняекономічногоаналізу (рис.1.2).

Аналізфінансовогостануділитьсянавнутрішнійізовнішній,цілііхзмістяхрізні.

Внутрішній аналіз спрямований на дослідження механізму формування,розміщенняавикористаннякапіталузметоюпошукурезервівзміцненняфінансового стану, підвищення прибутковості і нарощування власного капіталусуб'єктагосподарювання.

Основним змістом внутрішнього аналізу фінансового стану підприємствавиступає:

- аналізмайнапідприємства;
- аналізфінансовоїстійкостітастабільностіпідприємства;
- оцінкаділовоїактивностіпідприємства;
- аналіздинамікиприбуткутарентабельностіпідприємстваіфакторів,щонанихвпливають;

Рис. 1.2. Основні завдання аналізу фінансового стану напідприємстві

Джерело: побудовано автором

- аналізкредитоспроможностіпідприємства;
- оцінкавикористаннямайнатавкладеногокапіталу;
- аналізвласнихфінансовихресурсів;
- аналізліквідностітаплатоспроможностіпідприємства;
- аналізсамоокупностіпідприємства.

Зовнішнійаналізспрямованийнаоцінкуфінансовогостанусуб'єктагоспода рювання з метою прогнозування ступеня ризику інвестування капіталутарівняйогоприбутковості.

Особливостямизовнішньогофінансовогоаналізує:

- орієнтаціяаналізунапублічну,зовнішнюзвітністьпідприємства;

- різноманітністьцілейіінтересівсуб'єктіваналізу;

- максимальнавідкритістьрезультатіваналізудлякористувачів[95,с. 238].

Найбільш доцільно починати аналіз фінансового стану з вивченняформуванняіспособіврозміщеннякапіталупідприємства,оцінкиякості управління його активами і пасивами, визначення операційного та фінансовогоризиків.Післяцьогослідпроаналізуватиефективністьіінтенсивність використання капіталу, оцінити ділову активність підприємства і ризик втратийогоділовій репутації.Потімтребавивчитифінансовурівновагуміжокремимирозділами та підрозділами активу і пасиву балансу і оцінити ступінь фінансовоїстійкостіпідприємства.Нанаступномуетапірозглядаютьсяліквідність балансу,збалансованістьгрошовихпотоків,платоспроможністьпідприємства. Назакінченнядаєтьсяузагальнюючаоцінкафінансовоїстійкостіпідприємстваta йогоплатоспроможності,робитьсяпрогнознамайбутнєіоцінюєтьсяймовірність банкрутства(рис.1.3).

Докатегорійфінансовогоаналізуналежатьфактори,резерви,модель,результативнийпоказник,відсоток,дисконт,фінансовийрезультат,капітал,зобов'язання,активи,грошовий потіктощо.

Принципифінансовогоаналізурегулюютьпроцедурнусторонуйогометодології та методики. До основних із них відносять: науковість, системністьта комплексність, періодичність, достовірність та об'єктивність, дослідження вдинаміці,доречністьтасвоєчасність,конфіденційність,раціональність[50].Фінансовий аналіз допомагає приймати управлінські рішення, які направлені назміцнення фінансово-економічного стану підприємства в інтересах власників.Длядосягненняголовноїметианалізуфінансовогостанупідприємства застосовуютьрізніметодианалізу.

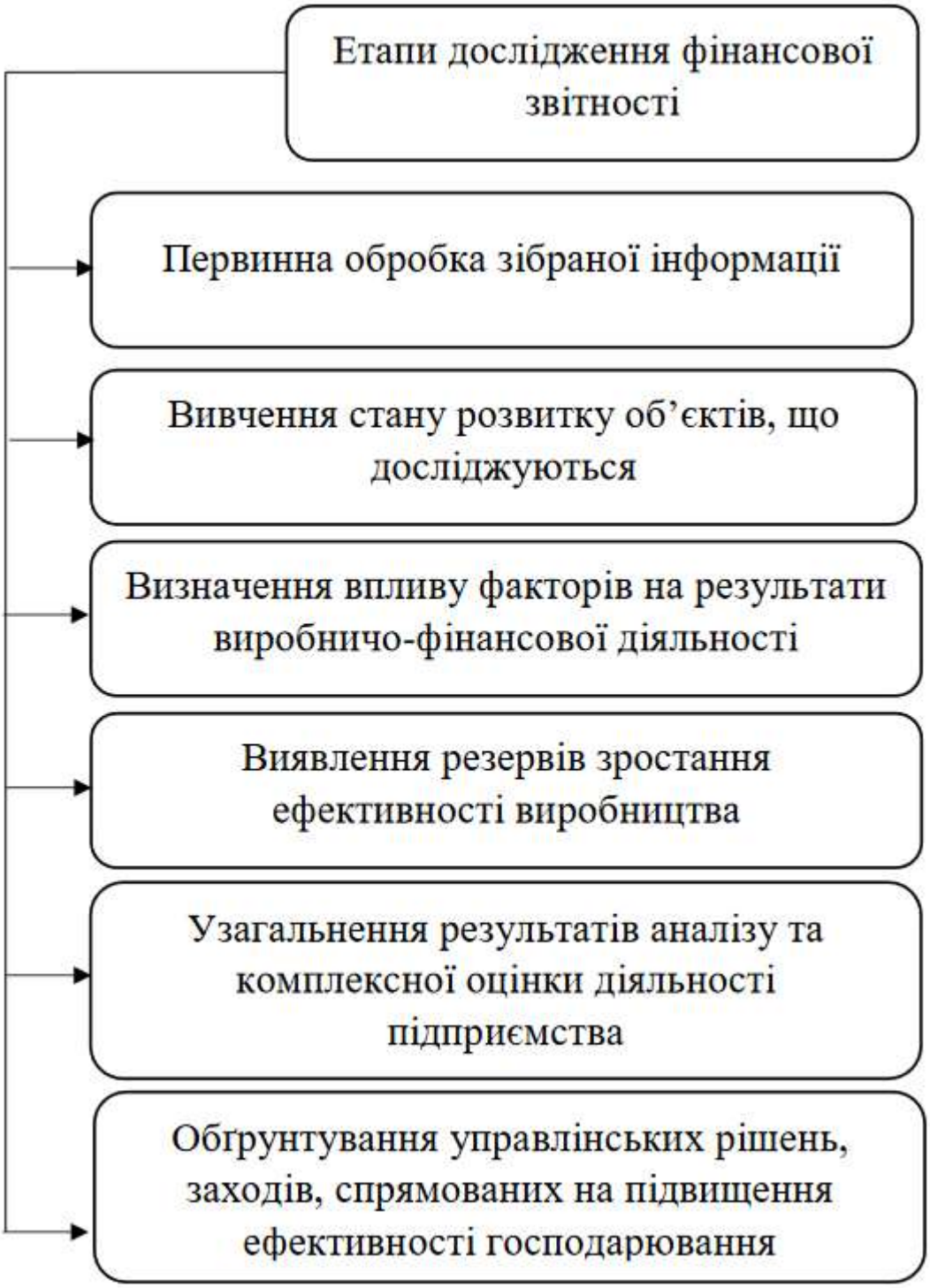

Рис.1.3.Послідовніетапидослідженняфінансовоїзвітностінапідприємстві[50]

Методифінансовогоаналізу–цекомплекснауково-методичнихінструментівтапринципівдослідженняфінансовогостанупідприємства.Закласифікацією методів розрізняють неформалізовані й формалізовані методианалізу (рис.1.4).

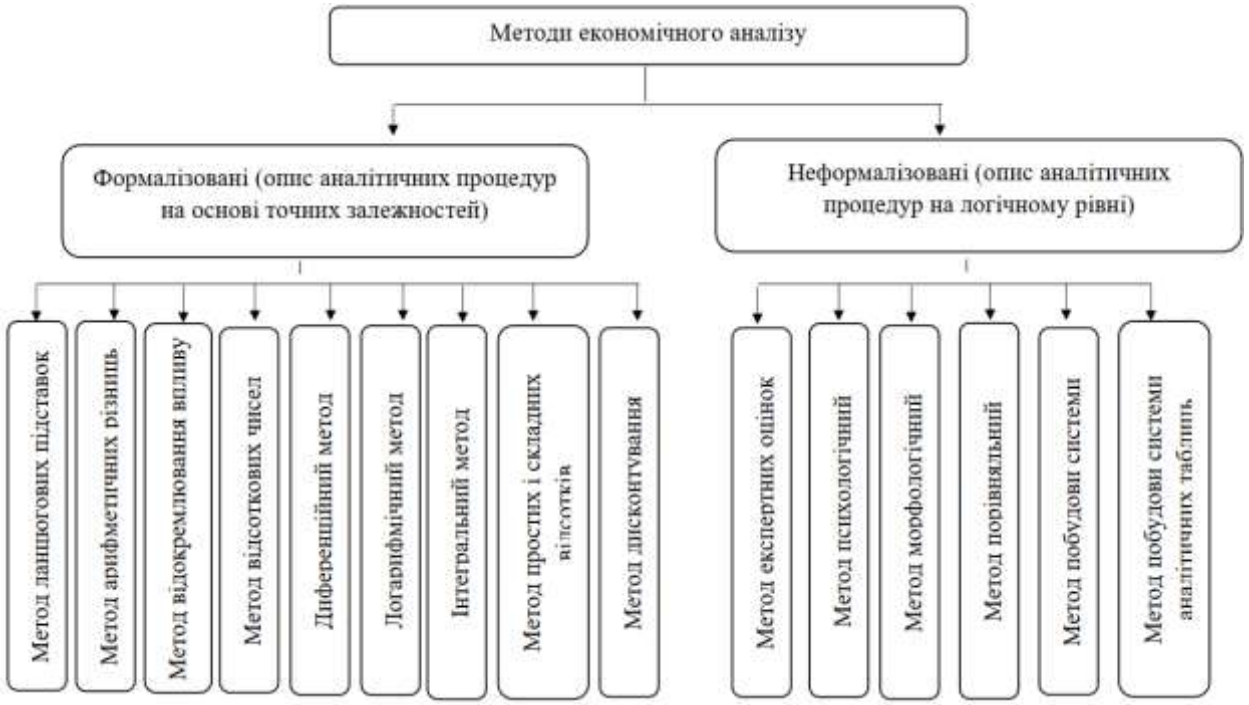

Рис. 1.4. Класифікація методів економічного аналізу

Джерело: розроблено автором

У процесі фінансового аналізу також широко застосовують традиційніметоди аналізу:

1. Горизонтальнийаналіз– порівняннякожноїпозиціїзвітностізпопереднімперіодом.

2. Вертикальний аналіз – визначення структури підсумкових фінансовихпоказниківзвиявленням впливукожноїпозиціїзвітностінарезультатзагалом.

3. Трендовийаналіз– порівняннякожноїпозиціїзвітностізпевнимипопередніми періодами і визначення тренду, тобто основної тенденції динамікипоказника, очищеної від випадкових впливів та індивідуальних особливостейокремих періодів; за допомогою тренду здійснюється перспективний прогнознийаналіз.

4. Аналізвідношеньпоказників(коефіцієнтів)– розрахуноквідношеньміжокремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності,визначеннявзаємозв'язкупоказників.

5. Порівняльний (просторовий) аналіз – це як

внутрішньогосподарськийаналіз зведених показників звітності, так і міжгосподарський аналіз показниківпевноїформизвітностіпорівнянозпоказникамиконкурентів,ізсереднь огалузевимиісередніми господарськими даними.

6. Факторнийаналіз–аналізвпливуокремихфакторівнарезультат.

7. Кореляційний аналіз – застосовується тоді, коли спостерігається такийзв'язокміжпоказниками,заякогооднізнихвходятьдофакторів,щовизначаю тьінші, якщо немає загальних факторів, які впливають на обидва результативніпоказники.Кореляційнийаналізвикористовуютьтоді,колизв'язок міжявищамиприхованийрізнимидругорядниминимивеличинами,внаслідокчогонем ожливобезпосередньо встановити залежність цього явища від факторів [67, с. 114-
119].Виходячизнаведеноговище,можемостверджувати,щофінансовийаналізви конуєп’ятьосновнихфункцій:аналітичну,узагальнюючу,економічну,прогнозн у іконтрольну.

У рамках аналітичної функції відбувається вибір сутнісних характеристикфінансового стану підприємства – об'єктів фінансового аналізу;
визначаютьсяпоказники,щохарактеризуютьоб'єктианалізу,івибираютьсямето диїхрозрахункурізними способами фінансовогоаналізу.

Синтетична(узагальнююча)функціядозволяєузагальнитивисновки,отри маніприаналізірізнихоб'єктіврізнимиспособами.

Горизонтальнасинтетичнаоцінкадозволяєсформулюватизагальнівиснов ки,виявитиосновніпроблемиінаявнірезервидляїхвирішенняпокожному об'єкту фінансового аналізу. Вертикальна синтетична оцінка дозволяєдатиоцінкуфінансовогостанупідприємстванапідставіаналізуоднимізс пособівфінансовогоаналізу:графічного,табличногоабокоефіцієнтного.Загальн а синтетична оцінка узагальнює висновки, отримані при горизонтальнійівертикальнійоцінках.

Прогнознафункціяполягаєупрогнозуванніфінансовогостанупідприємств

а, тобто складання прогнозної фінансової звітності і проведення їїаналізу вповномуобсязіабо заобраними критеріями.

Прогнозна функція застосовується для цілей фінансового планування таоцінкивпливупередбачуванихдовиконанняуправлінськихрішеньнафінансовий станпідприємства[95,с.75].

Економічна функція проявляється в тому, що, з одного боку, фінансовийаналіз базується на даних бухгалтерської звітності, яка відображає наявністькоштів у підприємства та їх рух, а з іншого боку – результати фінансового аналізувикористовуються для вдосконалення процесу виробництва та інших способівотриманнядоходупідприємством.

Умежахконтрольноїфункціїфінансовийаналіздозволяєсвоєчасновідстежуватидисбалансуфінансуванніпідприємства,оцінити,вяківидивиробництва вигідні, а які – ні, наскільки ефективно використання власного іпозикового капіталу[81,с.102-108].

Отже,фінансовийаналізєневід'ємнимелементомфінансовогоменеджменту на підприємстві. Він знаходить своє застосування при реалізаціїмайжевсіхфункційфінансовогоменеджменту.Саменаосновіданих,отриманиху результаті його проведення, визначається стратегія розвитку підприємства,реальнийстанйогосправ,досліджуєтьсяможливістьіснуванняприхованихрезервів.

1.3. Призначенняформфінансовоїзвітностіваналізіфінансівсуб’єктівпідприємництва

Одним з елементів методу бухгалтерського обліку являється звітність, яксистемапідсумковихпоказників,наосновіякихнадаютьхарактеристикугосподарсько-фінансовійдіяльностіпідприємства.Вонискладаєтьсянапідставіданих бухгалтерського обліку та для задоволення потреб як внутрішніх, так

ізовнішніх користувачів.

Аналітичні можливості фінансової звітності підприємстварозглянуті впрацях відомих українських та зарубіжних науковців-економістів: І. В. Фурман,К.О. Безверхого, С.О. Голова, В. І. Жука, Т. К. Кучеренко, С. М. Кучеркової, Є. А. Мниха, С. М. Михайловини, Ю. А. Тютюнника, К. О. Кухти, Я. А. Шевері.Узарубіжнійлітературівикористанняаналітичнихможливостійфінансоворїзвітності розкриті в працях І. А. Бланка,Я .В. Соколова, М. Ф. Ван Бреда, Ж.Рішара, Е. С. Хендріксена та ін., котрі розглядають окремі аспекти аналітичноїоцінкифінансовихрезультатівзаданими фінансовоїзвітності.

На думку Н. В. Чебанова фінансова звітність за призначенням повиннасприятиформуваннюцивілізованоїринковоїфінансовоїінфраструктури ,виконувати функції інструмента взаємодії підприємства з ринком для того, щобринокставефективнимджерелом фінансовихресурсівпідприємства[93,с.6].

Шеверя Я. В. пропонує розглядати фінансову звітність у системіінформаційногозабезпеченняяксукупністьінформаційнихресурсів(джерел),що характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства задопомогоюформтаметодіврозкриття,яківідповідаютьякісно-інформаційнимхарактеристикамтапринципампідготовкизвітноїінформаціїдля аналітичноїобробкитарелевантнідляприйняттярішеньзовнішнімикористувачами[94,с.6]Звітністьможебутидвохвидів,внутрішньою(використовуєтьсядляприйняттяуправлінських рішень); зовнішня(длязовнішніх користувачів)[51,с.37-43].Звітністьбуваєрізнихформтавидів,складаєтьсяіпредставляєтьсяурізніперіоди,міститьінформаціюпрооднукомпаніюабодекілька,призначенаякдлявнутрішніх, так ідлязовнішніхкористувачів.

ВНаціональному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1«Загальні вимоги до фінансової звітності» наведено таке визначення. «Фінансовазвітність – це бухгалтерська звітність, яка дає інформацію про фінансовий стан,результати діяльності та рух грошових коштів підприємства

за звітний період»[8,с.1-2].

Дофінансовоїзвітностіналежатьтакіформи:

- Баланспідприємства;
- Звітпрофінансовірезультати;
- Звітпрорухгрошовихкоштів;
- Звітпровласнийкапітал;
- Приміткидорічноїфінансовоїзвітності;
- Додаток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами».

Дляокремихпідприємствнаціональногогосподарствакрімформ1-6передбаченіінші,додатковіспеціалізованівидиформ(сільськегосподарство,автомобільний транспорт, страхові компанії) звітності, що додаються доосновнихп‘ятиформ.

Традиційнозвітністьрозглядаютьякодинізелементівметодубухгалтерськогообліку порядіздокументацією,інвентаризацією,оцінкою,калькуляцією,рахунками,подвійнимзаписомібалансом.Проте,чималонауковцівнеподіляютьтакогопідходу.

Зокрема Д. А. Панков навпаки наголошує на пріоритетності звітності надобліком[87,с.37],аП.ЯХоминпідкреслює,що“звітністьєсамостійносистемоюподанняданих,необхіднихдляінформаційногозабезпеченняменеджментуівжодномуразінеможевважатисьскладовимелементом(прийомом) бухгалтерського обліку. За своїм призначенням фінансова звітністьє інформаційними ресурсом і основним первинним носієм важливої обліковоїінформаціїдлякористувачів.

Дозвітностіпред'являєтьсярядвимог,доякихвідносяться:обов’язковістьподання, державна регламентація, своєчасність складання і подання, простота,зрозумілість і загальнадоступність,достовірність,єдність методики звітнихпоказників,порівнянністьзвітнихпоказниківзарізніперіоди,доречність, раціональність, економічність і дійовість [32, с. 176-185]. Основні вимоги, щовисуваютьсядо звітності,наведенінарис1.5.

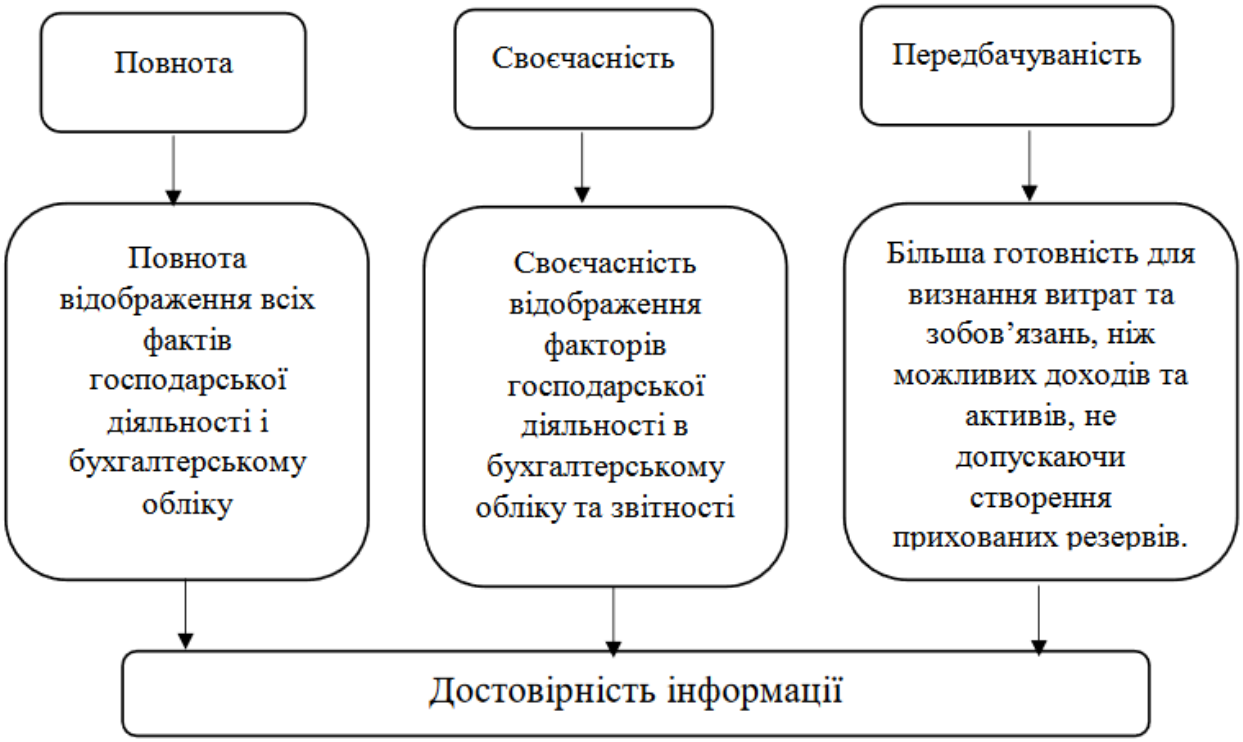

Рис1.5. Вимоги до фінансової звітності

Джерело: побудовано автором

Основним завданням фінансової звітності є задоволення інформаційнихпотребзовнішніхкористувачівуповній,правдивійтанеупередженійінформаціїпрофінансовийстан,результатидіяльностітарухкоштівпідприємства(табл.1.4).

Фінансова звітність компанії супроводжується примітками, якіявляютьсобоюсукупністьпоказниківтапояснень,щозабезпечуютьдеталізаціюіобґрунтованість статей фінансових звітів, а також іншу інформацію, розкриттяякої передбаченовідповіднимиположеннями(стандартами).Фінансовазвітністьєкомплексноюмоделлювідображенняоптимізованоїкомбінаціїінтересівсуб'єктівринку,якадинамічнорозвиваєтьсяімодифікуєтьсяпідвпливомсучасних змін економічного середовища. Вона одночасно виступає предметомконфлікту між її укладачами та користувачами та засобом його врегулювання[90,с.31-36].

Таблиця 1.4

Інформаційні потреби основних користувачів інформації,якавідображенауфінансовій звітності

Користувачі інформації	Інформаційні потреби користувачів	Джерела інформації
Інвестори, власники	Інформація про придбання, продаж та володіння цінними паперами, участь у капіталі підприємства, оцінка якості управління,визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу.	Фінансова звітність, управлінські звіти
Керівництво підприємства	Інформація, яка стосуєтьсярегулювання діяльності підприємства.	Фінансова звітність, управлінські звіти
Банки, постачальники та інші кредитори	Інформація про забезпечення зобов'язань підприємства, оцінка спроможності підприємства своєчасно виконувати своїзобов'язання.	Фінансова звітність, спеціальні довідки
Замовники	Інформація, необхідна для оцінки спроможності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання	Фінансова звітність
Працівники підприємства	Інформація, необхідна для оцінки спроможності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання, забезпечення зобов'язань підприємства перед працівниками	Фінансова звітність
Органи державного управління	Інформація, необхідна дляформування макроекономічних показників	Фінансова звітність, статистична звітність

Джерело: побудовано автором

Бухгалтерська фінансова звітність є єдиною. Підприємства і організаціївсіхгалузейгосподарюваннякористуютьсяєдинимизвітнимиформами,фінансові відносини універсальні. Галузеві особливості відображують у різнихформах статистичної звітності. Розглянемо кожну з форм фінансової звітностідетальніше.

Баланс – це звіт про фінансовий стан компанії, який відображає на певнудатуйогоактиви,пасиви,асаме – оборотнітанеоборотніактивизоднієїсторонитазобов'язання(короткострокові,довгострокові)івласнийкапітал –зіншоїсторони.

Він відображає різні аспекти господарських операції і подій за звітнийперіод,відповіднуінформаціюпопереднього періоду,щоробитьможливим горизонтальнийівертикальнийаналізоцінюванняфінансовогостанупідприємства із застосуванням коефіцієнтів, прогнозування змін економічнихресурсів та їх джерел. Баланс має дві частини — актив та пасив, склад якихвизначений

на рис 1.6. Підсумок активів балансу повинен дорівнювати пасиву(сумізобов‘язаньтавласногокапіталу).

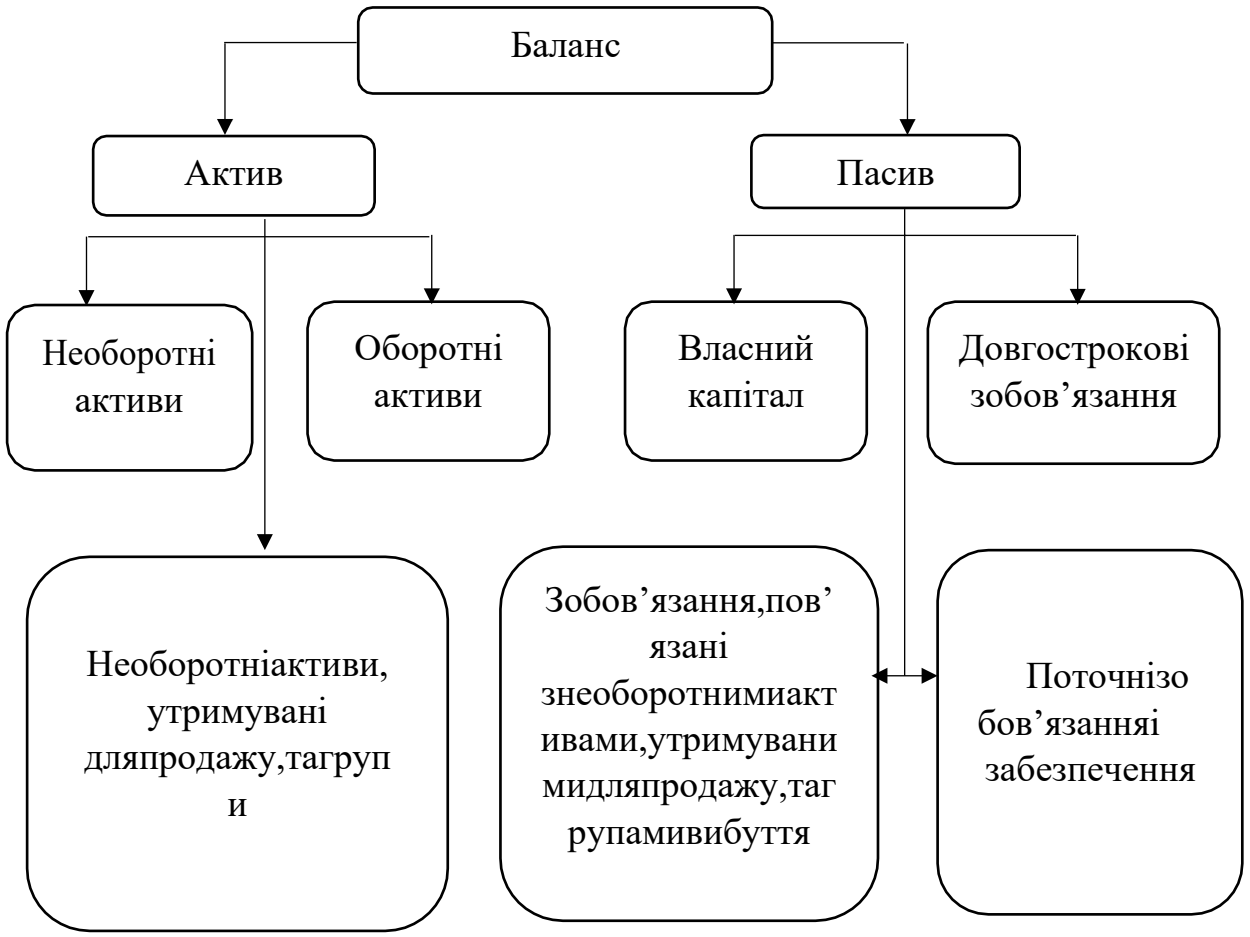

Рис.1.6. Структурабалансу

Джерело: побудовано автором

КухтаК.О.таРудьЯ.О.вважають,щобухгалтерськийбалансєінформаційним джерелом для прийняття управлінських рішень [46, с. 130-132].Кужельский М. В. трактує баланс як не просто складову методубухгалтерського обліку, його елемент; це найважливіший документбухгалтерської звітності, суттєве джерело інформації для управління,планування, організації виробництва, нормування, аналізу, контролю [45, с. 23].Метоюскладання бухгалтерськогобалансує надання користувачамповної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий станпідприємстваназвітнудату.

Форма балансу та порядок його заповнення в Україні регулюються ПСБО1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [58, с.1-2]. Згідно зі ст. 11

"Загальнівимоги до фінансової звітності" Закону України "Про бухгалтерський облік тафінансовузвітність вУкраїні"баланс,разомізззвітомпрофінансовірезультати,звітомпрорухгрошови хкоштів,звітомпровласнийкапітал,звітністюзасегментамитаприміткамидозвіті в,єскладовоюфінансовоїзвітностіпідприємства.Вбухгалтерськомуоблікубалан сєоднимзнайважливішихбазовихпонятьірозглядається:

- якодинізелементівметодубухгалтерськогообліку.Уданомувипадкубалансвизн ачаєтьсяякспосібекономічногогрупуванняйвідображенняв грошовій оцінці господарських засобів за їхнім складом та розміщенням іджерелами формуваннянапевнудату.

- якоднаізформзвітності–документ уформідвосторонньоїтаблиці,влівійчастиніякоїмайнопідприємстварозглядает ьсязаскладомтарозміщенням (господарські засоби), а в правій – за джерелами утворення тацільовимпризначенням (джерела утвореннягосподарськихзасобів)[89].

ПризначенняБалансуякформифінансовоїзвітностівуправлінніпідприємс твомполягаєв:

- оцінці фінансового стану підприємства: структури активів, власногокапіталу,зобов’язань,йогоздатностівідповідатизасвоїмизобов’язання ми(платоспроможність);

- визначенніможливостіствореннягрошовихпотоківумайбутньому;

- визначенніпотребуфінансовихресурсахвмайбутньомутадляпередбаченнярозп оділуприбутку;

- оцінці здатності підприємства щодо виконання своїх обов'язків передкредиторами (кредитоспроможності);

- оцінціавтономностіталіквідностіпідприємства.

Баланс також дозволяє визначити склад та структуру майна підприємства,ліквідністьтаоборотністьоборотнихактивів,наявністьвласногота

запозиченого капіталу, зміну дебіторської та кредиторської заборгованості таіншіпоказники.

Загалом,інформація,якаміститьсяуБалансівикористовується:

-

дляконтролюзавиконанняпроектнихзавдань,планів,аналізу,формуваннямпрогнозів,складаннямбізнес-планів;

- для контролю за діяльністю підприємств, виявлення і узагальненняпередовогодосвідутавиявленнянедоліківроботі,проведенняаналізуїхгосподарськоїдіяльності,

дляскладаннязведеноїчиконсолідованоїзвітності;

- при розгляді питань при видачі кредитів та при страхуванні майнафінансово-банківськимиустановами таорганізаціями;

- для оцінки фінансового стану підприємства, прийняття ефективнихуправлінськихрішень[43,с.79-84].

Баланс призначений не тільки для відображення наявності господарськихзасобіві джерелнапевну дату,алей длянаданнянеобхідної інформації

впитанняхуправліннявнутрішнімізовнішнімкористувачам.Так,інформаціяпро фінансовий стан підприємства використовується банками при ухваленні рішенняпро надання кредитів, де визначають платоспроможність підприємства і ризикнеповерненняпозиковихзасобів;постачальниківтоварно-матеріальнихцінностей – при укладанні договорів на постачання; інвесторів – при рішенніпитанняпро доцільністьінвестуваннякапіталу іт.д.[73].

Необхідністьзаповненняформи№2«Звітпрофінансовірезультати(Звітупро сукупний дохід)» викликана тим, що інформація, яка міститься у Балансівідображаєобсягактивів,зобов'язаньтакапіталунапевнузвітнудатуієнедостатньоюкористувачамдляоцінкирезультативностідіяльностіпідприємства.Так,длявизначеннярівнярозвиткупідприємствавиникаєнеобхідність оцінити ділову активність, що в свою чергу, потребує відомостейпродоходитавитратипідприємства.НавідмінувідБалансу,вякомувід

ображаєтьсясальдорахунківзоблікуактивів,зобов'язаньівласногокапіталу,у Звіті про фінансові результати наводиться інформація про отримані доходи тапонесенівитрати[75,с.87-145].

ОсновнимиелементамиЗвітупрофінансовірезультатиєдоходитавитрати, визначення якихподаноуНП(С)БО1(табл.1.5)[58,с.1-2].

Таблиця1.5

Складовіелементизвітупрофінансовірезультати[54]

	Характеристика
Доходи	збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів абозменшеннязобов'язань,якіпризводятьдозростаннявласногокапіталу(крімзростаннякапіталузарахуноквнесківвласників).Догосподарськихоперацій,якісупроводжуютьсязбільшеннямекономічнихвигодувиглядінадходженняактивів,аленеєдоходамипідприємстваслідвіднестисплатузаборгованостізавнескамидостатутногокапіталу,додатковівнескизарішенням акціонерівтощо.
Витрати	зменшенняекономічнихвигодувиглядівибуттяактивівабозбільшеннязобов'язань,якіпризводятьдозменшеннявласногокапіталу(завиняткомзменшеннякапіталузарахунокйоговилученняаборозподілувласниками).
Сукупний дохід	зміниувласномукапіталіпротягомзвітногоперіодувнаслідок господарськихопераційтаіншихподій(завиняткомзмінкапіталуза рахунок операційзвласниками).
Інший сукупний дохід	доходиівитрати,якіневключенідофінансовихрезультатів підприємства.
Збиток	перевищеннясумивитратнадсумоюдоходу,дляотриманняякого булиздійсненіцівитрати(Доходи<Витрат=збиток(З)).
Прибуток	сума,наякудоходиперевищуютьпов'язанізнимивитрати(Доходи > Витрат =прибуток(П)).
Власн	частинавактивахпідприємства,щозалишаєтьсяпіслявирахування йогозобов'язань [75,с.87-145].

ийкапітал	

При складанні Звіту про фінансові результати необхідно дотримуватисяпринципу нарахування та відповідності доходів і витрат, яким передбачено, щодля визначення фінансового результату звітного періоду необхідно зіставитидоходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цихдоходів.

Необхідністьскладанняформи№2«Звітпрофінансовірезультати»полягає у тому, що він надає інформацію про активність та результативністьдіяльностіпідприємствазапевнийпроміжокчасу;відображаєвеличинутаджерелаформуванняфінансовогорезультатугосподарювання,складутаструктуривитрат,пов’язанихзосновноюдіяльністюпідприємстваєосновою,на підставіякоїбудуєтьсяпрогноз майбутньоїдіяльностіпідприємства.

Звітпрофінансовірезультатиілюструєприбутковістьдіяльностікомпанії,але непоказуєнадходженнятавибуттягрошовихкоштівурезультатіцієїдіяльності. Причинатутполягаєвтому,щоданийзвітскладаєтьсязгіднопринципунарахуванняубухгалтерськомуобліку:доходиівитратиувідображаються в момент їх виникнення та незалежно від дати надходженнякоштів[30].

Наступною формоюрічної фінансової звітності підприємства, є форма №3«Звітпрорухгрошовихкоштів»,якавідображаєвпливопераційної,фінансової та інвестиційної діяльності підприємств на стан його грошових коштів та їхеквівалентів за визначений період часу і дає змогу пояснити зміни грошовихкоштівзацей період[66,с.209-231].

Відповідно до НП(С)БО 1 Звіт про рух грошових коштів – це звіт, якийвідображаєнадходженняі видаток грошових коштіву результаті діяльностіпідприємстваузвітномуперіоді[58,с.1-2].

Звіт про рух грошових коштів містить три розділи, у кожному з якихнаводитьсяформуваннярезультатурухугрошовихкоштів(рис.1.7)

Звітпрорухгрошовихкоштів,упоєднаннізіншимифінансовимизвітами,надаєзмогу:

- оцінитиздатністьпідприємствагенеруватимайбутніпозитивнігрошовіпотоки;

- зробитивисновкищодоспроможностіпідприємствапогашатисвоїзобов’язанняти асплачувати дивіденди;

- пояснитипричинуіснуваннярізниціміжприбуткомуЗвітіпрофінансовірезультати тагрошовими надходженнями іплатежами;

- оцінитигрошовітанегрошовіопераціїпідприємства,щовідносятьсядоінвестиційноїтафінансовоїдіяльності[78,с.269-272].

Форма№3«Звітпрорухгрошовихкоштів»єдоситьважливоюскладовоючастиною фінансової звітності підприємства, оскільки дає узагальненуінформаціюпродіяльністьпідприємства,якавпливаєнагрошовікоштитапотоки.

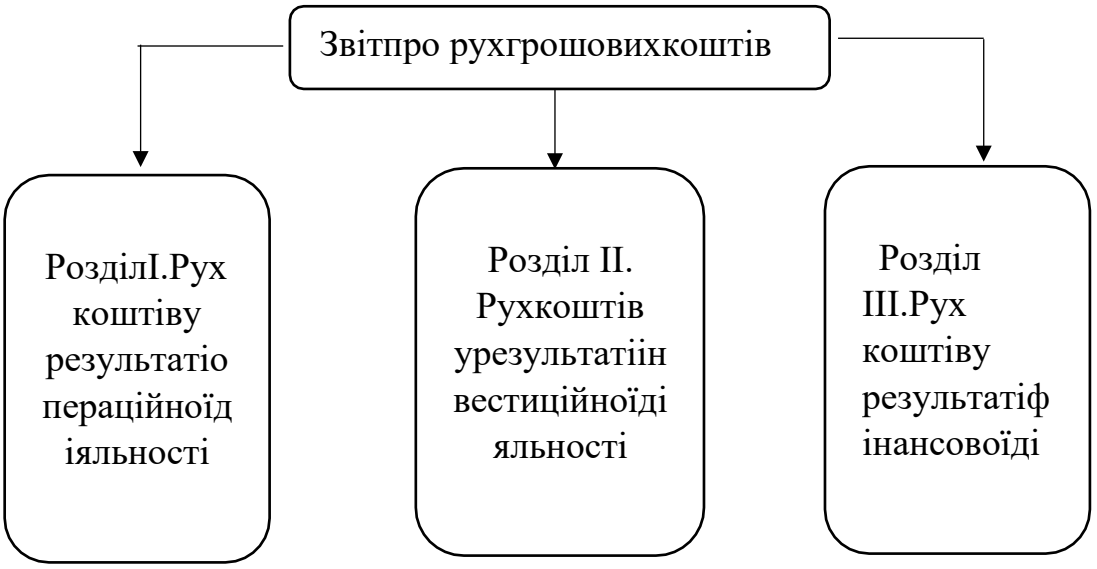

Рис.1.7.Структуразвітупрорухгрошовихкоштів

Джерело: побудовано автором

КерівництвопідприємствможевикористовуватицейЗвітпідчасрозрахунупоказниківліквідностіпідприємства,визначеннідостатностігрошовихкоштівдляпогашеннякредиторськоїзаборгованості,вирішенніпитаннящодозбільшенняабозменшеннярозміру виплачуваних дивідендів,оцінки впливу на загальний стан підприємства прийнятих рішень про додатковеінвестування в інші

підприємства, прогнозування інвестиційної та фінансовоїполітики підприємства[72,с.94-103].

Оскількивласнийкапіталєосновнимпоказникомспроможностіпідприємства підтримувати фінансову рівновагу за рахунок своїх внутрішніджерел,товсізміниуйогоскладітаструктуріповиннізнайтиналежневідображення в обліку та звітності. Тому складаєтьсяформа № 4 «Звіт провласний капітал» [78, с. 269-272]. Зміст, форма звіту про власний капітал, а такожзагальнівимогидорозкриттяйогостатейвизначаютьсяНП(С)БО1[58, с. 1-2].

ОсновнимпризначеннямЗвітупровласнийкапіталєподаннякористувачам повної та достовірної інформації про зміни у власному капіталіпротягомзвітногоперіоду.

Цедаємożливістькредиторам,інвесторамтаіншимконтрагентамскластинайбільшоб'єктивнесудженняпровласнийкапіталпідприємства, з яким вони мають справу [40]. Склад власного капіталу, якийвідображаєтьсяуЗвітіпровласнийкапіталнаведенонарисунку1.8.

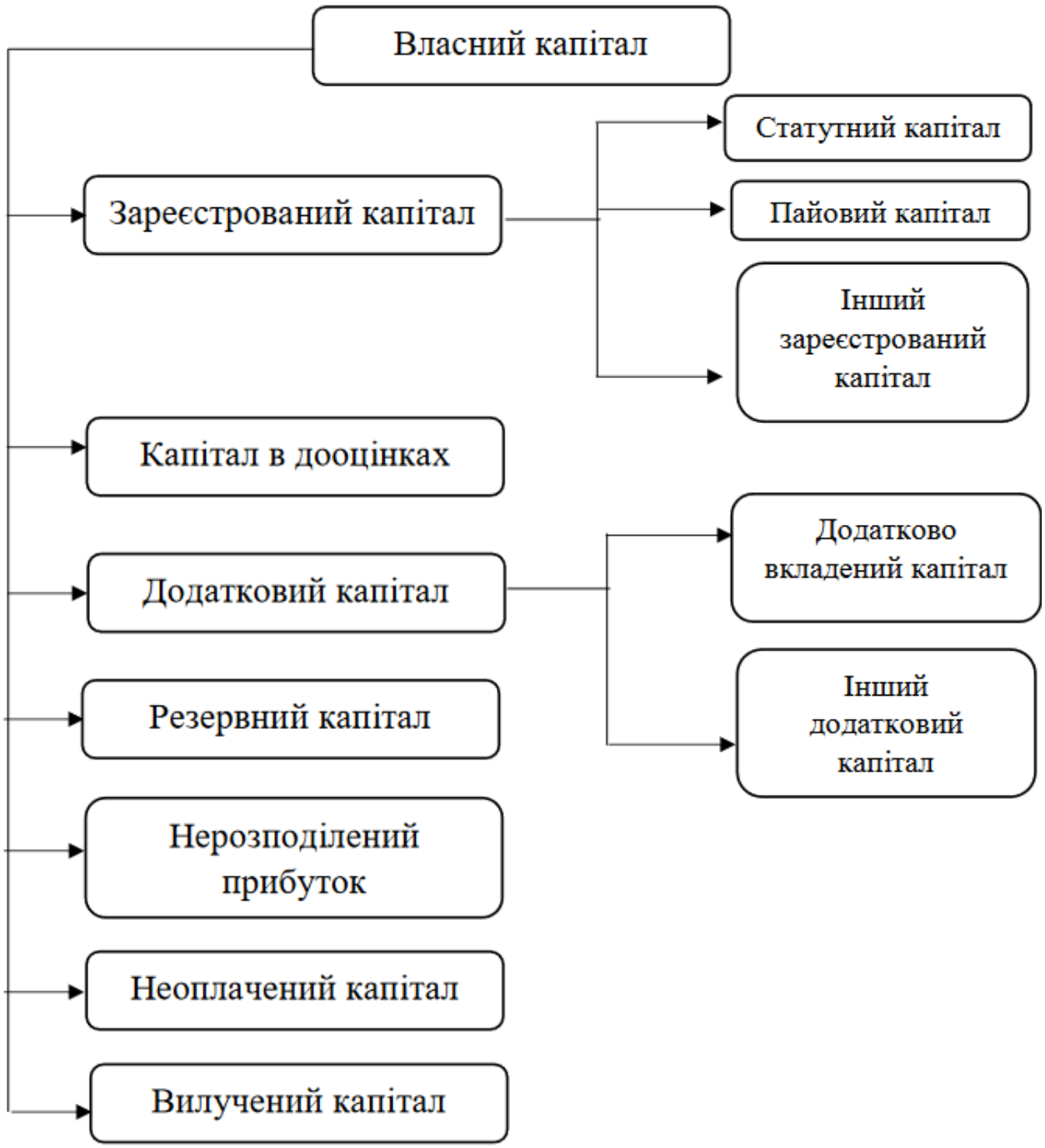

Рис. 1.8. Структура власного капіталу у Звіті про власний капітал

Джерело: побудовано автором

Інформаційною базою для складання Звіту про власний капітал є дані порахунках4класуПланурахунків«Власнийкапіталтазабезпеченнязобов'язань ». Звіт складається підприємствами по закінченню року на підставіданихбухгалтерськогообліку,якийповиненвестисьзгіднозчиннимиНП(С)БО.

Метою складання звіту про власний капітал є розкриття інформації

прозміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду. Длязабезпечення порівняльного аналізу інформації підприємства повинні додаватидорічного звітуЗвітпро власний капітал запопередній рік.

Таким чином, призначення Звіту про власний капітал полягає у наданнікористувачамінформації,яка:

- надаєможливістьпроаналізувативеличинувласногокапіталутайого складових;

- міститьданіпростанізмінускладовихвласногокапіталу;

- відображає причини змін (збільшення, зменшення) кожної з складовихвласногокапіталу;

- відображаєджерелапоповненнявласногокапіталу,атакожоперації,внаслідокзді йсненняякихвласнийкапітал зменшився[46,с.130-132].

Отже,формамфінансовоїзвітностівластивийяклогічний,такіінформаційн ий взаємозв'язок.

Сутністьлогічногозв'язкуполягаєувзаємодоповненніівзаємнійкореспонд енціїзвітнихформ,їхрозділівістатей.

Логічні зв'язкиміжформамизвітностідоповнюютьсяінформаційнимизв'язками.Данийв заємозв‘язокважливийдлясприйняттякористувачамиінформації, що наведена у фінансовій звітності і примітках не окремо, а якєдиного взаємопов‘язаного цілого, такого, що надає можливість комплекснозрозумітидіяльністьпідприємстваіоцінитийогофінансове становище.

РОЗДІЛ2
ОЦІНКАЕФЕКТИВНОСТІУПРАВЛІННЯФІНАНСАМИ СП «ДУБІВСЬКЕ» БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Характеристикатенденційзміносновнихпоказниківфінансово-господарської діяльності підприємства

Укожнійдержаві,вбудь-якомусуспільствісільськегосподарствоєжиттєво необхідною галуззю народного господарства, оскільки зачіпає інтересикожної людини, адже виробництво продуктів харчування – перша умова життянаселення.Такожвоновиступаєсировинноюбазоюіншихгалузейпромисловості, зокрема легкої та харчової. У сільському господарстві як і вінших галузях суспільного виробництва, відбувається постійний розвиток і націй основі зростає ефективність сільськогосподарської праці, що дає змогу зменшоюкількістюробочоїсиливироблятибільшукількістьсільськогосподарської продукції.

Сільськегосподарстворозглядаютьяккомплекстехнологічноіорганізацій новзаємозв'язанихгалузей,якіусвоїйсукупностіутворюютьзбалансовану,інтегровануіструктурнозавершенусистему,функціонально-компонентнаструктураякоїпідпорядкованастабільномунарощуваннюпродовольчоїпродукціїземлеробстваітваринництва.Кожнагалузьсільськогосподарського виробництва є сукупністю підприємств, що виробляютьпевні види однорідної продукції чи надають послуги, які задовольняють певніпотребинаселенняупродуктаххарчування, апромисловості–всировині.

Сільське господарство відіграє винятково важливу роль як каталізаторрозвиткуринковоїекономіки нашоїдержави,оскільки:

- євисококонкурентноюгалуззю,уякійдієбагатонезалежнихпідприємств,що

виробляютьпереважно тісамітовари.

- внедалекійперспективіможестатинайбільшимджереломекспорту.

Цьому сприяють великі масштаби сільськогосподарського землекористування іродючі землі. Саме тому, важливо здійснити розрахункові дослідження на основіпідприємства, яке займається сільським господарством та виявити сильні і слабкісторони функціонуванняоб'єктапідприємництва[58].

Об’єктоманалітичних розрахунківвдипломнійроботі магістра єсільськогосподарське підприємство«Дубівське» (СП «Дубівське»).

Керівником підприємства, що розташоване ус. ДубівкаБілоцерківського району Київської області, є Фурдичка Микола Григорович.Дата заснування СТОВ «Стебне»03.02.2000р.КодЄДРПОУ04529536.Статутнийкапіталгосподарствас формований та сплачений у повному обсязі виключно грошовими коштами увстановленізаконодавствомтерміни,відображенийубалансітовариства та складає300 000,00 грн.

Товариствоспеціалізуєтьсянатакихгалузях:рослинництво:вирощуванняз ерновихтатехнічних культур;тваринництво;наданняпослугурослинництвіітваринництві;облаштуванняландшафту;виробництво продуктів борошномельно-круп’яної промисловості; виробництвоготових кормів для тварин, що утримуються на фермах; виробництво хліба тахлібобулочних виробів; виробництво макаронних виробів; виробництво іншихвиробів з деревини; виробництво цегли, черепиці та інших будівельних виробівз випаленоїглини роздрібнаторгівлявнеспеціалізованихмагазинах.

Сільськогосподарськапродукціяєтоваромпершоїнеобхідностідлязадоволення потреб населення, підприємств переробної промисловості, та тих,що орієнтованінаекспорт.

Основнимиперевагамипродукції,щовиготовляєтовариствоє:

- невеликівитратинавиробництвопродукції;
- постійнапотребав продукціїпротягомроку;

- доступнавартістьпродукціїдлявсіхверств населення;
- екологічначистотапродукції;
- продукціянепотребуєособливихумовзберігання.

Важливимнедолікомтакоїдіяльностієзалежністьвідприроднихумов.

Упроцесідіяльностібудь-якогопідприємстваособливоважливовизначитифінансовустійкість,тобтостанфінансовихресурсів,приякомупідприємствоможевільноманеврuватигрошовими засобами,щобшляхомефективного використання забезпечити безперебійний процес виробництва тареалізаціїпродукції [67,с.89].

Дослідження діяльності СП «Дубівське» вважаємо за потрібне здійснити заналізуосновнихпоказниківфінансовоїдіяльності(табл.2.1).

Аналізуючи дані таблиці 2.1, можемо зробитинаступнівисновки.

Станом на кінець 2022 р.вартість майна підприємства склала 28635тис. грн., що на 2570 тис. грн. більшеніж на кінець 2021 р.Збільшенняобсягів вкладання коштів в необоротні активи підприємства, прирістяких у 2022 р. проти 2021 р. склав 2009 тис. грн., або 16 % мало великийвпливназбільшеннявартостімайнапідприємствазаперіод2021-2022рр.Оборотні активи також збільшились з 13512 тис. грн. у 2021 р. до 14073 тис.грн.у2022р.,абона4,15 %.Запасизменшилисьна692тис.грн.,абона5,98%, дебіторська заборгованість та грошові кошти і поточні фінансові інвестиціїзрослина кінець2022р.на 1054тис.грн.та 307тис.грн.,відповідно.

Таблиця2.1

Показникифінансово-господарськоїдіяльностіСП «Дубівське»Білоцерківського району Київської області

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення,+/-			
				2022 р.від2021р.		2023 р.від2022р.	
				абсолютне	відносне	абсолютне	відносне
1	3	4	5	8	9	10	11
1.Капіталстаномна кінецьроку,тис.грн.:	26065	28635	34897	2570	9,86	6262	21,87
в т.ч.1.1.власнийкапітал:	22888	26967	32342	4079	17,82	5375	19,93
1.1.1.власнийоборотнийкапітал	10335	12405	17025	2070	20,03	4620	37,24
1.1.2.нерозподіленийприбуток абонепокритізбитки	19854	23933	29308	4079	20,54	5375	22,46
1.2.позиковийкапітал:	3177	1668	2555	-1509	-47,49	887	53,18
в т.ч.1.2.1.довгостроковий позиковийкапітал	-	-	-	-	-	-	-
1.2.2.короткостроковийпозиковийкапітал	3177	1668	2555	-1509	-47,49	887	53,18
2. Майностаномнакінецьроку, тис.грн.:	26065	28635	34897	2570	9,86	6262	21,87
2.1.необоротніактиви	12553	14562	15317	2009	16,0	755	5,18
2.2.оборотніактиви:	13512	14073	19580	561	4,15	5507	39,13
2.2.1.запаси	11573	10881	15203	-692	-5,98	4322	39,72
2.2.2.дебіторськазаборгованість	1235	2289	2205	1,054	85,34	-84	-3,67
2.2.3.грошовікоштитапоточніфінансовіінвестиції	11	318	1000	307	2790,1	682	214,46
3.Трудовіресурси:							
3.1.середньооблікованисельність працівників,осіб	60	60	60	0	0,00	0	0,00

Продовженнятаблиці2.1

1	3	4	5	8	9	10	11
3.2.фондоплатипраці,тис.грн.	1503	1994	2328	491	32,67	334	16,75
3.4.продуктивністьпраці,тис.грн. /особу	300,65	451,07	452,18	150,42	50,03	1,11	0,25
4.Економічніпоказники:							
4.1.чистий дохід(виручка)відреалізаціїпродукції,тис.грн.	18039	27064	27131	9025	50,03	67	0,25
4.2.собівартістьреалізованоїпродукції,тис.грн.	13154	21137	17424	7983	60,69	-3713	-17,57
4.3.фінансовийрезультатвід звичайної діяльності дооподаткування,тис.грн.	3534	4097	5375	563	15,93	1278	31,19
4.4.чистийприбуток(збиток),тис. грн.	3474	4076	5143	602	17,33	1067	26,18
4.5.рентабельністьобороту, %	13,56	14,24	15,4	0,68	5,01	1,16	1,08
5.Фінансовікоефіцієнти:							
5.1.автономії	0,88	0,94	0,93	0,06	X	-0,01	X
5.2.маневрування	0,45	0,46	0,53	0,01	X	0,07	X
5.3.фінансовогоризику	0,14	0,06	0,08	-0,08	X	0,02	X
5.4.абсолютноїліквідності	0,003	0,19	0,39	0,187	X	0,20	X
5.5.покриття	4,25	8,44	7,66	4,19	X	-0,78	X

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Вартістьмайнав2023р.склала34897тис.грн.,щоперевищуєпоказникпопереднього року на 6262 тис. грн., або на 21,87 %. Така зміна була спричиненанаступними факторами:

- збільшення вартостінеоборотних активів підприємства в 2023 р.порівнянодо2022р.з 14562тис.грн.до15317тис.грн.,відповідно;

- збільшенняоборотнихактивівна5507тис.грн.,абона39,13%;

- накопиченнязапасівз10881тис.грн. до15203тис.грн.;

- зменшенняобсягівдебіторськоїзаборгованостіна84тис.грн.;

- приріст грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на 682тис.грн.,у2023р.тастановить1000тис.грн.проти318тис.грн.у2022р.;

- за 2022-2023 рр. сукупний капіталтовариства збільшився на6262 тис.грн.,абона21,87%.

Запеpіод2021-2022рр.показниксукупногокапіталумавтенденціюзбільшення на 2570 тис. грн., або на 9,86 %. Така зміна спричинена нарощеннямобсягів власного капіталу товариства на 4079 тис. грн., або на17,82 %. Власний оборотний капітал збільшився з 10335 тис. грн.у 2021 р. до12405 тис. грн. у 2022 р. Нерозподілений прибуток збільшився на 4079 тис.грн.ісклав 23933 тис.грн. накінець2022р.

Значенняпоказникавласногооборотногокапіталузбільшилось з 12405 тис. грн.у 2022р. до 17025 тис. грн. на кінець 2023 р. Нерозподіленийприбуток,усвоючергу,накінець2023р.збільшившсяна5375тис.грн., абона22,46%.

Кількість працівників на підприємстві завесь досліджуваний періоднезмінювалась і становила 60 працівників. Продуктивність праці в свою чергу зрослана 151,53 тис.грн. /особу, або на 50,4 %.

У2022р.значенняпоказникачистоївиручкистановило27064тис.грн.,що на 9025 тис. грн., більше ніж на кінець 2021 р. Собівартість реалізованоїпродукції склала 21137 тис. грн. на кінець 2022 р. проти 13154 тис. грн. накінець 2021 р. Значення показника фінансового результату від звичайноїдіяльності на кінець

2022 р. збільшилось на 563 тис. грн., порівняно з 2021р.Таке збільшення в більшій мірі посприяло і збільшенню чистого прибуткуна602тис.грн.,абона17,33 %.

У2023р.чиставиручкапідприємствавідреалізаціїіпродукціїіпорівнюючи з минулим роком зросла на 67 тис. грн. та склала 27131 тис. грн.Собівартість реалізованої продукції зменшилась з 21137 тис. грн. у 2022р. до17424 тис. грн. у 2023 р.Показник фінансового результату від звичайноїдіяльності до оподаткування збільшився на 1278 тис. грн. на кінець 2023 р.порівняно з 2022 р. Значення показника чистого прибутку в свою чергузбільшилосьна1067тис.грн.,або на31,19%.

Показникрентабельностіоборотузаперіод2021-2023рр.бувнестабільним. В 2021 р. його значення склало 13,56 %, в2022р.–14,24%,ав2023р. – 15,40%.Цеозначає,щов2023р.однагривняпринесла15,4коп.прибутку,тодіяк в2021 р.однагривняприносила13,56 коп.прибутку.

СП «Дубівське» здатне профінансувати на кінець 2021 р. 88 % активів зарахунок власного капіталу, щобільшена33%віднормативногозначення.В2021р.значенняцьогопоказника становить 94 % активів за рахунок власного капіталу. В 2023 р. –0,93 %,щона0,01%менше,ніж в 2022 р.

В 2022 р. коефіцієнт маневрування становив 45%, на кінець 2022 р.значення показника практично не змінилось, це означає, що на кінець 2022 р. 45% власного капіталу знаходиться в мобільній формі і забезпечує середнійрівень маневрування власного капіталу.2023 р. змінив тенденцію і забезпечиввисокий рівень маневрування власного капіталу, значення показника становить53 %.

Коефіцієнт фінансового ризику за період 2021-2023 рр.змінювався нестабільно.В 2022 р. значення різко зменшилось до 0,06 % та на кінець2023р.збільшилосьлишена0,02%.Оскількипоказникговоритьпрозалежність підприємствавідпозиковихкоштівзниженняйогофінансовоїстійкості,тозменшення його значення однозначнє позитивним.

Значення коефіцієнту абсолютної ліквідності коливалось. Спостерігаємо значне збільшення показника на 0,387 % на кінець 2023 р.порівняно з 2021 р. Таке значення на кінець аналітичного періоду свідчить про те, що підприємство в змозі вчасно погасити 39 % боргів увипадку,якщо термін платежівнастаненезабаром.

Здатність підприємства забезпечити свої короткострокові зобов'язання зарахунок реалізації оборотних активів характеризує коефіцієнт покриття, якийскладав 4,25% на кінець 2021 р. та 8,44% на кінець 2022 р.В 2023 р.значенняпоказникаскладає7,66%.Цеозначає,щопідприємстволодієзначним обсягом фінансових ресурсів, які можуть бути використані як платіжнізасоби.

Загаломзадосліджуванийперіодпоказникифінансово-господарськоїдіяльності товариства продемонстрували позитивні тенденції. Підприємствозміцнилосвоєстановищенаринку,зрославартістьмайнав6раз, самофінансування діяльності підприємстванаростило власний потенціал, зрослапродуктивністьпраціз284,15тис.грн./особудо452,18тис.грн./особу,збільшився фондзаробітної платитасередньомісячназаробітнаплата.Длякращогорозуміннязмінпоказниківдіяльності СП«Дубівське»,представимоунаочнення динаміки змін майна та його складових за період 2021-2023 рр. увиглядідіаграми(рис.2.1).

Отженаосновіаналізудинамікиактивівпідприємствапротягомдосліджувано гоперіоду можназробитивисновокпроте,щоякнеоборотніактиви, так і оборотні активи з кожним роком зростали.З 2021 р. до 2023 р.оборотні активи збільшились на 6068 тис. грн., це означає що такий ріст обсягівоборотних активів зменшує ризик компенсації авансового капіталу та підвищуєйоговіддачувнаслідок прискоренняоборотностіоборотнихкоштів.

Необоротніактививсвоючергузрослизаперіодз2021-2023рр.на2764тис.грн.,такезбільшенняможесвідчитипропокращенняматеріально-технічногостановищапідприємства. Темп приросту оборотних активів вищий за приріст необоротних активів,це означає, що на підприємстві існує тенденція прискорення оборотності всієїсукупностіактивівпідприємства.

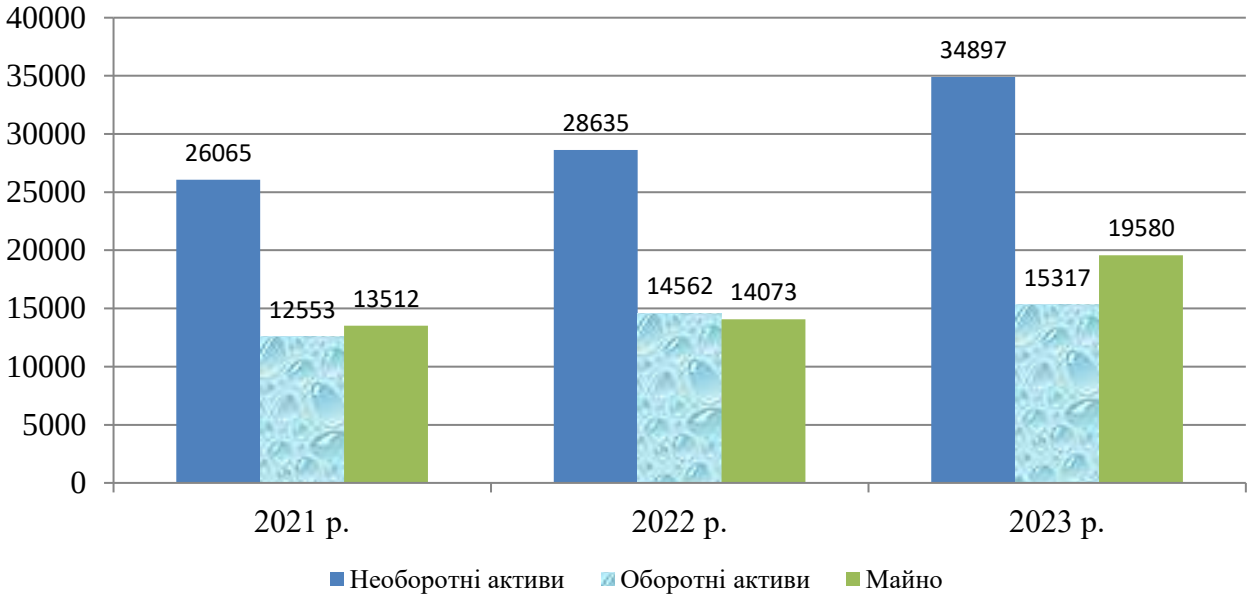

Рис. 2.1. Динаміка майна СП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області, тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Прибутокаграрногопідприємствастворюєтьсявпроцесівиробництвапродукції,алереальногозмісту,формивіннабуваєтількипісляреалізаціїпродукції.Аналізприбутку,отриманоговпроцесівиготовленняпродукції,дозволяє оцінити ефективністьдіяльностівиробництва(рис.2.2).

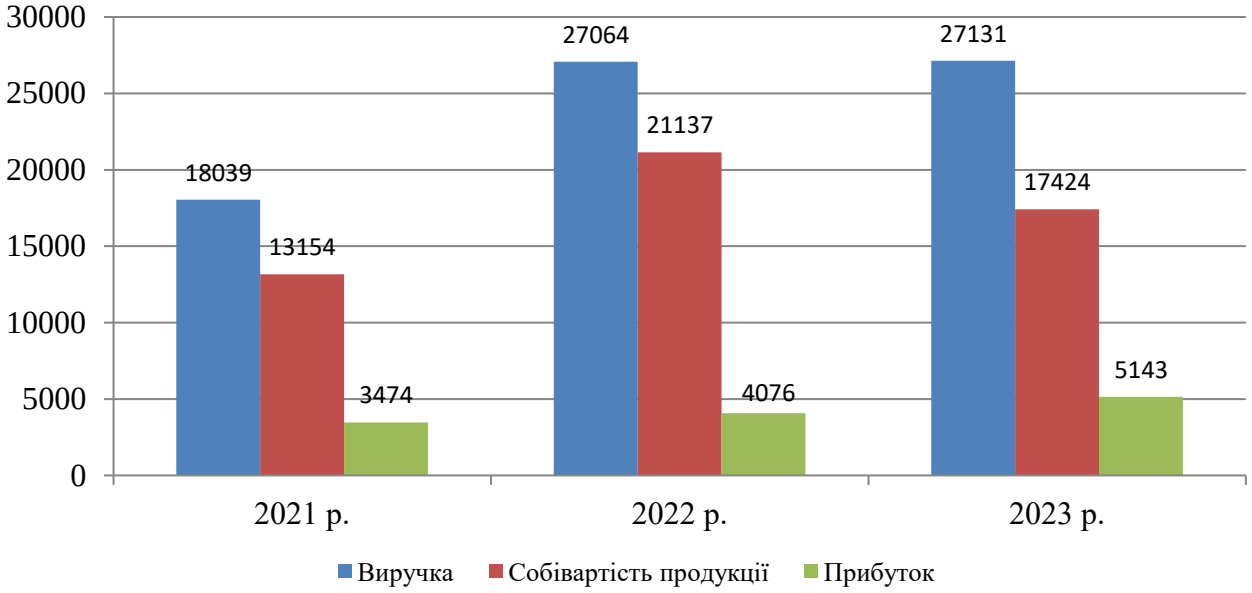

Рис. 2.2. Динаміка економічних показників СП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Аналізуючидіаграму2.2,можемозробитивисновки,щовиручкатовариства за період 2021-2023 рр. постійно зростала і за трироки зросла на 9092 тис. грн. Собівартість продукції СП «Дубівське» за 2021-2023 рр. зростала, але у 2023 р. зменшилась порівняно з 2022 р. на 3713 тис.грн. Прибуток підприємства зріс за 2021-2023 рр. на 1669тис.грн.

Длявизначеннястійкогостановищапідприємстванаринку,йогосамофінансування,залежностівідпозиковихкоштів,мобільностікоштіврозраховуютьсявідповідникоефіцієнти,якідужеточновідображаютьнеобхіднуінформацію,показуютьпроблемнімісцяпідприємства(рис.2.3).

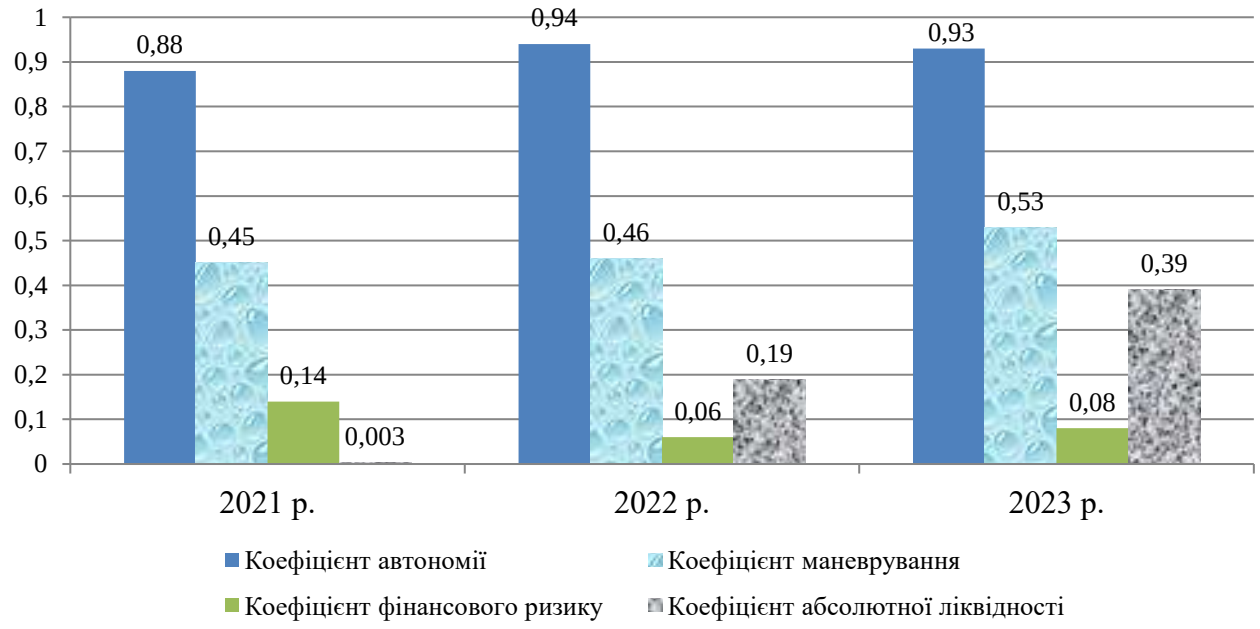

Рис.2.3. ДинамікаосновнихкоефіцієнтівСП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Коефіцієнтавтономіїв 2022 р. зріс на 0,06. Таке збільшення є позитивним, адже чимбільшимєзначенняцьогопоказника,тимбільшоюєфінансовастійкістьпідприємстваійого незалежністьвідкредиторів.

Коефіцієнтфінансовогоризикупоказує,скількипозикових коштівприпадає на одну гривню власного капіталу, саме тому його зменшення в 2022 р. проти 2021 р.на 0,08єпозитивним і свідчить про збільшення фінансовоїстійкостіпідприємства.

Оскількикоефіцієнтманеврування свідчить проте,якачастинавласного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів,аякачастинаспрямованафінансуваннянеоборотнихактивів,позитивнезначенняйогозбільшенняна0,08з2021 р.до2023р.говоритьпродостатністьвласних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частиниоборотних.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності за період 2021-2023 рр.зростав. В 2021 р. його значення становило 0,003, що засвідчує негайну готовність сплатити лише 3 % поточних боргів. В 2022р. показник зріс до норми, а в 2023 р. збільшився до 0,39. Така тенденція є проблемною, адже такий високий показник (вище нормативного) також може вказувати на проблеми на підприємстві і свідчить про неефективну стратегію управління фінансовими ресурсами.

Отже, проведений аналіз фінансового станутовариства показав, щопідприємствошвидкорозвивається,єприбутковимтастійкозаймаєвисокемісценаринкусільськогосподарськихпослуг.

Незважаючите,щозадосліджуванийперіодпевніпоказникималинегативнезначення,заріквонизмінювалисьмайжекардинально,цеможесвідчитипродостатньоефективнийфінансовийменеджментнапідприємстві.

Загалом фермерське господарство значно збільшило необоротні активи,запаси,чистийприбутоквідреалізаціїпродукціїтанакопичиловласнийкапітал.Дивлячисьнакоефіцієнтпокриттязааналізованийперіод,можемостверджувати, щофермерськегосподарствомаєдостатньоресурсівдляпогашенняйогопоточнихзобов'язань.

Аналізплатоспроможностіпідприємствапоказав,щопідприємствоєстійким, стабільнопрацює,витратипокриваютьсяотриманимприбуткомповністютавчасно.

Приріст активівсвідчитьпропідвищенняпотенціалутовариства генерувати прибуток для власників, адже сума активів,щоприймаєучасть у виробничому,інвестиційному тафінансовому процесіневпиннозростає.

2.2. Оцінка майна підприємства та джерел йогоформування

Фінансовийстантаоцінкамайнатовариствахарактеризується розміщенням і використанням коштів (активів) та джерел їхформування (пасивів).Необхідні відомості для оцінки майна товариствподаноуформі№1«Баланс»(Звітпрофінансовийстанпідприємства).

Для аналізу структури і джерел утворення майна підприємства на підставігрупуваннястатейактивуіпасивускладаєтьсяаналітичнийбаланс.Цяаналітична таблиця дає загальну картину всіх змін в абсолютних і відноснихвеличинахстатейігруп[30,с.46].

Схемою порівняльного аналітичного балансу охоплено більшістьважливихпоказників,щохарактеризуютьстатикуідинамікуфінансового стану.

Порівняльнийбалансфактичновключаєпоказникигоризонтальногоівертикального аналізу.

Обов'язковіпоказникипорівняльногоаналітичногобалансутакі:абсолютні величини статей вихідного балансу на кінець звітного року, питомавагастатейбалансуувалютібалансунакінецьзвітногоперіоду,змінивабсолютнихвеличинах,змініупитомійвазі [73].

Дослідимоструктуруйдинамікуфінансовогостанупідприємствазадопомогою порівняльногоаналітичногобалансу.Порівняльнийаналітичнийбалансрозраховуємозвихідногобалансушляхомдоповненняйогопоказникамиструктури,динамікиіструктурноїдинамікивкладеньіджерелкоштівпідприємствазазвітний період2021-2023рр.(табл.2.2).

Напідставінаведеноїтаблиці2.2можназробитинаступнівисновки.

Загальна вартість майна підприємствау 2022 р. збільшилась на 2570тис.грн.,у2023 р.зростана6262тис.грн.порівняно з 2022 р.

Оборотніактивизбільшилисязаперіодтачастковоперебільшилинеоборотні у 2021 та 2023 рр.. Найбільш значно у абсолютному вираженізбільшились основні засоби у 2022 р. на 3456 тис. грн., що становило 91,54

%впорівнянніз2021р.,атакожна460тис.грн.,у2023р.порівняноз2022 р.

У абсолютному вираженні у 2022 р. зменшились і запаси на 692 тис. грн.в порівнянні з 2021 р., але зросли у 2023 р., порівняно з 2022 р. на4322 тис.грн.

Нематеріальніактивипротягомвсьогоаналітичногоперіодунезмінювались і склали 455 тис. грн., проте питома вага нематеріальних активів з2021р.до2023р.зменшуваласьна0,16%у2022р.проти2021р.та на0,29%у2023р.проти2022р.

Довгострокові біологічні активи підприємствау2022 р. склали 160 тис. грн., що на 21 тис. грн. більше ніж у 2021 р., та на 5тис.грн.менше,ніжу2023 р.

Спостерігається досить значне зростання дебіторської заборгованості – на1054 тис. грн. у 2022 р., порівняно з 2021 р., але зменшення його об'ємуна 160 тис. грн. у 2023 р. порівняно з 2022 р. Даний факт відображаєвідволіканнячастинипоточних активів накредитуванняспоживачів готовоїпродукції,товарів,робітіпослугорганізації,таіншихдебіторів,щосвідчитьпрофактичнуіммобілізаціюцієїчастиниоборотнихзасобівізвиробничогопроцесу.З іншого боку,дебіторська заборгованістьвказує на майбутнє надходженнягрошовихкоштів,уразі,якщоорганізаціямаєплатоспроможнихдебіторів.

Грошові кошти значно зростали за аналізований період. У 2021 р. вонискладали 11 тис. грн., що на 307 тис. грн. менше ніж у 2022 р., та на 989 тис.грн.меншеніжу2023р.Питомавагагрошовихкоштівтежзбільшуваласьна1,07% у2022 р.проти2021 р.,та на 1,76 %у2023 р. проти2022 р.

Щодо власного капіталу, то у 2022 р. він зріс на 4079 тис. грн., проти 2021 р., та на 5375 тис. грн. у 2023 р., проти 2022 р. Питома вага власного капіталу в свою чергу у 2022 р. проти 2021 р. збільшилась на 6,36 %, але у 2023 р. проти 2022 р. зменшилась на 1,50 %. Питома вага зареєстрованого капіталу у загальній вартості майна поступово зменшувалась на 0,19 % у 2022 р. проти 2021 р. та на 0,35 % у 2023 р. проти 2022 р.

Таблиця2.2

АналітичнийбалансСП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області,тис. грн.

Показник	2021р.		2022 р.		2023 р.		Зміна(+,-)показника			
							2022р.проти2021р.		2023р.проти2022р.	
	сума, тис.грн.	питома.вага ,%	сума, тис.грн.	питома вага,%	сума, тис.грн.	питома вага,%	в сумі, тис.грн.	упитомійвазі ,%	всумі, тис.грн.	упитомійвазі ,%
Актив										
1.Необоротніактиви	12553	48,16	14562	50,85	15317	43,89	2009	2,69	755	-6,96
1.1.Нематеріальніактиви	455	1,75	455	1,59	455	1,30	0	-0,16	0	-0,29
1.2.Основнізасоби	10491	40,25	13947	48,71	14707	42,14	3456	8,46	760	-6,56
1.3.Довгостроковібіологічніактиви	139	0,53	160	0,56	155	0,44	21	0,03	-5	-0,11
1.4.Довгостроковадебіторськазаборгованість	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.Оборотніактиви	13512	51,84	14073	49,15	19580	56,11	561	-2,69	5507	6,96
2.1.Запаси	11573	44,40	10881	38,00	15203	43,57	-692	-6,40	4322	5,57
2.2.Дебіторськазаборгованість	1235	4,74	2289	7,99	2129	6,10	1054	3,26	-160	-1,89
2.3.Грошовікошти	11	0,04	318	1,11	1000	2,87	307	1,07	682	1,76
2.4.Іншіоборотніактиви	50	0,19	-	-	436	1,25	-50	-0,19	436	1,25
3.Разомактивів	26065	100	28635	100	34897	100	2570	0	6262	0
Пасив										
4.Власнийкапітал	22888	87,81	26967	94,17	32342	92,68	4079	6,36	5375	-1,50
4.1.Зареєстрованийкапітал	565	2,17	565	1,97	565	1,62	0	-0,19	0	-0,35
4.2.Додатковийкапітал	2234	8,57	2234	7,80	2234	6,40	0	-0,77	0	-1,40
4.3.Резервнийкапітал	235	0,90	235	0,82	235	0,67	0	-0,08	0	-0,15
4.4.Нерозподіленийприбуток	19854	76,17	23933	83,58	29308	83,98	4079	7,41	5375	0,40
5.Позиковийкапітал	3177	12,19	1668	5,83	2555	7,32	-1509	-6,36	887	1,50
5.1.Довгостроковізобов'язання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.2.Поточнізобов'язання	3177	12,19	1668	5,83	2555	7,32	-1509	-6,36	887	1,50
5.2.1.Розрахункизкредиторами	848	3,25	749	2,62	1700	4,87	-99	-0,64	951	2,26
5.2.2.Доходимайбутніхперіодів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.2.3.іншіпоточнізобов'язання	2329	8,94	919	3,21	855	2,45	-1410	-5,73	-64	-0,76
6.Разомпасивів	26065	100	28635	100	34897	100	2570	0	6262	0

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Додатковий та резервний капітал у абсолютному вираженні за період 2021-2023 рр. взагалі не змінювались, лише зменшувалась питома вага цих показників. Довгострокові зобов'язання в товариства відсутні. Нерозподілений прибуток збільшився на 4079 тис. грн. в 2022р., в порівнянні з 2021р., а також на 5375 тис. грн. у 2023р., в порівнянні з 2022 р. Кредиторська заборгованість по розрахунках зменшилась на 99 тис. грн. в 2022р. порівняно з 2021р., що є позитивним зрушенням, але в 2023р. збільшився на 951тис. грн. проти 2022р.

Позиковий капітал у 2022 р. склав 1668 тис. грн., що на 1509 тис. грн. менше, ніж у 2021 р., та на 887 тис. грн. менше ніж у 2023 р. Питома вага позикового капіталу у 2022 р. зменшилась на 6,36 % проти 2021 р., та збільшилась на 1,50 % у 2023р., проти 2022 р.

Інші поточні зобов'язання змінились у бік зменшення на 1410 тис. грн. у 2022 р., проти 2021 р. та на 64 тис. грн. у 2023 р., проти 2022 р. Питома вага їх також зменшилась на 5,73% у 2022 р. та на 0,76% у 2023 р.проти 2022р.

Іншим перспективним напрямом при аналізі ефективності і використання майна підприємства, окрім аналітичного, є застосування матричного балансу. Використання матричного методу дає можливість визначити зв'язок статей активів і пасивів балансу, розрахувати структуру, визначити якість активів балансу та достатність джерел їх фінансування, згрупувати джерела формування активів товариства, а також зробити висновки щодо позитивних і негативних змін фінансового стану підприємства (табл. 2.3).

На основі побудови матричного балансу СП «Дубівське» можна визначити джерела формування активів підприємства, зокрема протягом 2021-2023 рр. необоротні активи фінансувалися виключно за рахунок власного капіталу, а саме за рахунок нерозподіленого прибутку в більшій мірі.

Аналіз показує, що в 2021 р. підприємство здійснювало фінансуваннязапасів за рахунок нерозподіленого прибутку на 10103 тис. грн.та кредиторськоїзаборгованостіна 848 тис. грн., в 2022та 2023 рр. джерелом фінансуваннязапасівставвиключно нерозподілений прибуток підприємства.

Таблиця2.3

МатричнийбалансСП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області, тис. грн.

Актив	Роки	Пасив										Баланс
		Зареєстрований капітал	Капітал в дооцінках	Додатковий капітал	Нерозподілений прибуток	Резервний капітал	Довгострокові зобов'язання	Короткострокові кредити та позики	Поточна заборгованість довгостроковими зобов'язаннями	Кредиторська заборгованість	Інші поточні зобов'язання	
Необоротні активи	2021	565	-	2234	9754	-	-	-	-	-	-	12553
	2022	565	-	2234	11768	-	-	-	-	-		14567
	2023	565	-	2234	12518	-	-	-	-	-		15317
Запаси	2021	-	-	-	10103	235	-	-	-	848	387	11573
	2022	-	-	-	10881	-	-	-	-	-		10881
	2023	-	-	-	15203	-	-	-	-	-		15203
Дебіторська заборгованість	2021	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1235	1235
	2022	-	-	-	1284	235	-	-	-	749	21	2289
	2023	-	-	-	1587	235	-	-	-	383		2205
Грошові кошти та їх еквіваленти	2021	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	11
	2022	-	-	-	-	-	-	-	-	-	318	318
	2023	-	-	-	-	-	-	-	-	1000		1000
Оборотні активи	2021	-	-	-	10103	235	-	-	-	848	2329	13518
	2022	-	-	-	12165	235	-	-	-	749	924	14073
	2023	-	-	-	16790	235	-	-	-	317	855	19580
Витрати майбутніх періодів	2021	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-
	2022	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-
	2023	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-
Баланс	2021	565	-	2234	19854	235	-	-	-	848	2329	26065
	2022	565	-	2234	23933	235	-	-	-	749	919	27716
	2023	565	-	2234	29308	235	-	-	-	1700	855	34042

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Дебіторська заборгованість в 2021 р. покривалась виключно іншимипоточними зобов'язаннями в розмірі 1235 тис. грн. В 2022 р. дебіторськазаборгованість фінансувалась за рахунокнерозподіленого прибутку в розмірі1284тис.грн.,резервногокапіталу,врозмірі235тис.грн.,кредиторськоїзаборгованості в розмірі 749 тис. грн. та інших поточних зобов'язань в розмірі21 тис. грн.В 2023 р. дебіторська заборгованість склала 2205 тис. грн.,фінансування відбувалося за рахунок нерозподіленого прибутку в розмірі 1587тис.грн.,резервногокапіталуврозмірі235тис.грн.такредиторськоїзаборгованостів сумі737 тис.грн.

Якщо розглядати грошові кошти та еквіваленти, то вони протягом 2021-2023 рр.фінансувались зарахунокінших поточних зобов'язань в 2018р. в сумі11 тис. грн. тав2022 р. в розмірі 318 тис. грн., а в 2023 р. за рахунокредиторськоїзаборгованостів сумі1000тис.грн.

Витрати майбутніх періодівза 2021-2023 рр. в підприємствінемали місцябути.

Отже, в цілому робота підприємства стабільна, помітне підвищення рівняплатоспроможностіспоживачівпродукціїпідприємства.Необоротніактивибулисформованівиключнозарахуноквласнихкоштів,щоєоднозначнопозитивним показником. Проте підприємство не гарантоване від банкрутства,якеможенастатиузв'язкуізтривалоюнеспроможністювиконуватисвоїфінансові зобов'язання. Для завчасного попередження можливих фінансовихускладненьінеплатоспроможності,проведемоаналізліквідностібалансупідприємстваза2021-2023рр.(табл.2.4).

Порівняння фактичних співвідношень абсолютних показників ліквідностізнормативнимиїхзначеннямидаєпідставиствердувати,щобаланс фермерського господарства не відповідав критеріям абсолютної і нормальноїліквідності.

Таблиця2.4

Абсолютніпоказникиліквідностібалансу СП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області,тис.грн.

Групи активу	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Групи пасиву	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Надлишок (+), нестача (-) коштів		
								2021 р.	2022 р.	2023 р.
Високо ліквідні активи	11	318	1000	Найбільш термінові пасиви	848	749	1700	-837	-431	-700
Швидко ліквідні активи	1235	2289	2205	Короткострокові пасиви	2329	919	855	-1094	1370	1320
Повільно ліквідні активи	12266	11466	16375	Довгострокові пасиви	0	0	0	12266	11466	16375
Важко ліквідні	12553	14562	15317	Постійні пасиви	22888	26967	32342	10335	12405	-17025
Баланс	26065	28635	34897	Баланс	26065	28635	34897	X	X	X

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

За критерієм $А_1$>$П_1$платіжний дефіцит в 2021 р.склав 837 тис. грн., в2022 р. – 431 тис. грн., а в 2023 р. – 700 тис. грн.Параметри$А_2$>$П_2$в 2021р. не дотримались, дефіцит склав 1094 тис. грн. Проте в 2022 та 2023 рр. цейпараметр був дотриманий, так платіжний надлишок в 2022 р. збільшився на1370 тис. грн., а в 2023 р. на 1320 тис. грн. Параметр $А_3$>$П_3$був дотриманийв повній мірі протягом всього аналізованого періоду. Платіжний надлишок в2021р.склав12266тис.грн.,в2022р.–11466тис.грн.,в2023р.–16375тис. грн.Останній параметр був дотриманий у 2021 р.та 2022 р., перевагапасивів склала 10335 тис. грн. та 12405 тис. грн. відповідно, що свідчить провідновлення часткового самофінансування оборотних активів. У зв’язку з цимбули створені умови для забезпечення перспективної ліквідності за критерієм$А_3$>$П_3$,водночасбувдопущенийзначнийдефіцитпоточноїліквідності, оскільки $А_1$ <$П_1$. Проте в 2023 р. за показником $А_4$ <$П_4$ перевага була активів на 17025тис.грн.

Щоб дізнатися чи є структура балансузадовільною, а підприємство – платоспроможним,необхідно розрахувати відповідні коефіцієнти-індикатористаномнапочатоктакінецьперіоду,відхиленняврозрізіпоказниківвід початкуперіодутаїхоптимальнихзначеньзаперіод2021-2023рр.(табл. 2.5). Однимзважливихпоказниківплатоспроможностіпідприємства єкоефіцієнт покриття.У загальному випадку компанія конвертує свої оборотніактививгрошовуформу,ацігрошівжевикористовуютьсядляпокриттязобов'язань.Зцьоговипливає,щооцінитиліквідністьіплатоспроможністькомпанії можна, порівнявши ці елементи балансу. Коефіцієнт покриття робитьсамеце,томуважливимдляінвесторів,партнерів,кредиторівпідприємства єте, щоб цей показник був в рамках норми, адже значення нижче нормативноговикликає недовірудо підприємствата веде до збільшення вартості позиковихкоштіві,як результат,допрямихфінансовихвтрат.

Таблиця2.5

ПоказникиоцінкиструктуриСП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області

Показник	Норма-тивнезначення	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення(+;-)показникакінцярокувід				
					нормативногозначення			2022 р.до 2021 р..	2023 р.до 2022р.
					2021 р.	2022 р.	2023 р.		
1.Коефіцієнтпокриття	1	4,25	8,44	7,66	3,25	7,44	6,66	4,19	-0,78
2.Коефіцієнтзабезпеченості оборотнихактивів власнимоборотнимкапіталом	0,1	0,76	0,88	0,87	0,75	0,87	0,86	0,12	-0,01
3.Коефіцієнт відновленняплатоспроможності за 6місяців	1	1,89	5,27	3,63	0,89	4,27	2,63	3,38	-1,64
4.Коефіцієнт втратиплатоспроможностіза3місяці	1	1,65	6,31	3,44	0,65	5,31	2,44	4,66	-2,87

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Наступнийнеменшважливийпоказник– коефіцієнтзабезпеченостіоборотнихактивівласнимоборотнимкапіталом.Вінхарактеризуєчасткувласного оборотного капіталуоборотнихактивах.

Підвищення частки власного оборотного капіталу свідчить про зміцненняфінансовогостану підприємства,збільшенняробочогокапіталу,підвищенняплатоспроможності та ліквідності боргових зобов'язань, зростання фінансовоїнезалежності.Структурабалансувизнаєтьсязадовільною,апідприємство–платоспроможним у випадку, коли фактичні значення показників-індикаторівдорівнюютьабоперевищуютьнормативнізначення.Структурабалансуоцінюється як незадовільна, а підприємство визнається неплатоспроможним увипадкунедосягненняпоказниками-індикатораминормативнихзначень.Прогноз–банкрутство.

Результатирозрахунківдозволяютьстверджувати,щопідприємствоза2021-2023рр.забезпечувалоформуваннядоситьвисокогорівняпоточноїплатоспроможності.Станомнакінець2021р.підприємство може забезпечити свої короткострокові зобов'язання з оборотнихактивівна4.25 %.В2022р.коефіцієнтпокриттясклав8,44,щоозначає, щонакожну гривню поточних зобов'язаньприпадає8,44 грн. оборотних активів. В2023 р. показник покриття зменшився, порівняно з 2022 р. і склав 7,66 %. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом в 2021 р. склав 0,76 %, в 2022 р. – 0,88 %, в 2023 р. – 0,87 %. Такий досить високий показник, порівняно з нормативним значенням, говорить про фінансову стійкість СП «Дубівське» і здатність його проводити активну діяльність, навіть в умовах відсутності доступу до позикових коштів і зовнішніх джерел фінансування підприємства. Коефіцієнт відновлення платоспроможності в 2021 р. склав 1,89, в 2022 р. цей коефіцієнт склав 5,27, а в 2023 р. – 3,63. Це свідчить про реальну можливість підприємства відновити платоспроможність в найближчі 6 місяців.

Коефіцієнт втрати платоспроможності більше нормативного значення протягом всього періоду на 0,65 в 2021р., на 5,31 в 2022р. та на 2,44 в 2023 р. Це говорить про реальну можливість підприємства не втратити платоспроможність протягом найближчих 3 місяців.

Аналізуючи все вище викладене, можемо стверджувати, що товариствоабсолютноплатоспроможне.Аленадтовисокеперевищення оборотних активів над короткостроковими зобов'язаннями такожвважається недоцільним, оскільки може свідчити про нераціональні вкладенняпідприємством своїхкоштівтанеефективнеїх використання.

2.3. Аналізфінансовихрезультатівпідприємства

Успішнефункціонування будь-якого підприємства в ринкових умовахможливе лише за умови досягнення певних фінансових результатів, показникамиякихєприбутокірентабельність.

Одним, з головних фінансових результатів підприємства є прибуток. Вінскладає основу економічного розвитку підприємства.Ріст прибутку створюєфінансовубазудлярозширеноговідтворення,вирішеннясоціальнихімат еріальнихпотребпідприємства.

Рентабельність є важливим відносним показником ефективності діяльностіпідприємства,якийвимірюєдохідністьпідприємствазрізнихпозицій.В показниках рентабельності проявляєтьсявзаємозв’язокабсолютної величиниекономічногоефектуіобсягузасобів,яківикористовуютьсядляйогооде ржання.

Прибутокіприбутковістьєосновнимипоказникамиефективностідіяльнос ті суб’єктів господарювання різних форм власності, які характеризуютьінтенсивністьїхроботитауспішнужиттєдіяльністьвумовахринк утапануванняконкуренції. Співвідношення одержаних доходів і понесених витрат є головнимзавданняманалітичнихслужб,керівногоперсоналуівціломукожногоп

рацівника для прийняття правильної політики підприємства. Життєздатністьпідприємства залежить саме від того, який досягається рівень прибутковості(рентабельності)[5].

Отже,дляоб'єктивноїоцінкиефективностіроботипідприємстванедостатньо знати лише абсолютну величину отриманого прибутку. Необхідноволодітиінформацією щодойогоприбутковості,тобтовивчативідносніпоказники ефективності діяльності. Для цього необхідно отримані прибуткипорівнятиізвкладенимкапіталом,ресурсами,понесенимивитратами,томупроведемоаналізданихзаперіод2021-2023рр.в підприємствіівідтворимоїхувиглядіаналітичнихтаблиць.

Отже,зарезультатамирозрахунків,наведенихвтаблиці2.6,можемозробити наступнівисновки.

За 2021-2023 рр.у підприємстві відбулисьвидимі покращення.Дохідвідреалізації продукції протягомвсьогоперіодузроставвід26065тис.грн.в2021р.до34897тис.грн.в2023р.В2022 р. дохід від реалізації продукції склав 28635 тис. грн., що на 2570 тис. грн. більшеніжв2021 р.,тана6362 тис.грн.менше,ніж в2023 р.

Чистий дохід від реалізації продукції в 2022 р. склав 27064 тис. грн., щона 9025 тис. грн. більше, ніж в 2021 р. Частка чистого доходу до загальноївиручки в 2022 р. склала 94,51 %, що на 25,3 % більше, ніж в 2021 р. та на16,77%більше, ніжв2023р.,ісклаввіннакінецьаналітичногоперіоду77,74%.

Валовий прибуток зріс з 4885 тис. грн. в 2021 р. до 5927 тис. грн. в 2022 р. (або на 1042 тис. грн.). В 2023 р. цей показник склав 9707 тис. грн., щона 3780 тис. грн. більше ніж в 2022 р.Частка валового прибутку до сукупноївиручки від реалізації продукції теж зростала. В 2021 р. цей показник складав18,74 %,в2022р.–20,69%,ав 2023 р.–27,82%.

Показникфінансовогорезультатувідопераційноїдіяльностімаєпозитивну тенденцію до зростання і за період 2021-2023 рр. збільшився на 602тис.грн.в2022 р.проти2021 р. істановив4076 тис.грн.

В2023р.показникфінансовогорезультатускладав5143тис.грн.,щона1067 тис.грн.більше,ніжв 2022 р.

Таблиця2.6

ФінансовірезультатидіяльностіСП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області

Показник	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Зміна(+, -)			
							Абсолютна		у п.п. до виручки	
	сума, тис. грн.	у % до виручки	сума, тис. грн.	у % до виручки	сума, тис. грн.	у % до виручки	2022р. до 2021 р.	2023р. до 2022 р.	2022р. до 2021 р.	2023р. до 2022 р.
1. Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів,робіт, послуг)	26065	100,0	28635	100,0	34897	100	2570	6362	X	X
2. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів,робіт, послуг)	18039	69,21	27064	94,51	27131	77,74	9025	67	25,3	-16,77
3. Валовий прибуток (збиток)	4885	18,74	5927	20,69	9707	27,82	1042	3780	1,95	7,13
4. Фінансовий результат від операційної діяльності	3474	13,33	4076	14,23	5143	14,74	602	1067	0,9	0,51
5. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	3534	13,56	4079	14,24	5375	15,40	545	1296	0,68	1,16
6. Чистий прибуток (збиток)	3534	13,56	4079	14,24	5375	15,40	545	1296	0,68	1,16

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Показникфінансовогорезультатувідзвичайноїдіяльностідооподаткування та чистого прибутку були ідентичними. В 2021 р. їх значенняскладало3534тис.грн.,щона545тис.грн.менше,ніжв2022р.,значенняякогоста новить 4079 тис. грн. В 2023 р. значення цих показників ставило 5375 тис.грн.ієбільшимзазначення2022 р.на1296тис.грн.

Ефективність діяльності підприємства можемо побачити за допомогоюпоказників рентабельності. Для цього створюємо аналітичну таблицю 2.7 тапереглянемодинамікупоказниківрентабельностіфінансово-господарськоїдіяльностіСП«Дубівське»за2021-2023 рр.

Задосліджуванийперіодсумачистогоприбуткув товаристві збільшувалась. В 2021 р. показник склав 3534 тис. грн., що на 545тис. грн. менше, ніж в 2022 р., сума якого склала 4079 тис. грн. В 2023 р.сумаданого показникасклала5375тис.грн.

Чистийдохідвідреалізаціїпродукціїв2022р.склав27064тис.грн.,що на9025тис.грн.більшеніжв2021р.тана67тис.грн.меншеніжв2023р..Середньорічна вартість активів поступово збільшувалась протягоманалізованогоперіодуна3530,5тис.грн.в2022р.,проти2021р. тана4416тис. грн.в2023р., проти2022р.

Вартістьнеоборотнихактивівсередньорічназбільшувалась трішкименше,зага лом в 2021 р. значення показника становило 11289,5 тис. грн., що на 2259тис. грн. менше, ніж в 2022 р., значення якого склало 13557,5 тис. грн. В 2023р. цей показник склав 14939,5 тис. грн., що на 1382 тис. грн., ніж в 2022 р. Таке зменшенняговоритьпрозменшенняфінансовогоризикупідприємстваівідповіднозбі льшеннязабезпеченняйого діяльностівласнимикоштами.

Рентабельність чистої виручки в 2021 р. становила 20,14 %, але в 2022р. цей показник зменшився до 18,09 % порівняно з 2021 р. В 2023 р. показниктрішки збільшився1,74 % ісклав 19,83 %.

Рентабельність активів збільшувалась на 0,07 % в 2022 р. проти 2021р. і склала 14,91 %, в 2023 р. значення показника становить 16,92 %. Такезбільшення показує на скільки збільшилась величина отриманого прибутку урозрахунку на 1 грн. активів підприємства, що постійно перебувають на йогобалансі.

Таблиця2.7

Динамікапоказниківрентабельностіфінансово-господарськоїдіяльності СП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення(+,-)	
				2022р. від 2021 р.	2023р. від 2022 р.
1.Чистийприбуток(збиток),тис.грн.	3534	4079	5375	545	1296
2.Чистийдоход(виручка) відреалізаціїпродукції(товарів,робіт, послуг),тис.грн.	18039	27064	27131	9025	67
3.Середньорічнавартість активів,тис.грн.	23819,5	27350	31766	3530,5	4416
4.Середньорічнавартість необоротнихактивів,тис.грн.	11298,5	13557,5	14939,5	2259	1382
5.Середньорічнавартість основнихзасобів,тис.грн.	9970	12219	14327	2249	2036
6.Середньорічнавартість оборотнихактивів,тис.грн.	12521	13792,5	16826,5	1271,5	3034
7.Середньорічнавартістьсукупногокапіталу, тис.грн.	23819,5	27350	31766	3530,5	4416
8.Середньорічнавартістьвласногокапіталу, тис. грн.	21121	24927	29654,5	3806	4727,5
9.Середньорічнавартістьвласногооборотногокапіталу,тис. грн.	9822,5	11370	23227,5	1547,5	11857,5
10.Середньорічнавартістьпозикового капіталу,тис.грн.	2689,5	2422,5	2111,5	-267	-311
11.Рентабельність(збитковість)чистоївиручки, %	20,14	18,09	19,83	-2,05	1,74
12.Рентабельність(збитковість)активів,%	14,84	14,91	16,92	0,07	2,01
13.Рентабельність(збитковість)основнихзасобів,%	35,45	33,38	37,52	-2,07	4,14
14.Рентабельність(збитковість)оборотнихактивів,%	28,22	29,57	31,94	1,35	2,37
15.Рентабельність(збитковість)сукупногокапіталу,%	14,84	14,91	16,92	0,07	2,01
16.Рентабельність(збитковість)основногокапіталу,%	31,28	30,08	35,98	-1,20	5,90
17.Рентабельність(збитковість)оборотногокапіталу,%	28,22	29,57	31,94	1,35	2,37
18.Рентабельність(збитковість)власногокапіталу,%	16,73	16,36	18,12	-0,37	1,76
19.Рентабельність(збитковість)власногооборотногокапіталу,%	35,98	35,87	23,14	-0,11	-2,73
20.Рентабельність(збитковість)позиковогокапіталу,%	131,39	168,38	254,56	36,99	86,18

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Значеннярентабельностіосновнихзасобівпротягом2021-2023рр.змінювалось. В 2021 р.воно становило 35,45 %, що на 2,07 % менше, ніж в 2022 р.В2023 р. значенняцього показникастановило37,52 %.

Рентабельністьвласногокапіталув2023 р.склала18.12%,щона1,76%більше, ніж в 2022 р. Таке збільшення на 1,76 % говорить про збільшенняприбуткуввласномукапіталі,що єпозитивнимчинником.

Рентабельністьосновногокапіталузаперіод2021-2023рр.зменшуваласьізростала.В2021 р.їїзначеннястановило31,28%,в2022р.–30,08%,в2023 р.–35,98%.Такезначнезбільшенняєпозитивним,аджезбільшиласьефективністьвикористаннявсьогоосновногокапіталупідприємства,вкладеноговнеоборотніактиви.

Рентабельністьсукупногокапіталу булоповністюідентичназначеннюрентабельностіактивів.

Значення рентабельності оборотного капіталу збільшувалось з 28,22 % в2021р. до29,57% в 2022р.В2023р. значенняцьогопоказникастановило 31,94%.

Рентабельністьпозиковогокапіталупротягомвсьогоаналізованогоперіоду мала тенденцію до збільшення. Загалом в 2021р. значення показникастановило131,39 %,що на36,99 %менше,ніж в2022 р.

Рентабельністьвласногооборотногокапіталузменшуваласьпротягомвсьогоперіоду.Значенняпоказникав2021р.становило35,98%,в2022р.–35,87 %,в 2023р.–23,14 %.

Оскільки рентабельність активів є одним з найголовніших коефіцієнтів,який показує ефективність використання активів підприємства для генераціїприбутку, то доцільним буде порівняти його динаміку за період 2021-2023 рр. увиглядіграфіку.

Графікдозволитьнаочнопобачитирістрентабельностіактивівгосподарствазаостаннітри роки.

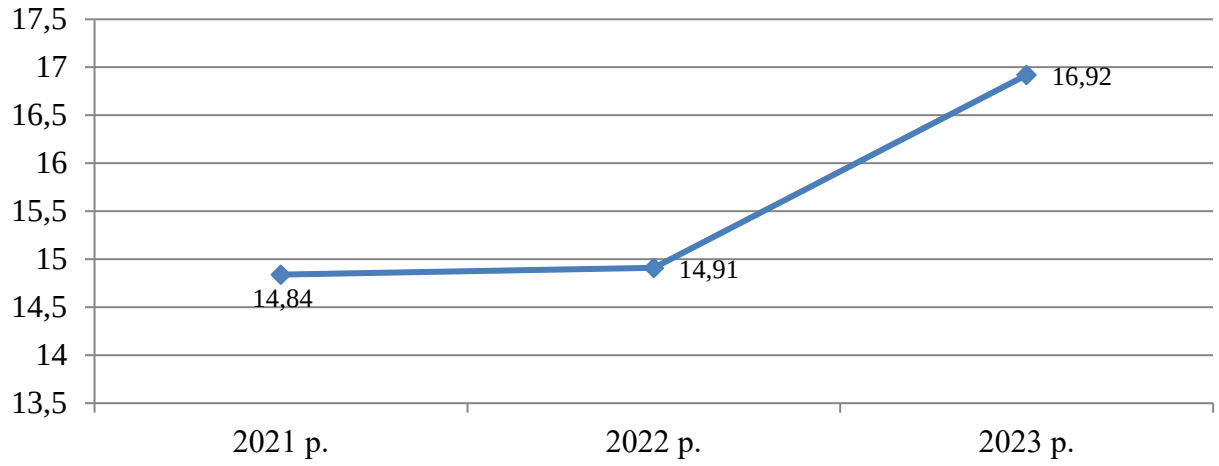

Рис. 2.4. Динаміка рентабельності активівСП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області, %

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Нарис.2.4можемоспостерігатидоситьпозитивнудинамікуростурентабельностіактивівСП«Дубівське»за2021-2023 рр.

Загаломзааналізованийперіодспостерігаємозрістна2,08п.п.з2021р.до 2023 р.Виходячи з цього, стверджуємо, що процес управління є доситьефективним, адже показник рентабельності активів формується під впливом всієїдіяльностікомпанії.

Длятогощобпокращитизначенняпоказникарентабельностіпропонується: оптимізувати структуру активів, адже це дозволить скоротити їхобсяг і підвищити рентабельність за умови, що обсяг генерованого прибуткупідвищитьсяабозалишитьсянапопередньомурівні;зоглядунате,щорентабельністьактивівформуєтьсяпідвпливомвсіхвнутрішніхізовнішніхфакторів, резервипідвищенняпоказникаможуть знаходитисяу всіх сферахроботигосподарства.

Проведемозагальнуоцінкудинамікиіпоказниківприбутку.

Методологічноюосновоюаналізуфінансовихрезультатіввумовахринкових відносинєприйнятадлявсіхпідприємств,незалежновідорганізаційно-правової форми і форми власності, модель їхнього формування івикористання.

Розпочинаючи аналіз фінансових результатів, варто розрізнити прибуток(збиток)звітногоперіоду,прибуток(збиток)відзвичайноїдіяльностідо оподаткуванняічистийприбуток підприємства.

Насамперед аналізуємодинамікупоказниківприбутку,дляцьоговикористовуємо інформацію, що відображається у звітній формі № 2 «Звіт профінансові результати» і дає можливість оцінити фінансові результати, отриманівід усіх видів діяльності підприємства та визначити структуру прибутку (табл.2.8).

Здійснимо аналіз формування фінансових результатів СП«Дубівське»за2021-2023 рр.

Позитивної оцінки заслуговує виявлена за три роки тенденція росту обсягівчистого доходу (виручки) від реалізації продукції підприємства. Чистий дохід відреалізації продукції в 2022 р. порівняно з 2021 р. збільшився на 9025 тис.грн., або на 50,03 %. В 2023р. проти 2022 р. приріст був не таким значнимісклав 67тис.грн.,абона0,25%.

Відповідно до росту виручки від реалізації в 2021-2023 рр., зросла ісобівартість виготовлення продукції підприємства, але лише в2022 р.,проти2021р.

Загалом за період 2021-2022 рр. собівартість виготовлення продукціїзбільшилась на 7983 тис. грн., або на 60,69 %. Проте в 2023 р. тенденціязмініласьівартістьсобівартостівиготовленоїпродукціїпідприємствазменшиласьна3653 тис.грн.,абона17,28 %.

Знаквпливуначистийприбутокзазначенихзмінзаперіод2021-2022 рр.:позитивний – росту виручки та негативний – росту собівартості. За період 2022-2023 рр., знак впливу є позитивним і для росту виручки і для зменшеннясобівартості виготовлення продукції фермерським господарством. Результатомзазначенихзмін виявивсярістваловогоприбуткупідприємства.

Таблиця2.8

Показникиформуванняфінансовихрезультатів СП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області

Показник	Значення показника			Абсолютні зміни (+,-), тис. грн.		Відносні зміни, %		«Знак впливу»	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022 р. від 2021 р.	2023 р. від 2022 р.	2022 р. від 2021 р.	2023 р. від 2022 р.	2022 р. від 2021 р.	2023 р. від 2022 р.
1.Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	18039	27064	27131	9025	67	50,03	0,25	+	+
2.Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	13154	21137	17484	7983	-3653	60,69	-17,28	-	+
3.Валовий прибуток (збиток)	4885	5927	9707	1042	3780	21,33	63,77	+	+
4.Інші операційні доходи	1858	2437	2205	579	-232	31,16	-9,52	+	-
5.Адміністративні витрати	902	1035	1366	133	331	14,74	31,98	-	-
6.Витрати на збут	697	849	934	152	85	21,81	10,01	-	-
7.Інші операційні витрати	1670	2404	4469	734	2065	43,95	85,89	-	-
8.Фінансові результати від операційної діяльності	3474	4076	5143	602	1067	17,33	26,18	+	+
9.Інші фінансові доходи	62	25	232	-37	207	-59,68	828	-	+
10.Фінансові витрати	-	20	-	20	-20	-	-	-	+
11. Інші доходи	-	-	1	-	1	-	-	x	+
12. Інші витрати	2	2	1	0	-1	-	-	x	+
13.Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (прибуток/збиток)	3534	4076	5375	542	1296	15,34	31,77	+	+
14.Витрати з податку на прибуток від звичайної діяльності	-	-	-	-	-	-	-	x	x
15.Фінансові результати від звичайної діяльності (прибуток/збиток)	3534	4079	5375	542	1296	15,34	31,77	+	+
16.Чистий фінансовий результат (прибуток/збиток)	3534	4079	5375	542	1296	15,34	31,77	+	+

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

В 2022 р. проти 2021р. валовий прибуток зрісна 1042 тис. грн., абона21,33 %;в2023р.,проти2022р.– на 3780тис.грн.,абона 63,77%.

Динамікиіншихопераційнихдоходівнестійка.Так,в2022р.проти2021 р.за значенийпоказникзбільшивсяна579тис.грн.,абона31,16%.В2023 р. порівняно з 2022р. показник зменшився на 232 тис. грн., або на 9,52%.Адміністративнівитратитовариствав2022р.склали1035тис.грн.,що на 133 тис. грн. більше ніж в 2021 р., та на 331 тис. грн. менше, ніж в 2023 р.Відповідновпливцьогофакторуначистийприбутокфермерськогогосподарствається негативним.

Витрати на збут збільшились на 152 тис. грн. в 2022 р. проти 2021 р.,абона21,81%.В2023 р.проти2022 р.показникзбільшивсяна85тис.грн.,абона10,01%.Знак впливуначистий прибуток є негативним.

Інші операційні витрати також мали негативний вплив на чистий прибуток,оскільки поступово збільшувались за весь аналітичний період. В 2022 р.,проти 2021 р. приріст становив 734 тис. грн., або на 43,95 %. В 2023 р. збільшивсяпоказникна2065 тис.грн.,або на85,95%.

Незважаючи на збільшення операційних витрат, фінансовий результат відопераційної діяльності продемонстрував стійку динаміку росту. Приріст цьогопоказника в 2022 р. проти 2021 р. склав 602 тис. грн., а в 2023 р. проти2022 р.– 1067тис.грн.Знаквпливуна чистийприбутокє позитивним.

Інші фінансові доходи в 2022 р. склали лише 25 тис. грн., що меншепоказника попереднього року на 37 тис. грн., або на 59,68 %.В 2023 р.значення показника збільшилось на 207 тис. грн.і є позитивним впливом начистий прибуток.

Фінансові витрати у товаристві мали місце бути лише в2022 р.Врезультатізнаквпливуначистийприбутокза2023 р. єпозитивним.

Значення інших доходів протягом 2021-2022 рр. не спостерігалось, в2023р.йогозначеннясклало 1тис.грн.Знак впливує позитивним.

Інші витрати за період 2021-2022рр. складали 2 тис. грн., в 2023

р.значення показника зменшилось до 1 тис. грн. і є позитивним для значеннячистого прибутку.

Чистийфінансовийрезультаттовариствапідвпливомвищезазначених факторів збільшився в 2022р. проти 2021 р. на 542 тис.грн., або на 15,34 % і склав 4079 тис. грн. В 2023 р. значення показникастановило5375тис.грн.,щона1296тис. грн.,абона31,77%більше, ніжв2022 р.

РОЗДІЛ 3
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Напрями удосконалення аналітичної роботи в системі фінансового управління підприємством

Сучасне ринкове середовище знаходиться на досить високому рівні впланіконкуренції,томувимагаєвідпідприємствабезперебійноговиробництвата вдосконалення виконаннясвоїх фінансових зобов'язань.Самецеівизначаєнеобхідністьповногоаналізуфінансовогостанусуб'єктагосподарюваннятапошуканайрізноманітнішихшляхівоптимізаціїйогоробо ти.

Найдоцільнішимпідходомдооцінкифінансовогостанусуб'єктагосподар юванняєнелишепроведеннястандартнихспособівйогодіагностики, а й здійснення повного аналізу фінансового стану. Таким чиномможна оцінити не тільки підсумкові дані про рівень діяльності підприємства,айрозробитишляхитаметоди,щодопоможутьпокращитироботупі дприємстватавідповідно фінансовийстан.

Щоб зайняти помітне місце на ринку кожен суб'єкт господарюваннямуситьматиконкурентні переваги.Самекомплекснаоцінкафінансовогостанупідприємстводопомагаєвиз начитийогоекономічнийпотенціалвконкурентних умовахринку[12,с.21-23].

Успіх управління фінансовими ресурсами повинен бути спрямованийнадосягненнявисокихрівнівплатоспроможності,ліквідності,рента бельності. А це в свою чергу, потребує розробки сучасної, відповідноїринковим відносинам системи планування, контролю й управління рухомфінансовихресурсів,проведенняпостійноїкомплексноїоцінкифінансовог о

становищапідприємства,деталізованогоаналізуспрямуванняйвитраткошт ів, визначення джерела їх мобілізації для фінансування операційної таінвестиційноїдіяльностіпідприємства[57,с.69-72].

Важливозазначити,щозавданняудосконаленняфінансовогоменеджменту повинні розв'язуватися в органічній єдності та взаємозв'язку зпроблемамипідвищенняякостійконкурентоспроможностіпродукції,щовипуск ається.

Існуєвеликакількістьшляхів,щонаправленінапідвищенняефективноїдіял ьностіпідприємства,асаме:

- вибіреффективнихметодівуправлінняфінансовоюдіяльністюпідприємства;
- підвищеннятаактивізаціяефективностіінноваційно-інвестиційноїдіяльності;
- оптимізаціяпоточнихвитрат;
- підвищення конкурентоспроможності продукції [63, с. 248-252].

Дляефективноїреалізаціїзавдань,щостоятьпередпідприємством,необхід норозробитисистемууправліннядіяльністю,основоюякоїєрозподілвсьогопроце су діяльності напрості компонентинаоснові проектногопідходуівидобуваннясвоєрідногоуправлінськоголанцюга.Внаслідок реалізаціїцього робота підприємства з процесу перетворюється і цілеспрямований рух,стрімко підвищується продуктивність праці, знижується кількість можливихпомилок.Узв'язкузцим,важливимєрозробленняефективноїорганізац ійноїструктури,системиуправліннясами,атакожствореннялужбимаркет ингуізабезпеченнядокументообігу.Іншимисловами,потрібнодетальносформул юватиправилароботивнапрямуінноваційноїспрямованостіпідприємства[20,с.4 43-449].

Таким чином, управління розвитком підприємства має бути системоюпринципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних зфінансуванням процесу оновлення, структурних та якісних змін

об’єкта таорганізаціюгрошовогообороту,щопризводитьдопідвищенняквалiфікаціїперсоналу, збільшення вартості активів та збільшення темпів господарськогорозвитку.

Запеpіод2021-2023рокианалізфінансовихпоказниківпідприємствапоказавтакіпозитивністорони:

- високийрівеньманеврованнявласногокапіталу;
- позитивнудинамікуростувартостімайна;
- нарощеннячистогоприбутку;
- підвищенняпотенціалупідприємствагенеруватиприбутокдлявласників;
- необоротніактивиформуютьсявиключнозарахуноквласнихкоштів;

Однак,намибуливиявленіслабкімісцяроботіпідприємства.

Високийрівеньоборотнихактивівнадкороткостроковимизобов’язаннями .Цеможесвідчитипронераціональнівкладенняпідприємством своїхкоштівтанеефективнеїхвикористання.

Протягоманалізованогоперіодуприбутковістьзростала,аледляефективні шоїдіяльностінеобхіднозбільшитирівеньприбутковості,щоможнадосягтишляхомзбільшенняобсягівпродажутазниженнявитрат.

Вціломуфінансовийстанможнапокращитишляхомоптимізаціїзбутової політики, підприємству потрібно покращити політику маркетингу,задлякращогопросуваннясвоєїпродукціїтапослуг.Такожпокращитифінансовийстан,можнашляхомзбільшеннягрошовихкоштівнарозрахунковому рахунку,щодопоможезбільшитикоефіцієнтабсолютноїліквідності, та дасть змогу залучати як довго- так і короткострокові позики вбанку,якіможутьотримуватилишеплатоспроможніпідприємствазкоефіцієнтом ліквідності рівним нормі. Збільшити грошові кошти можна зарахунок реалізації вільних виробничих та невиробничих фондів, а саме здачіїхв оренду[2,с.81-95].

Також варто підтримувати фінансовий стан на високому рівні, для

цьогопотрібнодотримуватисьсистемизаходів,якаповиннапередбачати:постійниймоніторингзовнішнього і внутрішнього станівпідприємства;розробкузаходівіззниженнязовнішньоївразливостіпідприємства;розробкупідготовчихпланівпривиникненніпроблемнихситуацій,здійсненніпопередніхзаходівдляїхньогозабезпечення;впровадження планів практичних заходів при виникненні кризової ситуації,прийняття ризикових і нестандартних рішень у випадку відхилення розвиткуситуації; координацію дій всіх учасників і контроль за виконанням заходів таїхніми результатами[31,с.76-90].

Показник рентабельності, розрахований за допомогою даних фінансовоїзвітності на підприємстві є досить високим. Проте,для того, щоб покращити його значення пропонуємо оптимізувати структуру активів.

ПроцесоптимізаціїструктуриактивівСП«Дубівське»пропонуємопровести в такійпослідовності:

1. Проаналізуватискладактивіввдинаміці,тобтовизначитипоказникиефективного використанняскладовихкапіталутаїхвикористаннязадопомогоюкоефіцієнтафінансовоїзалежності.

2. Провестиоцінкуосновнихфакторів,яківизначаютьструктуруактивів:

- рівеньліквідностіактивів;
- оцінкуризикузалученняборговогокапіталу;
- рівеньопераційноголевериджу;
- відносинизінвесторамитаконкурентами;
- умовиоподаткуванняприбуткупідприємства;
- доходіввідволодінняцінниміпаперами.

3. Оптимізувати структуру активів за критерієм дохідності власногокапіталу.

Урахувавшиціпослідовніетапи,підприємствоможевизначити на плановий прогнозний період найбільш прийнятну для свогофункціонуванняструктуруактивів.

Оптимальну структуру активів, тобто співвідношення між позиковимикоштамиівласнимкапіталом,можнавизначити,користуючисьефектомфінансового важеляза2021-2023 роки(табл.3.1).

Таблиця3.1

РозрахунокефектуфінансовоголевериджуСП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1. Обсягвласногокапіталу,тис.грн.	22888	26967	32342
2. Обсягпозиковогокапіталу,тис.грн.	3177	1668	2555
3. Загальнийобсягкапіталу,тис.грн.	26065	28635	34897
4. Власнийкапітал,%	87,8	94,1	92,6
5. Позиковийкапітал,%	12,2	5,9	7,4
6. Прибутоквідопераційноїдіяльності	18039	27064	27131
7. Фінансовівитрати	11015	12998	15197
8. Податокзприбутку	4509,7	6766,0	6782,7
9. Чистийприбуток	3534	4079	5375
10.Рентабельністьвласногокапіталу	15,44	15,12	16,62
11.Ефектфінансового важеля	63,52	110,99	139,63

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

За даними табл. 3.1 можна зробити висновок, що структура капіталупідприємстваваналізованомуперіодієдоситьоптимальною. Власний капітал значно більший за позиковий і такий факт єпозитивним. Підприємству не доцільно додатково залучати позикові кошти,оскільки надмірне нарощення позикових коштів призведе до зростання їхвартостітапорушенняфінансовоїстійкості,ліквідностітаплатоспроможності. Залученняпозиковогокапіталубуденеобхіднимзаумови, якщо підприємство має непокриті збитки, які значно перевищуютьобсяг власного капіталу та не мають резервів, тоді позиковий капітал буденеобхідноюумовоюфункціонування підприємствавзагалі.

Для подальшого розширення своєї діяльності підприємству необхіднозбільшитивеличинувласногокапіталу.Цеможебутизробленозарахунокнагромадженнянерозподіленогоприбутку,абозарахунокзалученнядодаткових фінансових ресурсів від власників. Зростання власного капіталузумовлюєзниженнячасткипозиковихкоштівіпідвищуєйогокредитоспроможністьтафінансовунезалежність.

Для того щоб оптимізувати джерела фінансування, наведемо основніметоди оптимізації:

1. Оптимізаціяструктурикапіталузакритеріємммаксимізаціїрівняфінансовоїрентабельності,щопередбачаєвикористаннямеханізмуфінансовоголевериджу,щодозволяєвизначитиоптимальнуструктурукапіталу,яказабезпечуємаксимальнийрівеньфінансовоїрентабельності.

2. Оптимізаціяструктурикапіталузакритеріємммінімізаціїйоговартості.Данийпроцесоптимізаціїбазуєтьсянавизначенніпопередньоїоцінки вартості власного і позикового капіталу, за різними умовами йогозалучення,на основі багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартостікапіталу. Вирішення задачі побудовано на виявленні тенденції зміни ціникожногоджереларесурсівпризміфінансовоїструктуripідприємства.Зростаннячасткипозиковихкоштівузагальнійсуміджерелсупроводжуєтьсябільшшвидкимитемпамизростанняцінивласногокапіталу,ніжцінипозиковихкоштів.Виходячизтого,щоцінапозиковихкоштівєдещонижчою, ніж власних, існує оптимальна структура капіталу, що мінімізуєїхнюсередньозваженуціну,авідповідномаксимізуєцінупідприємства[52,с.17-21].

3. Оптимізаціяструктурикапіталузакритеріємммінімізаціїрівняфінансових ризиків. Даний метод оптимізації структури капіталу пов'язанийізпроцесомдиференційованоговиборуджерелфінансуваннярізнихскладовихчастинактивівпідприємства.

4. Формування показника цільової структури капіталу. Граничні рівнімаксимальнорентабельноїімінімальноризиковоїструктурикапіталудозволяютьвизначитиполевиборуконкретнихйогозначеньнаплановийперіод.Упроцесіданоговиборувраховуютьсявсіранішерозглянутіфактори,що характеризують особливості діяльності даного підприємства. Остаточнерішення,щоприймаєтьсяпоцьомупитанню,дозволяєсформуватинамайбутній період показник «цільової структури капіталу», у відповідності

зякимбудездійснюватисянаступнейогоформуваннянапідприємствішляхомзал ученняфінансових коштівзвідповіднихджерел.

5. Управліннядебіторськоюзаборгованістю,якзасібпокращенняфінансового станупідприємства.

6. Прогнозуванняфінансовихрезультатівдіяльностіпідприємства,виходячи із реальних умов господарської діяльності та наявності власногокапіталу.

7. Суворевиконаннярозрахунковоїдисципліни:своєчасненаданнярозрахункових документівспоживачамтазамовникам,своєчаснийперерахунокгрошовихзасобі впостачальникам.

8. Забезпечення планомірного надходження та витрачання грошовихресурсівувідповідностііз платіжнимкалендарем[57,с.69-72].

Оскількипроцесуправліннявикористаннямкапіталувопераційнійдіяльно сті підприємства вимагає не тільки керівництва, то доцільним будестворитинабазіокремихструктурнихпідрозділівпевні«центривідповідальн ості».Зокрема,в операційнійдіяльності дляуправлінняцимпроцесом на підприємстві створюються такі типи «центрів відповідальності»(рис.3.1).

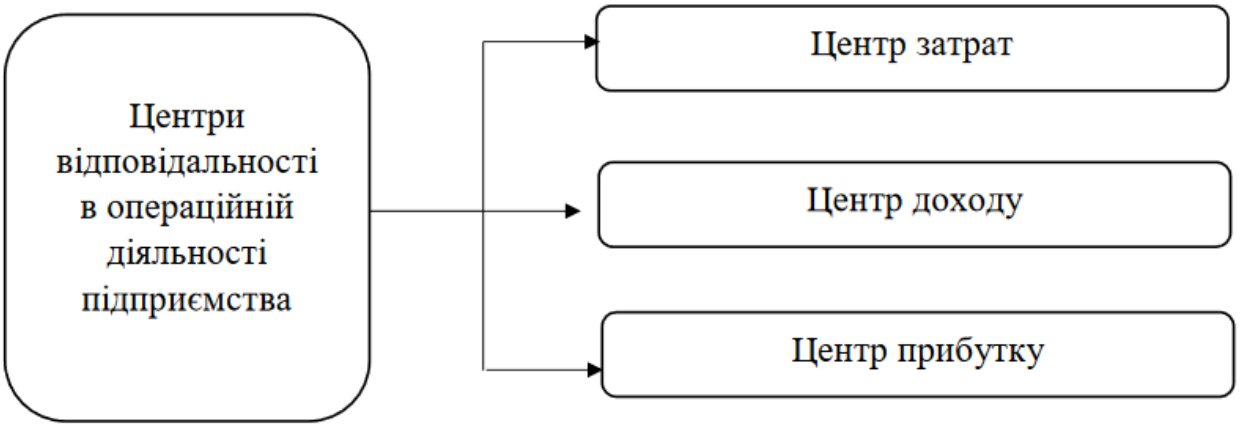

Рис. 3.1. Система основних типів центрів відповідальності, якізабезпечуютьуправліннявикористаннямкапіталу вопераційнійдіяльностіпідприємства

Джерело: побудовано автором

Центр витрат являє собою структурний підрозділ, керівник якого несевідповідальність тільки за витрачання коштів відповідно до доведеним йомубюджетом.Всилуфункціональноїспрямованостісвоєїдіяльностітакийструктурнийпідрозділнеможесамостійновпливатинаобсягдоходів,авідповідно і на суму прибутку, що генерується використовуваним капіталом[69,с.353-357].

Прикладомцентрувитратнатовариствєпостачальницько-заготівельнийабопідрозділпідприємства,якийвідповідаєзазакупівлюсировини, матеріалів,саджанців,робочоїтехніки.

Центр доходу являє собою структурний підрозділ, керівник якого несевідповідальність тільки за формування доходів у встановлених обсягах. Всилуфункціональноїспрямованостісвоєїдіяльностітакийструктурнийпідрозділ не може самостійно впливати на весь обсяг витрат з реалізованоїпродукції, а відповідно і на суму прибутку, що генерується використовуванимкапіталом[69,с.353-357].

Прикладом центру доходу є підрозділ підприємства, який відповідає зазбутнасільськогосподарськихринкахобластітарайону.

Центрприбуткуявляєсобоюструктурнийпідрозділпідприємства,керівник якогонесевідповідальністьзадоведенійомузавданнязформуванняприбутку.

Побудова системи центрів відповідальності різних типів в операційнійдіяльностіпідприємствазалежитьвідбагатьохфакторів– сумивикористовуваногоопераційногокапіталу,обсягувиробництваіреалізаціїпродукції, організаційно-правової форми діяльності підприємства та інших.Томувизначеннячисельностіісклад центріввідповідальності,якізабезпечують управління використанням капіталу, вимагає індивідуальногодослідженнядлякожногопідприємства.Сформованіцентривідповідальностіповинні бути укомплектовані кваліфікованими менеджерами, здатними нетількизабезпечувативиконаннявстановленихзавданьзвикористанняопераційногокапіталу,алеірозроблятипропозиціївищиморганамуправлінняпопідвищенюефективностіцьоговикористанняврамкахконтрольованоїнимиопераційноїдіяльностіпідрозділів.

Побудовацентріввідповідальностітакожвимагаєдодатковихадміністративних витраттавитратназаробітну плату.Нафермерськомугосподарстві на протязі всього періоду спостерігалось збільшення вартостіадміністративнихвитрат.Постійнезбільшеннясумитапитомоївагиадміністративних витрат у загальній сумі витрат підприємства обумовлюєнеобхідністьпошукуоптимальнихметодикїхоблікутаконтролю,адаптованихдопотребкерівництватаіншихкористувачівекономічноїінформації[79].

Надзвичайно серйозна увага в процесі управління адміністративнимивитратами повинна бути зосереджена на недопущенні перевитрат та на аналізіпричин,щопризвелидоних.Однимзможливихшляхівнедопущенняперевитрат за тими чи іншими статтями за більш тривалі проміжки часу(квартал, півріччя, рік) може слугувати своєчасне коригування та внесеннязміндонаступнихкошторисівшляхомзменшеннярозмірувитрат(застаттями, де булиплюсовівідхилення)насумудопущенихперевитрат.

Немаловажнезначеннямаєстимулюванняпрацівниківапаратууправлінняза наявну економію адміністративних витрат (у разі їх причетностідоцього).Системаматеріальногозаохоченнязанаслідками,якправилло,квартальноїдіяльностіможебутипобудованазурахуваннямрозміруекономії(загальної)тапевного(наперед визначеногоісхваленого)відсоткапреміальнихдоплат.

Управліннявитратаминапідприємствіможнавизначитияквзаємопов’язанийкомплексробіт,якіформуютькоригуючівпливинапроцесздійснення витрат під час господарської діяльності підприємства, спрямованіна досягнення оптимального рівня (в межах допустимих відхилень) витрат усіхпідсистемахпідприємствапривиконаннівнихбудь-якихробіт.Зрозуміло, що критерієм оптимізації у такому разі є мінімальні витрати [11,с. 147-153].

Такимчином,управліннядміністративнимивитратамипередбачаєвиконання всіх дій, які реалізуються під час управління будь-яким об’єктом,тобто розроблення і реалізацію рішень, а також контроль за їх виконанням.Такі дії реалізуються через елементи управлінського циклу:

прогнозування,планування,організацію,мотивацію,обліктааналіз.

3.2. Розробкапроектованихформфінансовоїзвітності та побудовапрогнозуфінансовогостанупідприємства

Запорукою успішності будь якого бізнесу є передбачення майбутньогофінансовогостанупідприємства,визначенняочікуваногорозміруйо гофінансування. Визначення ймовірної діяльності підприємства в майбутньомуможе бути забезпечено шляхом розробки прогнозних фінансових документів –проектів майбутніх звіту про фінансові результати, звіту про грошові потоки табухгалтерського балансу.

Прогнозування фінансових звітів включає в себе як дослідження минулихтенденцій,такіпередбаченнямайбутньогорозмірувиручки,витрат,інш ихдоходів і витрат. Тенденції можуть бути виявлені за використання різних методіваналізувідпростогодослідженняхарактернихрис,якінаочнорозрізняють дозастосування різноманітних статистичних методів з метою побудови тренду
длявикористанняйогоякбазидлязаключень(висновків)промайбутнійстанпідпр иємства.

Прогнозуванняключовихелементівможнапочатизпобудовитакоготренда ,але не естраполювати минулі тенденції,хоча бзавідсутності впевненостів довготривалості вибраного виду бізнесу. Прогнозування фінансового станупідприємства доводиться здійснювати з врахуванням минулогодосвіду, щобзабезпечитипідприємцівреальнимипрогнозами,яківнашійкраїнічерезнеста більністьполітичноїтаекономічноїсистемиможутьбутикороткостроковими[25] .

Прогноз показників фінансової звітності на основі методу нормативнихкоефіцієнтіввикористовуєтьсядляоцінкинеобхіднихмайбутніхзмі нудіяльностіпідприємства.

Притакомупідходіспочаткурозробляютьсянормативніпоказники,спрямо вані на досягнення оптимальної прибутковості та фінансової

стійкості(наприклад:нормаприбутку,рентабельністьвиробництваокремихвидівпродукції, рентабельність продажу, коефіцієнт оборотності оборотних активів,коефіцієнтпокриттяіт.п.),апотімрегулюютьсявідповідніпоказникипроектованоїфінансовоїзвітності.

Основніетапипрогнозуванняпотребфінансування:

1. Складанняпрогнозу продажівстатистичнимийіншимидоступнимиметодами.

2. Складанняпрогнозузміннихвитрат.

3. Складанняпрогнозуінвестиційвосновнійоборотніактиви,необхіднідлядосягненнянеобхідногообсягупродажів.

4. Розрахунок потреб у зовнішньому фінансуванні й вишукуваннявідповіднихджерел[29,с.109].

Першийетапздійснюєтьсянаосновімаркетинговихдосліджень.Іншимизаймаютьсяфінансисти.

Існуєдваголовнихметодифінансовогопрогнозування.Одинзнихґрунтуєтьсянаконцепціїгрошовихпотоківізводиться, власнекажучи,до розрахункуфінансовоїчастинибізнес-плану.

Удругомуметодівсіобчисленняроблятьсянаосновінаступнихприпущень: змінніівитрати,поточніактивийпоточнізобов’язанняпринарощуванніобсягупродажівнапевнукількістьвідсотківзбільшуютьсявсередньомунастількижвідсотків;відсотокзбільшеннявартостіосновнихзасобіврозраховуєтьсяпідзаданийвідсотокнарощуванняоборотувідповіднодотехнологічних умов бізнесу й з урахуванням наявних недовантажених основнихзасобів на початок періоду прогнозування, ступенем матеріального й моральногозносу засобів виробництвайт.п.;довгострокові зобов'язанняйакціонернийкапіталберутьсявпрогнознезмінними;нерозподілений прибутокпрогнозуєтьсязурахуваннямнормирозподілучистогоприбуткунадивідендийчистоїрентабельності реалізованої продукції: до нерозподіленого прибутку базовогоперіодудодаєтьсяпрогнозованийчистийприбуток

івіднімаютьсядивіденди.

Прорахувавшивсеце,з'ясовують,скількипасивівневистачає,щобпокрити необхідні активи – це й буде необхідна сума додаткового зовнішньогофінансування[31,с.76-90].

Такимчином,потребавзовнішньомуфінансуваннібудетимбільшою,чимбільшінинішніактиви,темпприростувиручкийнормарозподілучистогоприбуткунадивіденди,ітимменше,чимбільшенинішніпасивийчистарентабельністьреалізованоїпродукції.

Точністьіефективністьпобудованоїмоделіпрогнозубудутьбезпосередньо залежати від правильності підбору даних, обсягів статистичноїінформації щодо результатів діяльності підприємства за попередні періоди таступенюврахуваннячинниківзовнішньогосередовища,щопрямоабоопосередковано впливаютьнадіяльністьпідприємства.

Розглянуті методи прогнозування є невід'ємною складовою узагальненоїметодикипроектуванняфінансовоїзвітності,авибірконкретногоізнихзалежитьвідпотребспоживачівінформації,знаньтадосвідуаналітика.Володінняінструментаріємдослідженнясприяєрозробцібазовихнапрямівдіяльності підприємства на перспективу, є запорукою уникнення помилок уведеннібізнесута основоюстійкогофінансового стану[39,с.12-24].

Першим етапом є прогнозування такого показника як доход (виручка) відреалізаціїпродукції(товарів,робіт,послуг)СП«Дубівське»на2024рік.Цяопераціяєключовоюі,певноюмірою,визначальноюдляпідготовкипроектованихфінансовихзвітівуцілому– прогнозобсягуреалізаціїєвідправноюточкоюдлярозрахункупоказниківзвітупрофінансовірезультатитабалансу.

У теорії і практиці в процесі прогнозування фінансових показників доситьчастовикористовуютьметодологіюекстраполяції,заякоївисновкипрозначенняпрогнозних показників у майбутніх періодах робляться на основі вивчення їхдинаміки у попередніх періодах. Необхідним елементом при цьому є

побудоватааналізтакзваногорядудинаміки,якийкласифікуєзначенняпоказникі вучасіу розрізі окремих періодів та описує динаміку їх розвитку. Підкреслимо, щоаналіз ряду динаміки окремого показника, наприклад виручкивід реалізаціїпродукції, має суто описовий характер і не пояснює причин тих чи інших змінтенденції.

Експоненціальнезгладжуванняєоднимзметодівкороткострокового фінансовогопрогнозування,якийбазуєтьсянааналізірядудинаміки.Розрізняютьекспоненціальнезгладжуванняпершоготавищогопорядків.Згіднозцимметодомпрогнозніпоказникинаплановийперіодрозраховуютьсязвикористанням прогнозних і фактичних даних звітного (попереднього) періоду.При застосуванні методології експоненціального згладжування першого порядкурекомендуєтьсявикористовувати такийалгоритм:

$$P_{t+1}=P_t+a(F_t-P_t), \quad (3.1)$$

або

$$P_{t+1}=aF_t+(1-a)P_t, \quad (3.2)$$

деP_{t+1}–прогнознезначенняпоказникавплановомуперіодіt+1;

P_t–прогнознезначенняпоказниканаперіодt(розрахованевперіоді

F_t–фактичнезначенняпрогнозованого показникавперіодіt;

a–факторзгладжування.

Важливуроль упрогнознихрозрахункахвідіграєтакзванийфакторзгладжування(a),якийхарактеризуєрівеньвпливуданихпопередніхперіодівнапрогнозний показник.Значенняцьогофактораможеперебуативмежахвід0до1.Чим меншим є a,тим більший вплив на прогнозне значення мають данінопередніхперіодівітимбільшезгладжуютьсявходіпрогнозуваннястохастичніколивання.Навпаки,чимбільшеапрямуєдо1,тименшимєвпливпопередніхперіодівнапроцесекспоненціальногозгладжування.Впроцесіфінансовогопрогнозуваннянапідприємствахзахідноєвропейськихкраїнзначенняфактора a здебільшогоприймаєтьсяна рівнівід0,1до0,3 [44].

Прогнозні показники досить часто розраховуються як середнє значеннявідповіднихпоказниківупопередніхперіодах.Середнівеличиниобчисл

ютьсяздебільшогозаалгоритмомсередньоїарифметичноїпростоїчисередньоїа рифметичноїзваженої.

Найпоширенішим у процесі прогнозування є метод визначення ковзноїсередньої,завикористанняякогопрогнозніпоказникирозраховуютьсяяк середнівеличинивідповіднихпоказниківзаппопередніхперіодів.Кожнінаступні прогнозніпоказникирозраховуютьсянаосновізначень,одержанихв3,4,...nпопер едніхперіодахзаміноюзначеньнайвіддаленішихперіодівнанові.

Розглянутийметодєдоситьприйнятнимдлявизначеннятрендутарозрахун ку прогнозних показників при складанні револьверного фінансовогопланупідприємства.

Розрахуємо прогнозний темп зміни чистого доходу (виручки) від реалізаціїСП«Дубівське»на2024 р. методомковзноїсередньої.

Другиметапомєпідготовкапроектованогозвітупрофінансовірезультати,щ о обумовлено необхідністю розрахунку суми нерозподіленого прибутку, якийзалишаєтьсяурозпорядженніпідприємстваіможебутиреінвестованийувир обництво, тобтоспрямованийнапокриття майбутніхфінансовихпотреб.

Кожнастаттязвітупрофінансовірезультатизбільшуєтьсяабозменшується відповіднодоконцепціїскладанняпрогнозу-абонаосновіпроцента зростання (зменшення) обсягу реалізації продукції (так званий методпроцентавідпродажу),абонезалежно.

Чистийдохід(виручка)відреалізаціїпродукціїкоригуєтьсяшляхомвираху ваннясобівартостіреалізованоїпродукції,післячогоотримуєтьсяпроектованийв аловийприбуток (збиток).

Отже,прогнознийіндексросту(зменшення)чистоївиручкиСП«Дубівське »нанаступнийрік склав1,05.

Таблиця 3.2

Динаміка чистого доходу (виручки) від реалізації продукціїтачистого прибутку СП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області

Роки	Чистий дохід(виручка) відреалізаціїпродукції,тис.грн.	Чистий прибуток, тис. грн.	Індексросту(зменшення)	
			чистого доходу (виручки) відреалізаціїпродукції	чистогоприбутку
2019	16153	5843	X	X
2020	17049	5025	1,05	0,86
2021	18039	3534	1,06	0,70
2022	27064	4079	1,50	1,15
2023	27131	5375	1,00	1,32

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Далі,валовийприбуток(збиток)змінюєтьсянасумуопераційних,фінансов ихтанадзвичайнихдоходів(додаються)івитрат(віднімаються),податківна звичайнийтанадзвичайнийприбутки(віднімаються).

Відмінністю проектованого звіту про фінансові результати від звичайногоє врахування прогнозу використання чистого прибутку для визначення такогопоказникаяк доповненнядо нерозподіленихприбутків.

Цепояснюєтьсятим,щоурозділіІ«Фінансовірезультати»звітуф.№2«Звітп рофінансовірезультати(звітупросукупнийдохід)»останнімпоказникомєчистий прибуток(збиток),апроектованийзвітповинензавершуватисявизначеннямсуми ,якаможебутиреінвестованаувиробництво(чистийприбуток мінусвикористаннячистого прибутку).

Доповненнядонерозподіленихприбутківзбільшуєабозменшуєвеличинув ласного капіталу у проектованому балансі, підготовка якого здійснюється натретьомуетапі.Йогостаттітакожможутьпрогнозуватисяізврахуваннямайбу тньої зміни обсягів реалізації або індивідуально. Оскільки різні статті вактиві балансу, з одного боку, і пасиві, з іншого, можуть змінюватися в процесіпрогнозування по-різному, то проектований баланс майже завжди виявляєтьсяпорушеним.

Іноділодатковонеобхідніфондинабуваютьвід'ємнезначеннятоді,колипро

гнозпасивуперевищуєпрогнозактиву.

Тодівпроектованомубалансізбільшуютьоднуабодекількастатейоборотних(рідшенеоборотних)активів.Якправило,напрактицінадаютьперевагузбільшеннюстатей грошовихкоштівтаїхеквівалентів.

Статті, які використовуються для балансування (збільшуються внаслідокутворенняДНФ),називаютьсярегуляторними.Кожнизнихпрогнозуєтьсяіндивідуально і прямо не залежить від прогнозу обсягів реалізації продукції чипослуг. Завданням стратегічного аналізу є вибір оптимального рішення щодоутворенняДНФза певнихзначеньстатейпроектованоїфінансовоїзвітності.

Проектований звіт про фінансові результати СП «Дубівське» на 2024 р.наведено в таблиці3.3.

ПрогнозчистогоприбуткуСП «Дубівське» на 2024 р.склав5643,7тис.грн.,що відповідає показникові чистого прибутку визначеного методом середньоїковзноїзаданимитабл.3.1.

Прогнозований звіт про фінансові результати є основою для складаннябалансунамайбутніперіоди.Якщоприпроектуваннізвітупрофінансовірезультати аналітиком був використаний метод відсотку від продажу, то цейметоддоцільнозастосовуватиіприпобудовібалансу,тобтопризростанніобсягів реалізації та ефективному використанні ресурсів пропорційно повинназростатиісумазастаттямибалансу:запаси,дебіторськаікредиторськазаборгованість,грошовікошти,основнізасобитанавпаки[51,с.37-43].

Таблиця 3.3

Проектований звіт про фінансові результати СП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області на 2024р., тис.грн.

Статті	2023 р.	Прогноз	2024р.	Абсолютна зміна (+,-) 2024р. від 2023р.
Чистий дохід (виручка) від реалізації її продукції (товарів, робіт, послуг)	27131	1,05	28487,5	1356,5
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	17424	1,05	18295,2	871,2
Валовий прибуток (збиток)	9707	1,05	10192,3	485,3
Інші операційні доходи	2205	1,05	2315,25	110,25
Адміністративні витрати	1366	1,05	1434,3	57,3
Витрати на збут	934	1,05	980,7	46,7
Інші операційні витрати	4469	1,05	4692,4	223,4
Фінансові результати від операційної діяльності:				
прибуток (збиток)	5143		5400,1	257,4
Інші фінансові доходи	232		243,6	11,3
Інші доходи	1		1,05	0,5
Фінансові витрати				
Інші витрати	1		1,05	0,5
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:				
прибуток (збиток)	5375		5643,7	268,7
Чистий фінансовий результат:				
прибуток (збиток)	5375		5643,7	268,7

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства

Враховуючи вищезазначене поєднаємо метод «відсотку від продажу» та метод простої екстраполяції тенденції, для чого оброблячи припущення проочікувані зміни будемо зважувати середні темпи росту показників балансу, які розраховані за трирокизаалгоритмом середньої арифметичної простої.

Прогнозований баланс підприємства станом на 31.12.2024 рокунаведеноу таблиці 3.4.

Для складання проектованого балансу були використані дані щодо тенденцій зміни оборотності товарної кредиторської та товарної дебіторської заборгованостей.

Таблиця3.4

ПроектованийбалансСП «Дубівське» Білоцерківського району Київської областістаномна31.12.2024р., тис.грн.

Статті	На31.12.2023 р.	прогноз	На31.12.2024р.				
			1-й прогноз	ДНФ	2-йпрогноз	Додатковіумови	Остаточний прогноз
Нематеріальні активи	455	1	455		455		455
Незавершене будівництво							
Основні засоби	14707	1,05	15442		15442	0,9	13898
Інвестиційна нерухомість	155	0,97	150		150	0,5	75
Довгострокові біологічні активи	155	0,97	150		150	0,5	75
Поточнібіологічні активи	736	1,2	883		883		883
Запаси	15203	1,1	16723		16723		16723
Дебіторська заборгованість за товари,роботи, послуги	2105	1,03	2168		2168	Періодоборотускоро ти- тина 3дні	1626
Дебіторська заборгованість за рахунками	24	0,07	1,68		1,68		1,68
Інша поточна дебіторська заборгованість	76	0,06	4,32		4,32		4,32
Грошові кошти та еквіваленти	1000	1,8	1800		1800	1,1	1980
Інші оборотні активи	436	1	436		436		436
Баланс	34897		38064		38064		36083
Статутний капітал	565	1	565		565		565
Додатково вкладений капітал	2234	1	2234		2234		2234
Інший додатковий капітал							
Резервний капітал	235	1	235		235	(+356)	591
Нерозподілений прибуток	29308	1,02	29894		29894	(-2371)	27533

Довгострокові зобов’язання							

Продовженнятаблиці3.4

1	2	3	4	5	6	7	8
Короткострокові кредитибанків							
Кредиторськазаборгованістьза товари, роботи,послуги	477	1, 6	763		763		763
Поточнізобов'язанняза розрахунками:	583	1, 3	757		757		757
У т.ч. оплати праці	84	1, 1	92		9 2		92
Інші поточнізобов'язання	855	0, 93	795	+27 27	3522	1, 1 6	408 8
Баланс	348 97	1, 2	353 36		3806 4		360 83
Додатково необхідні фонди (ДФН)			+27 27				

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства

Прогноз щодо періоду обороту товарної дебіторської заборгованості склав – зменшенняперіодуоборотуна3дні.Результат:вивільненнякоштівзоборотунасу му1626тис.грн.

В2024р.згіднозтаблицею3.4планується:

- збільшенняобсягівзапасівна1520тис.грн.;

- зменшеннядовгостроковихбіологічнихактивівдо75тис.грн.;

- скороченнявартостінерозподіленогоприбуткуна1775тис.грн.

Балансування активу та пасиву балансу здійснимо за рахунок скороченняобсягів нерозподіленого прибутку на 2371 тис. грн., які будуть використані нафінансуванняприростуактивівСП «Дубівське»внаступномуроці.

Здійснюючипобудовупроектованихформфінансовоїзвітностібуливиріш енінаступнізавдання:

- вивчення стану і тенденцій економічного розвитку товариства запопередніперіоди;

- ідентифікаціяреальногостануоб’єкту,щодіагностується;

- визначенняпараметріврободотипідприємства,щопозитивновпливають на його діяльність та підтримання їх на відповідному рівні, а такожвиявленнянегативнихфакторів,якіпотребуютьоперативногокоригування ;

- виявленняступенюзбалансованостіміжрухомматеріальнихіфінансовихресурсів,оцінкапотоківвласноготалозикового капіталувпроцесіекономічногокругообороту,спрямованогонаотриманнямаксимальногоабооптимального прибутку,підвищенняфінансовоїстійкості;

- контрользаефективністювикористанняресурсів;

- прогноз основних тенденцій розвитку підприємства тощо.

Вивчаючи фінансово-господарську діяльність як складну систему, що єоб’єктомпрогнозування,намипропонуєтьсярозглядатипрогнозуванняфінансово-господарської діяльності підприємства як розробку системи науковообґрунтованих імовірнісних припущень про базові і альтернативні структурнізмінивактивахтапасивахпідприємства,обумовленихефективністювикористаннякапіталу.Дляцієїцілі побудуємоаналітичнутаблицю3.5.

Впрогнозному2024р.очікуєтьсянарощенняобсягівмайнапідприємствана 1186тис.грн.,абона3,39 %.

Отже, за прогнозними розрахунками можемо засвідчити, що фінансовіпоказникироботипідприємствамаютьпозитивнудинаміку.

Очікуєтьсяскороченнявласного капіталу на1775тис.грн.Додатково необхідні фондизапрогознимбалансом склали2727тис.грн.нерозподіленогоприбутку.

Прогознарощенняпозикового капіталусклав5516тис.грн.Найсуттєвіший вплив спричинить скорочення основних засобів на 809 тис. грн.,таказмінанеєпозитивною.

Поточні зобов’язання збільшаться, але не значно, а саме на 174 тис. грн.,або на 29,84 %. До цього призведе, перш за все, скорочення терміну

оборотукредиторськоїзаборгованостізатоварироботипослуги.

Таблиця 3.5

Динаміка показників майна та капіталу СП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області впрогнозномуперіоді(2024р.)

Показник	Значенняпоказника		Зміна(+,-)	
	початок року	кінець року	абсолютна, тис.грн.	відносна, %
1.Капітал,тис.грн.:	34897	36083	1186	103,4
1.1.Статутнийкапітал,тис.грн.	565	565	-	-
1.2.Власнийкапітал,тис.грн.	32342	30567	-1775	94,45
1.3.Позиковийкапітал,тис.грн.	2555	5516	2961	215,9
1.4.Довгостроковізобов'язанняі забезпечення,тис.грн.	-	-	-	-
1.5.Поточнізобов'язанняізабезпечення,тис.грн.	583	757	174	129,84
2.Майно,тис.грн.:	34897	36083	1186	103,39
2.1.Необоротніактиви,тис.грн.	15317	16047	730	104,76
2.2.Основнізасоби,тис.грн.	14707	13898	-809	94,49
2.3.Оборотніактиви,тис.грн.	19580	20036	456	102,33
2.4.Запаси,тис.грн.	15203	16723	1520	109,9
2.5.Дебіторськазаборгованість,тис.грн.	2205	1632	-573	74,01
2.6.Грошовікоштитапоточніфінансовіінвестиції,тис.грн.	1000	1980	980	198,00

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства

МайновийстанСП«Дубівське»в2024р.такожзазнаєпозитивнихзмін. Майновийпотенціалпідприємствазбільшитьсяна1186,0тис.грн.,абона3,4%.

Очікується збільшення обсягів як оборотних, так і необоротних активівпідприємства.

Позитивної оцінки заслуговує збільшення вартості запасівСП«Дубівське»на 1520 тис. грн.та скорочення обсягів іммобілізації коштів в дебіторськузаборгованістьна573тис.грн.

На1,9%зростутьзалишкикоштівнарахункахпідприємства,щовмайбутньому позитивно вплине на поточну ліквідність та платоспроможністьСП«Дубівське».

Особливе місце серед показників, які характеризують фінансовий

станпідприємства,належитьпоказникам платоспроможностіталіквідності.

Підприємство вважається платоспроможним, якщо його загальні активибільші, ніж поточні. Нездатність підприємства задовольнити вимоги кредиторівпо оплаті товарів, сплаті платежів до бюджету, позабюджетних фондів та інші узв'язкузперевищеннямзобов'язаньнадвартістюмайнатаіншихактивівхарактеризує йогонеплатоспроможністьабонеспроможність.

Підприємствовизнаєтьсянеплатоспроможнимнапідставіявленнянезадовільноїструктурибалансу.

Незадовільнаструктурабалансу– цетакийстанмайнаізобов'язаньборжника, коли за його майно не може бути забезпечене виконання зобов'язаньпередкредиторамиузв'язкуз недостатнімрівнемліквідностімайна [69].

ПоказникиліквідностібалансуСП«Дубівське»в2024р.наведенівтаблиці3.6.

Таблиця3.6

ПоказникиліквідностібалансуСП «Дубівське» Білоцерківського району Київської областів2024р.

Показник	Прогнозований балансстаномна		Показник	Прогнозований баланс		Платіжнийнадлишок (нестача)	
	початок року	кінець року		початок року	кінець року	початокроку	кінецьроку
Високоліквідніактиви,тис. грн.(А1)	1000	1900	Терміновізобов'язання,тис.грн.(П1)	2078	4753	-1078	-2853
Активи, щошвидкореалізуються, тис.грн.(А2)	2641	2068	Короткостро-кові пасиви,тис. грн. (П2)	477	763	2164	1305
Активи, щоповільнореалізуються,тис.грн.(А3)	15939	16068	Довгостроковіпасиви,тис.грн.(П3)	-	-	15203	16723
Активи, щоважкореалізуються, тис.грн.(А4)	15317	16047	Сталіпасиви,тис.грн.(П4)	32342	30567	17025	14520

Баланс	34897	36083	Баланс	34897	36083	x	x

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства

В прогнозному 2024 р. баланс підприємства не забезпечить формування ознак абсолютної ліквідності балансу. Станом на початок року та станом на кінець року не виконується перше співставлення, а саме абсолютно ліквідні активи не забезпечують повного покриття найтерміновіших зобов'язань на 1078 тис. грн. на початок року та на 2853 тис. грн. на кінець прогнозованого року.

Дещоскоротитьсярозмірплатіжногонадлишкуактивів,якіможливореалізувати досить швидко порівняно з розміром короткострокових кредитів з2164 тис. грн. станом на початок року до 1305 тис. грн. станом на кінець 2024року.

Перспективипідвищення розміру платіжного надлишку порівняння«повільно ліквідні активи» проти «довгострокових пасивів» фіксуємо у розмірі16723 тис. грн. станом на кінець року проти 15203 тис. грн. станом на початокроку.

Забезпеченістьпідприємствавласнимоборотнимкапіталоммаєзменшитись з 17025 тис. грн. на початок 2024 р. до 14520 тис. грн. станом накінецьпрогнозногороку.

В 2024 р.СП «Дубівське»швидше за все не утримається в положенніабсолютноїфінансовоїстійкості.Накористьцьоговиступаютьнаступніаргументи.

Зменшиться власний оборотний капітал, наявність власного оборотногокапіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів. В той жечас, слід зазначити, що наявність загального обсягу джерел формування запасівзменшиться з 17608 тис. грн.. станом на початок 2024р. до 15277 тис. грн.станомнакінецьроку.

Рівеньзабезпеченостізапасівнаявнимвласнимоборотнимкапіталом,власнимитадовгостроковимиджерелами,загальнимобсягомадекватнимринковимумовамобсягомджерелзменшитьсязарік,алезабезпечить,незважаючи наце,платіжнийнадлишок.

Прогнозуєтьсязменшення запасу стійкості фінансового стану СП «Дубівське»на 50,17днівв2024р.

Проаналізувавшизміниабсолютнихпоказниківплатоспроможностітафінансовоїстійкості(табл. 3.7) зробимопрогнозщодозмінивідносних показників (коефіцієнтів)на2024р. (табл. 3.8).

Таблиця3.7

ДинамікаабсолютнихпоказниківфінансовоїстійкостіСП «Дубівське» Білоцерківського району Київської областів2024р.

Показник	Початок року	Кінець року	Зміна(+;-)
1.Наявністьвласногооборотногокапіталудля формуваннязапасів(Н1)	17025	14520	-2505
2. Наявність власного оборотногокапіталу,довгостроковихкредитівтапозикдляформування запасів(Н2)	17025	14520	-2505
3. Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових,короткостроковихкредитівіпозикдляформуваннязапасів(Н3)	17608	15277	-2331
4.Запаси	15203	16723	1520
5.Надлишок(+)нестача(-)власногооборотного капіталудляформуваннязапасів(±Е1)	1822	-2203	-4025
6.Надлишок(+)нестача(-)власногооборотного капіталу,довгостроковихкредитівтапозикдляформуваннязапасів(±Е2)	1822	-2203	-4025
7.Надлишок(+)нестача(-)власногооборотногокапіталу, довгострокових,короткострокових кредитівіпозикдляформуваннязапасів(±Е3)	2405	-1446	-3851
8.Запасстійкостіфінансового стану(ЗС)	31,9	-18,27	-50,17

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства

В 2024 р. очікується підвищення рівня поточної платоспроможностітовариства.

Коефіцієнт покриття зменшиться на 4,03 та станом на кінець року складе3,63 що в півтора рази перевищує нормативне значення. Підвищення зазнаєкоефіцієнтуточненоїліквідності.

Станомнакінецьпрогнозногорокузарахунокзапасівтаочікуванихнадходжень від дебіторів товариство в змозі буде розрахуватись з поточнимиборгами повністю, рівень покриття високий. Це ж стосується і забезпеченостіможливості виконання поточних зобов’язань за рахунок

грошей та очікуванихнадходженьвіддебіторів.

Перевагоюв2024р.залишаєтьсяпідтримання належногорівняабсолютної ліквідності. Станом на початок прогнозного року 2,09% поточнихборгівСП «Дубівське»можепогасити негайно.

Впрогнозномуроціочікуєтьсяпідвищенняінтегральногопоказникаплатоспроможності з 15,56станом на початок року до 18,77 – станом на кінецьроку, значнимєперевищенняпоказником йогонормативногозначення(3).

Таблиця3.8

ДинамікаключовихчастковихпоказниківфінансовоїстійкостітаплатоспроможностіСП «Дубівське» Білоцерківського району Київської областів2024р.

Показник	2024 р.		Зміна показника (+;-)
	Початок року	Кінець року	
Ліквідність таплатоспроможність			
1. Коефіцієнт покриття	7,66	3,63	- 4,03
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,71	0,6	-1,11
3. Коефіцієнт уточненої ліквідності	1,71	2,61	0,9
4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2,09	2,59	0,50
5.Інтегральний показник платоспроможності	15,58	18,77	3,19
6. Рівень загальної платоспроможності у % до нормативу (3,0)	6,27	7,84	1,57
7. Коефіцієнт власного маневреностіоборотного капіталу	0,52	0,47	-0,05
8. Коефіцієнт покриття запасів	1,12	0,87	-0,25
Фінансова стійкість			
1. Коефіцієнт автономії	0,92	0,85	-0,07
2. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,07	0,15	0,08
3. Коефіцієнт фінансування (поточної фінансової стійкості)	12,6	5,54	-7,06
4. Коефіцієнт інвестування	0,92	0,85	-0,07
5.Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,52	0,47	-0,05
6. Коефіцієнт фінансового левериджу	-	-	-
7. Коефіцієнт фінансового ризику	0,07	0,18	0,11
8.Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	1,15	2,53	1,38
9.Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом	0,86	0,72	-0,14

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства

Дещозменшитьсяпоказникпокриттязапасівзагальнимобсягомджерелтакоефіцієнтманевреностівласногооборотногокапіталу,алезазначенізміниістотно

наситуаціївціломуневплинуть.

Щодофінансовоїстійкості,тоСП «Дубівське»невтримаєїїдоситьвисокийрівень.Зменшитьсякоефіцієнтфінансовоїавтономіїна7%,збільшитьсязалежністьвідпозиковихджерелкоштів,збільшитьсяфінансовийризик,якийцязалежністьвикликає.

Матиме місце зменшення можливостей підприємства щодо інвестуваннявласнихкоштівв необоротніактивина7%.

Співвідношення кредиторських та дебіторських боргів збільшиться з 1,15до2,53.

Високим залишиться ступінь забезпеченості оборотних активів власнимоборотним капіталом, а саме 86% та 72% – частка власного оборотного капіталууфінансуванніоборотнихактивівстаномнапочатоктакінець2024р.відповідно.

Наступним кроком дослідження є прогноз зміни рівня ділової активності,яка є інтегральною характеристикою інтенсивності та динамічності розвиткупідприємства,результативностійогороботи.

Як свідчать дані таблиці 3.9 в 2024 р. слід очікувати зниження рівняділовоїактивностіСП «Дубівське»,щопроявиться,першзавсеузниженнішвидкостіоборотуйогокоштів.

У2024р.повільнішеобертатимутьсясукупніактивипідприємства,поточні активи, запаси. Зазначені зміни призведуть до додаткової потреби укоштах.

Дещо прискориться оборот дебіторської заборгованості. Так, очікуєтьсяскороченняперіодуінкасаціїдебіторськоїзаборгованостіна1,22дня.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зріс на 2.2 рази, щоговоритьпроможливенакопиченнязалученихкоштів,якіпідлягаютьповерненню.

Позитивної оцінки заслуговує скорочення тривалості операційного циклу

у2024р.порівняноз2023р.на11,82днів,фінансовийциклнабудевід'ємногозначення,щовсучаснихумовахгосподарюванняускладнюєситуацію.

Таблиця3.9

Показникишвидкостіоборотуактивів(капіталу)СП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області

Показник	2023 р.	2024 р. (прогноз)	Зміна показника (+;-)
1. Коефіцієнт оборотності сукупних активів,раз	1,04	1,01	-0,03
2. Коефіцієнт оборотності поточних активів,раз	2,45	1,78	-0,67
3. Коефіцієнт оборотності дебіторськоїзаборгованості, раз	14,13	14,84	0,71
4. Коефіцієнт оборотності запасів, раз	1,69	1,78	0,09
5. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, раз	13,75	15,95	2,2
6. Період обороту сукупних активів, дні	346,15	356,4	10,25
7. Період обороту поточних активів, дні	146,91	202,2	55,3
8. Період обороту дебіторської заборгованості,дні	25,48	24,26	-1,22
9. Період обороту запасів, дні	213,10	202,2	-10,9
10. Період обороту кредиторської заборгованості, дні	26,18	22,57	-3,19
11. Тривалість операційного циклу за рік, дні	238,58	226,76	-11,82
12. Тривалість фінансового циклу за рік, дні	212,4	204,19	-8,21

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства

Отже,підсумовуючивищевикладене,зазначимо,щофінансовийстанпідприємства – це сутнісна характеристика діяльності підприємства у певнийперіод,щовизначаєреальнутапотенційнуможливістьпідприємствазабезпечуватидостатнійрівеньфінансуванняпотребоперацийноїтаіншихвидівдіяльностітаздатністьефективно здійснювати їївмайбутньому.

Прогнозна діагностика фінансового стану СП «Дубівське»за результатомрозробкипроектованихформфінансовоїзвітностідовелаперспективніможливостіутриманнядостатньостійкогофінансовогоположенняпідприємства,забезпеченнявисокогорівнязагальноїплатоспроможностітафінансової стійкості, але, в той же час, виявила ряд симптомів загрозливогохарактеру.Асаме:надкритичнонизькийрівеньабсолютноїліквідності;зниження результативності діяльності;уповільнення швидкості обороту коштівякнаслідок,зниженнярівняділовоїактивностіпідприємствавнаступному році.

3.3. Удосконалення функціонування системи фінансового контролю напідприємстві

Фінансовий контроль є важливим фактором успішного рішення задачвпровадження та розвитку ринкових відносин. Він сприяє додержанню тазакріпленню законності, правопорядку, державної, договірної та виконавчоїдисципліни.

Добре організований та системно – функціонуючий контроль формує упрацівників усіх ланок управління високий професіоналізм, компетентність,оперативність прийняття рішень та їх виконання, що гарантує ймовірністьпозитивнорезультативноїфінансово-господарськоїдіяльностіпідприємства.Результативністьтаефективністьфінансовогоконтролюзалежать відбагатьох факторівтаумов.

Механізм фінансового контролю сільськогосподарських підприємств - цесукупністьметодівтапроцедур,затвердженихкерівництвомдлязабезпечення функціонування діяльностіпідприємства[23].

Механізм фінансового контролю представляє собою уособлене поняттяпо відношенню до поняття системи фінансового контролю, оскільки включаєокрімелементівсистеми,елементиінфраструктури,атакожврахуванняцілей,якключового елементу «налаштування»роботимеханізму(рис. 3.2).

Такимчином,сукупністьелементівфінансовогоконтролюусільськогосподарськомупідприємстві включаєв себе:

- цілітазавданнявнутрішньогофінансовогоконтролю;
- суб’єктифінансовогоконтролю(власників,керівників,фінансових менеджерів,головнихбухгалтерів);
- об’єкти фінансового контролю: параметри фінансових операційта фінансовихвідносин;
- нормативно–правовезабезпечення,щовключає:загальнефінансовезаконодавство,внутрішнє правовезабезпеченняпідприємства(наказпрооблiковуполітику,іншінаказитаро

зпорядження,формидоговорів);

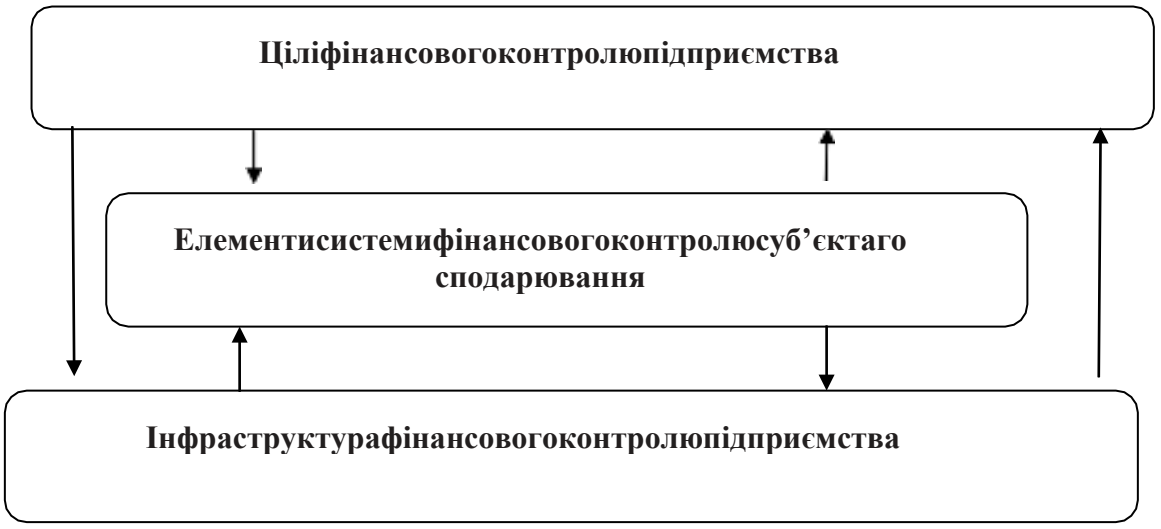

Рис.3.2.Узагальненаструктурамеханізмуфінансовогоконтролю СП «Дубівське» Білоцерківського району Київської області

Джерело: побудовано автором

- методичне забезпечення, що включає в себе наступні методики:визначенняподатковоїбазитарозрахункуподатків,розрахункувартості підприємства,оцінкифінансовоїстійкостіпідприємства,розрахункупоказників,щохарактеризують фінансовийстанпідприємства;

- інформаційнезабезпечення,якевключає:результатифінансового моніторингу,результати аудиторськихперевірок,інформаціюпросередньогалузевіфінансовінормативиреентабельностісільськогосподарської продукції,ціни на сільськогосподарську продукцію,ставкибанківськихкредитів дляаграріїв;

- управлінськійрегламент,щовизначаєформитаметодифінансовогоконтролю,які застосовуютьсянасільськогосподарськихпідприємствах,атакожправилаприйняттярішеньповсіхосновнихпитаннях,щопов'язанізфінансовим контролем[23].

Доцільно також зупинитисяна управлінському регламенті фінансовогоконтролю на сільськогосподарському підприємстві. Важливість цього блокумеханізму визначається тим, що управлінський регламент визначає не лишепроцедуру проведення фінансового контролю на

підприємстві, але і процесприйняттяуправлінськихрішеньзарезультатамиконтролю.Восновіформуванняуправлінськогорегламентулежитьописанняпроцедурифінансовогоконтролюнасільськогосподарськомупідприємстві.

Підприємство –це складнавідкритасистема,кожен елемент якоївідносною межею розділення системи в кожному окремому випадку розподілута аналізу. При цьому складну систему розуміють яксукупність відносновідокремленихвзаємопов'язанихпідсистем,для кожної зякихможе бутивизначена ціль функціонування, яка підпорядкована загальній цілі системи.Кожна підсистема проявляється не лише у своїй функціональності, але й яктака,щовиражаємножинудеякихаспектівабомінімумодинаспект.Водночасожнатакаодноабобагатоаспектнапідсистемаможебутиструктурно розділена на підсистеми нижчого рівня. До прикладу, системафінансового контролю є підсистемою системи вищого рівня (підприємства),проте, вона, своєю чергою, може складатись із підсистем планування, обліку,аналізу,контролютощо,залежно відскладностіорганізаційноїструктурипідприємстваспецифікийогодіяльності.

Системафінансовогоконтролю–цесукупністьелементів,якізабезпечує здійснення процесу фінансового контролю на підприємстві. Підчасдослідженняфункціонуваннясистемифінансовогоконтролютапідприємствазагаломєпринципововажливимвибірсистемногопідходу,оскільки він допомагаєврахувати всівзаємозв'язкивсерединісистемитавиявити економічний ефект і провести аналіз цього ефекту. Для українськихпідприємств вибір такого підходу є найбільш оптимальним, оскільки для ниххарактерначастковістьуфункціонуваннісистемиуправліннясистемифінансовогоконтролютаїхнесистемне,епізодичнеудосконалення[21].

Функціонування підприємства як економічної системи здійснюється

задопомогоюрізноманіттятехнологічних,управлінських,логістичних,соціальних, фінансових та інших процесів. Згідно з твердженням В. Коюди,«життєвийциклпідприємствазалежитьвідефективногоуправлінняцієїсистеми щодо продовження її життєвого циклу або відродження на принциповоновійосновізарахунокупровадженнянауково-технологічнихрозробокусферівиробництва,організаціїтауправління»[34].

Запровадження роботи системи фінансового контролю на підприємствітаїїудосконаленняповиннівідповідатикласичномуциклууправління,Шухарта–ДемінгаPDCA(Планування–Виконання–Перевірка–Удосконалення або Plan – Do – Check – Act), який забезпечує безперервнеполіпшенняпроцесів.Заумови,щобазоюєзгаданийцикл,процесудосконалення роботи системи фінансового контролю на підприємстві можнапредставититакимчином(рис. 3.3).

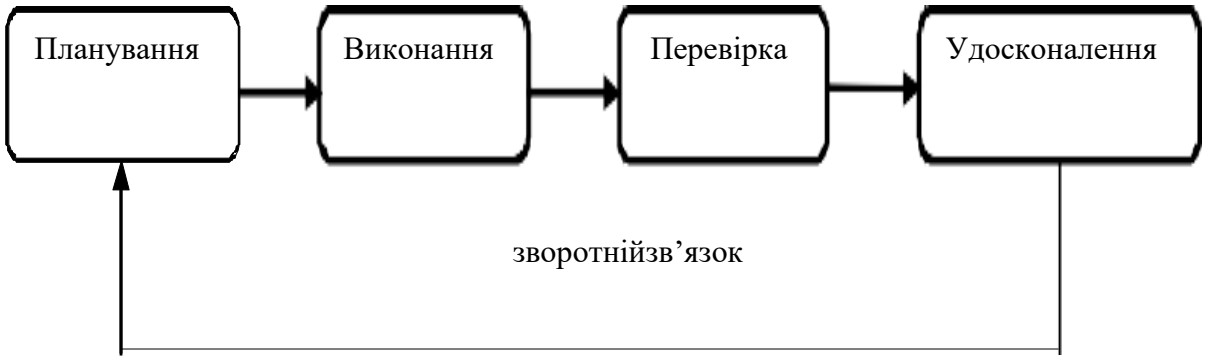

Рис.3.3.Процесудосконаленняроботисистемифінансовогоконтролюна підприємстві

Джерело: побудовано автором

Зарубіжнийдосвідстосовнопитанняудосконаленнясистемивнутрішнього фінансового контролю базується наконцепції COSO (Комітеторганізацій-спонсорівКомісіїТредвея),основнимзавданнямякогосталарозробкавідповідних рекомендацій для корпоративного керівництва стосовно питань організаційного управління, фінансової звітності, внутрішнього контролю та управління ризиками компанії.

COSO надав загальне визначення внутрішнього контролю та

розробивзагальнумодельвнутрішньогоконтролю.Елементисистемифінансовогоконтролюпредставленітакимпереліком:

- контрольнесередовище,якеєосновоюдлявсіхіншихелементіввнутрішньогоконтролю;

- інформаційнісистемитакомунікації,якізабезпечуютьрухінформаційних потоківміжелементамив контрольномусередовищі;

- процедуритазасобиконтролю,– цетідії,якідопомагаютьзабезпечитименеджментуреалізаціюсвоїхрішень удосягненніцілейкомпаніїтаусуненняризиків,якіможуть цьомузавадити;

- оцінка ризиків, що полягає у виявлені та аналізі ризиків, пов'язаних іздосягненнямпоставленихпередпідприємствомцілей;

- моніторинг системи фінансового контролю, тобто постійна оцінка якостіроботиціїсистемипротягомпевногоперіодучасу.

В.Велютінаусвоємудослідженнінаводитьдекількафакторів,щовпливаютьнанадійністьконтрольногосередовища,зокрема:стильіпринципи управління; організаційна структура підрозділу, що відповідає заведення бухгалтерського обліку; погодження з вимогами законодавства танормативнимиактами;підготовкавнутрішньоїуправлінськоїзвітності;підготовка бухгалтерської звітності; кадрова політика і практика; розподілвідповідальностітаповноважень[19].

Щодо рівнів фінансового контролю, тоу СП «Дубівське» доцільнимє такеранжування:

- первиннаструктурнаодиницясистемифінансовогоконтролю;

- підрозділ;

- підприємство.

Рівень первинноїструктурноїодиниці системифінансового контролюпередбачає:

- контроль кваліфікаційних та особистісних характеристикспівробітника;

- контрольобсягівресурсів, підзвітниходномупрацівнику;

- контрольправильностіведенняпервинноїдокументації;

- контрольпроцедуриформуваннянабазіпервиннихдокументівобліковихтазвітних даних.

Контроль на рівні підрозділу полягає у наявності у кожного підрозділупідприємства документально зафіксованих повноважень та відповідальності,контрользадостовірністюнаданоїфінансовоїзвітності,контрользадотриманнямюридичноїправомірностітаекономічноїдоцільностігосподарськихопераційй.

Нарівніпідприємстваконтрользабезпечуєінформованістьтоп-менеджменту підприємства щодо поточного стану справ, вчасне і достатнєреагуванняпідприємстванавідхилення відзапланованого стану,наданнявисновківтааналітичнихрекомендацій щодооптимальногодосягненняпідприємствомсвоїхцілей.

Ефективнавзаємодіяелементівсистемифінансовогоконтролюнакожномуіззазначенихрівнівконтролюзабезпечуєдосягненняцілейфінансовогоконтролю.Доних,відповіднодоміжнародногостандартуаудиту(переглянутого)№315«Ідентифікаціятаоцінкаризиківсуттєвоговикривленнячерезрозуміннясуб’єктагосподарюванняйогосередовища»,належать:

- достовірністьфінансовоїзвітності;

- ефективністьтарезультативністьдіяльності;

- дотриманнязаконівтанормативнихактів.

Елементи системи фінансового контролю у межах циклу управління,якийзабезпечуєбезперервнеудосконаленняроботиціїсистеми,представленосхемою,зображеноюнарис.3.4 [21].

Результативністьсистемифінансовогоконтролю– цездатністьсистемидосягатинормативнихчисуб’єктивнозаданихрезультатів,оперативнореагуючиназмінивсерединісистемитазмінизовнішньогосередовища. Першочерговезначенняупоняттірезультативностімаєдосягнення поставлених

цілей,
анеспосібдосягненняцихцілейтавідповіднооб’ємвитраченихнаїхдосягненняре сурсів.

Розглядаючифінансовийконтрольчерезпризмуконцепції COSOможемозро бититриосновнівисновки:

- фінансовий контроль – це процес, який забезпечує досягнення поставленоїмети;

- фінансовийконтроль–цезасібдосягненнямети,анесамоціль;

- уздійсненніфінансовогоконтролювизначальнурольвідіграютьлюди як суб’єкти контролю, а не регламенти та процедури, важливість якихважкоприменшити.

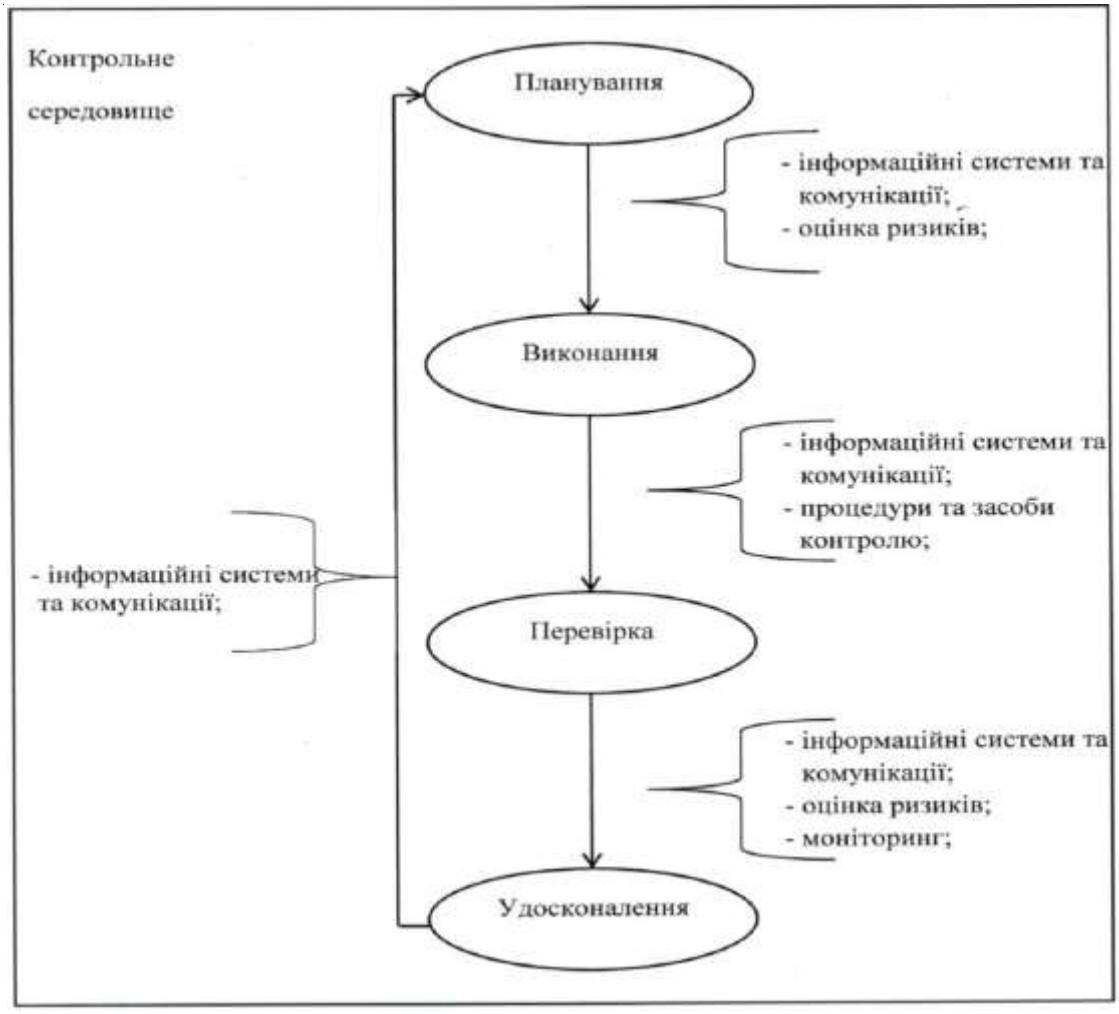

Рис. 3.4.Схемафункціонуваннясистемифінансовогоконтролюнапідприємстві

Джерело: побудовано автором

На сучасному етапі спостерігається позитивна реакція на використаннясистемнихідей у широкому спектрі наукових дисциплін. Така економічнасистемаякпідприємстводляефективногофункціонуваннявимагаєуправління,однієюізфункційякогоєфінансовийконтроль,щореалізуєтьсяупроцесі роботисистемифінансовогоконтролюнапідприємстві.

Отже,підприємство–
цескладнасистема,щоміститьсукупністьвідносновідокремленихвзаємопов'язанихпідсистем,ізвластивимиїмвнутрішньоюструктуроютазакономірностямифункціонування.Кожнапідсистемаєневід'ємноючастиноюзагальноїсистеми,тобтопідприємства,ізвластивоюїйвнутрішньоюструктуроютазакономірностямифункціонування.УспішнефункціонуванняСП«Дубівське»яксистемизалежить від ефективного впровадження науково-технологічних розробок усферувиробництва,організаціїтауправління.

СистемафінансовогоконтролюуСП«Дубівське»забезпечитьздійсненняпроцесуфінансовогоконтролюнапідприємствітадопомагаєуникнутисистематичнихпомилокуприйняттіуправлінськихрішеньіуправлінніресурсамипідприємства.

Дляфінансовогоконтролюнапідприємствізберігаютьсязагальніпідходидоприйняття рішень:

- нічогонеробити;

- виправитивідхилення;

- переглянути стандарти, які повинні враховувати вид фінансовоїопераціїтафінансовихвідносин,
розмірпідприємстватарозмірвідхилень.

Матриця прийняття рішення по відношенню до фінансових операційбудематинаступнийвигляд(табл.3.10).

Таблиця 3.10

Матрицяприйняттярішенняпривиявленнівідхиленьприфінансовому контролінасільськогосподарськомупідприємстві

Фінансоваоперація чифінансовівідносини	Відхилення, значнедля підприємства	Відхилення, незначне дляпідприємства	Характер коригуючоговпливу
Параметри,щозаконодавчорегулюються	+	+	Усунутивідхилення
	-	-	
Параметри, щозаконодавчо нерегулюються	-		Усунутивідхилення
		-	Нічогонеробити
	+	+	Переглянутистандарти

В табл. 3.10 мінусом позначені від'ємні для підприємства відхилення, аплюсом – додатні відхилення. При незначних відхиленнях – і позитивних, івід'ємних – необхіднідодатковіконтрольнівиміривнаступнихперіодах.

Відповідно,вуправлінськомурегламентіфінансовогоконтролюнасільськогосподарськомупідприємствіповиненбутивказанийхарактеруправлінськихдійвзалежностівідвидуфінансовихопераційтамасштабувідхилень.

Беручи до уваги складність та багатовекторність системи фінансовогоконтролю, слід зазначити, що ця система має визначальне значення у процесіадаптаціїсуб'єктагосподарюваннядоумовзовнішньогоекономічногосередовища. Використання концепції COSO у процесі удосконалення роботисистемифінансовогоконтролюуСП«Дубівське»забезпечитьсистематизаціюелементів,цілейтарівнівфінансовогоконтролюнапідприємстві. Одним із варіантів такого удосконалення є інтеграція процесууправліннятапроцесуфінансовогоконтролю,запропонованаусхеміфункціонування системи фінансового контролю на підприємстві як основаудосконаленнядіяльностіпідприємствавсучаснихекономічнихумовах.

ВИСНОВКИ ІПРОПОЗИЦІЇ

Результатипроведеногодослідженнядозволяють сформулювати наступні висновкита надати пропозиції щодоїхпрактичного вирішення.

АналізфінансовогостануСП«Дубівське»довів,щопідприємстводоситьінтенсивнорозвивається,єприбутковимтазаймаєчільнемісценаринкусільськогосподарськихпослугЧеркащини.Незважаючите,щозадосліджуванийперіод рядпоказниківмалинегативнезначення,зміниєкардинальними.Заявленийфактможесвідчитипродостатньоефективнийфінансовийменеджментнапідприємстві. Прирістактивівсвідчитьпропідвищенняпотенціалупідприємствагенеруватиприбутокдлявласників,аджесумаактивів,щоприймаєучастьувиробничому,інвестиційномутафінансовомупроцесі невпинно зростає.

Загалом підприємство значно збільшило необоротні активи,запаси,чистийприбутоквідреалізаціїіпродукціїтанакопичиловласнийкапітал,має достатньо ресурсів для погашення його поточнихзобов'язань, а отже оцінено як платоспроможне. Структура капіталу дозволяєпідтримуватиналежнийрівеньфінансовоїстійкостіпідприємства.Власнийкапітал підприємствапродемонструвавпозитивнутенденціюросту.

Задопомогоюзастосуванняінструментівфінансовогоаналізудоведено,що бухгалтерський балансє реальним засобом комунікації, завдяки якомукерівники отримують уявлення про місце свого підприємства всистемі аналогічних підприємств, правильності обраного стратегічногокурсу,порівняльниххарактеристикефективностівикористанняресурсівіприйняттірішеньнайрізноманітнішихпитаньщодоуправлінняпідприємством.

В кваліфікаційній роботі магістра побудовано аналітичний баланс, матричний баланс табалансиліквідностіпідприємстваздійсненовідповідніаналітичнірозрахунки,результати якихоцінено. Виявлені динамічні та структурнізміни в основному позитивні. Структура джерел формування майна

дозволяєпідтримуватиналежнийрівеньфінансовоїстійкості.Динаміказмінсвідчитьпропідвищення фінансовоїнезалежностіпідприємства. Разом з тим через балансиліквідностівиявленоплатіжнунестачуабсолютноліквіднихактивівдляпокриттянайтерміновішихборгівгосподарства.

Результатиздійсненогодослідженнядовели,щодляефективноїреалізації завдань, що стоять перед підприємством, необхідно розробити ефективнуорганізаційнуструктуру,розгалуженусистемууправлінняфінансами. Запропоновано створення центрів фінансової відповідальності, як напрямудосконаленняаналітичноїроботинапідприємстві.Такийпідхідзабезпечуєтакожматеріальнузацікавленістьпрацівниківвиробничихідопоміжнихструктурнихпідрозділівускладіпідприємства.

Передбаченнямайбутньогостанудіяльностіпідприємстванаосновівикористання облікових даних і факторів зовнішнього середовища є одним ізважливихнапрямівпідвищенняефективностіуправліннянним,оскількиформування прогнозів є логічним базисом для підготовки планів. Складанняпрогнозованоїзвітностізабезпечитькерівниківпідприємствабазовим прогнозом,якийможепідвищитирівеньфінансовоїстійкостіпідприємстватауне можливитьйогобанкрутство.

Побудова проектованих форм фінансової звітності здійснювалась комбінованим методом, поєднанняметоду «відсотка від продажів» та екстраполяції тенденції.Остання, в своючергу,представленавикористаннямалгоритмівекспоненціальногозгладжування та ковзної середньої. СП «Дубівське» в прогнозному2024р.маєперспективніможливостіутриманнядостатньостійкого фінансовогоположення,забезпеченнявисокогорівнязагальноїтапоточноїплатоспроможності,фінансовоїстійкості.

Необхіднимзарезультатамикомплексногоаналізутапрогнозуваннявияви ласьпотребауоптимізаціїліквідностіпідприємства,якуможливореалізувати шляхом впровадження механізму фінансової стабілізації – системизаходів, спрямованих, з одного боку, на зменшення фінансових зобов’язань, а

зіншого,на збільшеннягрошовихактивів,щозабезпечуютьцізобов’язання.

Дослідження стану управління фінансовими ресурсами СП «Дубівське» дає підстави зробити висновок про доцільність запровадження механізму фінансового контролю, що забезпечить інформованість топ-менеджменту підприємства щодо поточного стану справ, вчасне і достатнє реагування підприємства на відхилення від запланованого стану, надання висновків та аналітичних рекомендацій щодо оптимального досягнення підприємством своїх цілей.

СПИСОКВИКОРИСТАНИХДЖЕРЕЛ

1. Гудзь О. Є., Стецюк П. А. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. № 1. С. 330-340. URL: URL: https://fkd.net.ua/index.php/ fkd/article/view/2892/2930

2. Мушеник І. М., Бурлаков О. С. Оцінка стану фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2017. № 2. С. 133-138. URL: https://journals.indexcopernicus. com/api/file/viewByFileId/303834.pdf

3. Пристемський О. С. Фінансове забезпечення розвитку сільського господарства як фактор його фінансової безпеки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Економіка і менеджмент». 2017. Вип. 26. Ч. 1. С. 18-21. URL: http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/ journal/2017/26-1-2017/6.pdf

4. Прокопенко Н. С., Виклюк М. І., Чигринець С. В. Обґрунтування основних форм фінансового забезпечення відтворювальних процесів у сільському господарстві України. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 71. С. 88-92. DOI: https://doi.org/10.32782/infrastruct71-16

5. Рубай О. Оцінка стану фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. Аграрна економіка. 2019. Т. 12. № 1–2. С. 38–43. URL: https://agrarianeconomy.lnup.edu.ua/images/ docs/ae_2019_12_1-2/6.pdf

6. Тулай О. І. Парадигма фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2018. Т. 3. № 4. С. 175–184. URL: http://ujae.org. ua/paradygma-finansovogo-zabezpechennyasilskogospodarskyh-pidpryyemstv/

7. Яцух О. О. Теоретичні засади фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2018. № 3. С. 199–210. DOI: 10.31388/2519-884X-2018-38-199-210.

8. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: від 07.02.2013 р. № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336- 13#Text

9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua

10. Коваленко Л. О., Міхєєнко Т. В. Адміністрування ПДВ в системі фінансового менеджменту на підприємстві. *Науковий вісник Полісся*. 2016. Вип.4(2). С. 293-302.

11. Барилюк І. В. Збалансована система показників – основа стратегічного управління ресурсним потенціалом підприємства. Формування ринкової економіки в Україні. 2012. Вип. 19. С. 147–153.

12. Безбородова Т. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємств. Держава та регіони. 2016. № 5.С. 21–23.

13. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., НевмежицькаН. Ю. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Київ: Вид-во КНЕУ, 2015. 592 с.

14. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: учбовий курс. Київ: Ніка- Центр, 2008. 528 с.

15. Бойчик І. М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор, 2016. 378 с.

16. Михайлов М. Г., Глушаченко А. І., Гончар В. П., Болмат Г. А. Бухгалтерський облік (теорія): навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2007. 323 с.

17. Верхоглядова Н І., Шило В. П., Ільіна С. Б., Кисла В. І. Бухгалтерський фінансовий облік: навч.-практ. посібник. Київ: ЦУЛ, 2010. 536 с.

18. Васюник Т. І. Роль фінансових ресурсів у відтворенні основного капіталу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 23(1). С. 47–50.

19. Волинчук Ю. Особливості формування та використання фінансових ресурсів підприємств. Економічний аналіз. Т., 2013. Вип. 11, ч. 2. С. 96-101.

20. Гайдар С. М. Коефіцієнтний підхід до оцінки фінансової стійкості

підприємств торгівлі. Торгівля і ринок: зб. наук. праць. 2017. №27. С. 443-449.

21. Гарасим П. М. Податковий облік і звітність на підприємствах: навч. посібник. Київ: Професіонал, 2004. 448 с.

22. Герасимчук З. В. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. Луцьк: Надстир`я, 2007. 412 с.

23. Герасименко Р. А. Особливості формування фінансових ресурсів акціонерних товариств.*Фінанси України*: зб. наук. праць. 2006. №6. С. 82-89.

24. Голубєва Т.С. КолосІ. В. Методологічні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства.*Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 5. С. 66-71.

25. Гой І. В., Смелянська Т. П. Підприємництво: навч. посіб. Київ:«Центр учбової літератури», 2014. 368 с.

26. Даньків Й.Я., ШеверяЯ.В. Алгоритм прийняття управлінських рішень на основі аналізу спеціалізованої фінансової звітності.*Науковий вісник Одеського державного економічного університету*. Серія: економічні науки. Одеса, 2015. № 4 (82). С. 81-95.

27. Джерелейко С. Д. Управління фінансовими ресурсами промислових підприємств [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal /sre/2010_1/156.pdf.

28. Дмитришин М. В., ДанилишинМ. М. Формування системи ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства.*Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2015.С. 131-138.

29. Добикіна О. К. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 208 с.

30. Довгань Л. Є., Пастухова В. В., Савчук Л. М. Корпоративне управління: навч. пос. Київ: Кондор, 2015. 180 с

31. Докієнко Л. М. Удосконалення процесу управління фінансовою стійкістю підприємств промисловості як необхідна передумова підвищення їх конкурентоздатноздатності.*Вісник Національного університету водного*

господарства та природокористування: зб. наук. праць. 2014. Вип. 4 (28). С. 76-90.

32. Загородній А. Г., Партин Г. О., ПилипенкоЛ. М. Бухгалтерський облік: основи теорії і практики: підручник. вид. 2-ге, перероблене і доповнене. Київ: Знання, 2009. С. 176-185.

33. Зятковський І. В. Фінанси підприємств: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Кондор, 2003. 364 с.

34. Економічний аналіз/ М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток [за ред. М. Г.Чумаченка]. нав. посібник.2-ге вид., перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 2013. 556 с

35. Економічний аналіз / Г. І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній – підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: ИНФРА, 2014. 487 с.

36. Євтушевський В. А. Корпоративне управління: підручник. Київ: Знання, 2016. 406 с.

37. Єлейко Я. І. Основи фінансового аналізу: навч.посібник для студентів екон. спец. ВНЗ. 2-ге видання, випр. і допов.Львів:ННВК«Акад.технологій та бізнесу», 2015.151 с.

38. Ілляшенко К.В. Аналіз інформаційного забезпечення діяльності підприємства. Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки). 2012.(17). С. 187-193.

39. Бутинець Ф. Ф., Драбаніч А.В. Інтегрований облік як засіб управління підприємством. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації: збір. наук. праць. 2016. № 2. С. 12-24.

40. Крамаренко Г.О., ЧорнаО. Є. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 392 с.

41. Крамаренко Г.О., ЧорнаО. Є. Фінансовий менеджмент. 2- ге видання. підручник.Київ: Центр учбової літератури, 2009.С.154-208.

42. Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. 2-ге видання, перероблене і доповнене. Київ:Знання, 2005. С.435-455.

43. Когут Ю. М. Фінанси. Київ: МАУП, 2004. 168с.

44. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. навчальний посібник. 3-тє видання. Київ: Знання, 2015. 494 с.

45. Кужельний М.В., Лінник В. Г. Теорія бухгалтерського обліку. Київ: КНЕУ, 2001. 334 с.

46. Кухта К.О., Рудь Я.О. Баланс підприємства: становлення, історія виникнення та розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Випуск 22, Частина 1. С. 130-132.

47. Латишева І. Л. Методичний підхід до управління структурою капіталу на основі стратегічних карт. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2015. № 4. Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=3974&p=1.

48. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств: навч. посібник. Київ:КНЕУ, 2014. 365 с.

49. Левицька О. А. Відображення результатів діяльності у формах фінансової звітності підприємств. Електронне наукове фахове видання. Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum./2010_6/pdf/levytska_o.pdf.-

50. Левицька С. О., Лебедзевич Я.В., ОсадчаО.О. Звітність підприємств: підручник. Острог: НУ. Острозька академія, 2012. 230 с.

51. Макаренко Ю. П. Розробка методики проведення аналізу фінансової звітності підприємств. Агросвіт. 2008. С. 37-43.

52. Матвеєва Н. В., Первухін П.К. Напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємств. *Наука й економіка*.2016. Вип. 2. С. 17–21.

53. Мельник А. Ф., Іващук І.О., Бенько І.Д. Європейський Союз: інституційні та економічні основи інтеграції: навч. посібн. Тернопіль: Матвєй, 2014. 410 с.

54. Михайловина С.О. Особливості складання звіту про фінансові результати у сільськогосподарських підприємствах. 2015. Т.20, Вип. 2 (2). 80-185 с.

55. Мних Є. В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: Київський національний торгівельно-економічний університет, 2014. 536 с

56. Налицький А. А. Концепція збалансованих показників як інструмент забезпечення ефективності управління підприємством: [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://intkonf.org/.

57. Нестеренко Н. В., Ребріна Д. М. Шляхи вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємств. *Економічний вісник Донбасу*: зб. наук. праць. Донецьк. 2011. № 3(16). С. 69-72.

58. П(С)БО 1 Загальні вимоги до фінансової звітності. Режим доступу: https://byhgalter.com/psbo-1.-

59. Пазинич В. І., Шулешко А.В. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. С.334-359.

60. Плаксієнко Я. В., Беленкова М. І.та ін. Фінансовий та управлінський облік на сільськогосподарських підприємствах: підручник. За ред. проф. М. Ф. Огійчука. 6-те вид., перероб. і допов. Київ: Алерта. 2011. 1042 с.

61. Поддєрьогін А. М. та ін. Фінанси підприємств: підручник / Київський національний економічний ун-т. 5-те вид., перероб. та доп. Київ: КНЕУ, 2004. 546с.

62. Ползова В. М. Сучасні підходи до оцінки фінансового стану підприємства. Вісник ХНУ. 2010. С. 14-17.

63. Романенко Т. В. Шляхи удосконалення формування та використання фінансових ресурсів підприємств. Наукові праці. Полтава, 2013. Економічні науки. С. 248-252.

64. Рульєв А. О., Буткевич С.О. Менеджмент: посібник. Вісник Сумського аграрного університету. 2015. С. 27-36.

65. Буряк Л. Д., Павліковський А. М., Кремпова Н. Л. Становлення та розвиток спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва.*Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 12. С. 17-23.

66. Скотнікова Л. П., Миланич Т. А., СолодовкінО. О. Бухгалтерський

облік і фінансова звітність на підприємстві:навчально-методичний посібник. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. 209-231 с.

67. Селіверстова Л. С., Єрмакова О.М. Особливості сучасного стратегічного управління підприємством. Формування ринкових відносин в Україні. 2016. №4. С. 114-119.

68. Смачило В. В. Оцінка фінансової стійкості підприємств. Економічний простір: збірник наукових праць. 2008. 20/2. С. 35-40.

69. Сорока Р. С., Родняк Р.І. Оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності.*Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. №. 23 (16). С. 353-357.

70. Сторожук Т. М. Звітність підприємств: навчальний посібник. Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2007. 431 с.

71. Суліма Н. М., Степасюк Л.М., Величко О.В. Економіка і фінанси підприємства [Текст]: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. За ред.: В. К. Збарського, В. І. Мацибори. Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ: ЦП "Компринт", 2013. 154-170 с.

72. Тимошенко Ю. М. Фінансовий менеджмент активів підприємства, актуальні напрямки його розвитку. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2010. С. 94-103.

73. Тігова Т.М., Селівестрова Л.С., Процюк Т.Б. Аналіз фінансової звітності: навч посіб. Київ: Цетр учбової літератури, 2012. 268 с.

74. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування та звітність:підручник: 3-те вид. допов. і перероб. Київ: Алерта, 2008. 926с.

75. Тютюнник П. С., Маляровський Ю.Д. Фінансова звітність :навчальний посібник. Харків : ХДЕУ, 2002. 87-145с.

76. Тютюнник П. С., Маляровський Ю.Д. Фінансова звітність :навчальний посібник. Харків: Видавництво ХДЄУ, 2006. С. 25-37.

77. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: ПДАА, 2016. 430 с.

78. Уланчук В. С. Звітність підприємств:підручник. Київ:Знання, 2008. 272 с.

79. Управління фінансами суб'єктів господарювання: монографія / За ред. І. С. Гуцала. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 484 с.

80. Бланк І.О., Ситник Г.В. Управління фінансами підприємств: підруч. Київський національний торговельно-економічний ун-т. Київ: 2013. 780 с.

81. Федоренко В. Г. Менеджмент: підручник. 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ: Алерта, 2015. 492 с.

82. Філіна, Г. І. Фінансова діяльність суб`єктів господарювання: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2008. 320 с.

83. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навчальний посібник.Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

84. Гуляєва Н. М., Ліготенко Л.О. Фінанси підприємств: підручник. Київський національний торговельно-економічний університет. Київ. 2013. 282с.

85. Кнейслер О.В., Гуцал І. С., Квасовський О. Р., Спасів Н. Я. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб.: Вектор, 2016.388 с.

86. Шеверя Я.В. Фінансова звітність у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень.ЖДТУ. Житомир, 2011.

87. Фінансовий аналіз: навч. посіб./ Д. А. Панков, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». Вид. 2-ге. Київ: КНЕУ, 2009. 588 с.

88. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік: навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: Знання, 2012. 647 с. (Вища освіта ХХІ століття).

89. Федосов В. М. Теорія фінансів: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 576 с.

90. Фурман І. В. Процес управління фінансовою стійкістю підприємства та шляхи його вдосконалення. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2017. № 1 (19). 31-36 с.

91. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз :навчальний посібник: 3-е вид. пер. і . доп. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 360 с.

92. Цар О. З. Аналіз динаміки фінансового стану підприємств України.*Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2013. С. 221-238.

93. Чебанова Н. В., Чупир Т. Я., Василенко Ю. А. Фінансова звітність підприємств: навчальний посібник. Харків: Фактор, 2006. 630 с.

88. Шеверя Я. В., Ганусич В.О. Формування показників Звіту про фінансові результати (сукупні доходи) для управління: організаційно-методичні підходи.*Інфраструктура ринку*. 2017. 404-411 с.

89. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. 2-ге вид., стер. Затверджено МОН. Київ, 2013. 375 с.

90. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Київ: Міленіум, 2003. 160 с.

91. Яценко В. М., Шинкаренко О. М., БразілійН. М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Черкаси: ЧДТУ, 2010. 267 с.